

**1982 yılı
Günümüzün ana sorunu gitgide çetinleşiyor**

Bugün, insanlık için, «ilerici güçler barışı savunmayı ve korumayı başarabilecekler mi, yoksa saldırgan militarizm insanlığı bir savaş uçurumuna mı sürükleyecek?» biçiminde formüle edilen, böylece olanca açıklığıyla ortaya konulan sorundan daha önemli bir şey yoktur.

1982 yılının başında, olaylar eskisi gibi, bu iki eğilimin çatışması simgesi altında geçiyor. Bu çatışma, kıtalar ve ülkeler arasındaki mesafelerin artık kilometrelerle değil, kıtalararası roketlerin uçuşu için yeterli dakikalarla ölçüldüğü zamanımızda, silah yığınaklarındaki potansiyel gücün top mermileri ve uçak bombaları sayısı ile değil, «yoketme gücü katsayısı»yla belirlendiği zamanımızda, bir savaşın patlak verme olasılığının politik çıkarların çatışmasına değil, insan için olağan bir hataya veya bir iletişim kantağına bağlı olduğu zamanımızda alabildiğine dramatik bir önem kazanıyor.

İnsanlık için, bir başka plânda, sosyal plânda olsa bile, «soğuk savaş» da felâkete eşit sonuçlar doğuruyor. «Soğuk savaş»tan ileri gelen, fiziksel ve entellektüel bakımdan yıpratıcı ve yıkıcı silahlanma yarışı, devletler arasında verimli ve karşılıklı yarara dayalı ekonomik, bilimsel, tekniksel ve kültürel işbirliği koşullarının bozulması emekçilerin sırtına ağır bir ekonomik yük sarıyor. «Soğuk savaş», toplumsal gelişmede en gerici eğilimlerin özellikle belirginleşmesine ortam olan atmosferiyle, devrimci süreci güçleştiriyor, toplumsal ilerleme yolunda insanlığın atılımı hareketini yavaşlatıyor.

Bunun hiç bir zaman unutulmaması gerekiyor. Ama insanlığın ufkunu karartan temel tehlike, asıl şimdi en korkunç biçimde yoğunlaşmış ve her zamankinden daha reel bir nitelik almış bulunuyor. Emperyalist çevreler açıktan açığa işi cepheleşmeye döküyorlar. Bu durumda, olayların

böylesi gelişmesi karşısında uluslararası kamu oyunun hareketsiz kalması büyük bir hata olur; gerginliği daha fazla artırmaya belbağlayan, bencil ve sınıfsal çıkarlarını gözeterek barışı savaştan ayıran eşiği aşmaya hazır bulunan güçlerin elini-kolunu çözücü her şey felâkete götürür.

Bundan ötürü, bugün, ortadaki durumdan kimin sorumlu ve suçlu olduğunu, savaşa doğru yuvarlanmanın nasıl durdurulacağını ve gerginliği azaltma davasının nasıl daha ileri götürüleceğini milyonlarca insana göstermek alabildiğine önemlidir. Komünistler, toplumsal süreçler üzerinde bilimsel çözümlmelerden yola çıkarak, bu sorulara açık yanıtlar vermeye çalışıyorlar.

Barış ve ilerleme güçlerinin konumlarına karşı emperyalizmin ve gericiğin etkin bir saldırıya girişmesi, Washington'da, kapitalist dünya politik çevrelerinin en sağ kanadının temsilcileri olan zümrelerin ve politikacıların erke gelmeleriyle doğrudan doğruya bağlı bir olgudur. Reagan yönetiminin Beyaz Saray'a yerleşmesi üzerinden geçen yıl boyunca, Washington'un 70'li yılların ikinci yarısında tuttuğu dış politika yolu, sosyalist dünya ve ulusal kurtuluş hareketleriyle açıkça cepheleşme çizgisi iyice belirginleşti. Pratikte, sosyalizm ile emperyalizm arasındaki askersel-stratejik dengeyi, nesnel olarak gezegenimizde barışın korunmasına hizmet eden dengeyi, ABD yararına ve bu devletin başını çektiği bloklar yararına bozma çabası, bu politika çizgisinin ifadesidir.

Bu dış politika çizgisini, kaynaklandığı nedenleri, yalnız şu veya bu politikacıların anti-komünist gerici görüş ve düşünceleriyle açıklamaya çalışmak doğru olmaz. Olayların şimdiki gelişmesinde bir yere kadar nesnel bir yasallığın varlığını görmezlikten gelemeyiz. Nesnel yasallık derken, emperyalizmin, son yıllarda uğradığı yenilgilerin öcünü alma, ulusal kurtuluş hareketinin, demokrasi ve sosyalizm davasının daha fazla gelişmesini engelleme çabalarına işaret etmek istiyoruz.

Çağdaş uluslararası durumu çözümlerinde sınıfsal yaklaşım, emperyalizmin savaş planlarını olanca içyüzüyle açığa vurmaya kolaylaştırıyor, bunlara set çekmek üzere reel bir politika saptamaya yardım ediyor, barışı ve halkların güvenliğini sağlama hareketinde halk yığınlarını birleştirmeye elverişli koşullar yaratıyor. Savaş tehlikesinin, dünya arenasında karşı karşıya duran iki ana güçten politik alanda «aynı derecede uzak durmak»la, saldırgan NATO bloku ile savunma örgütü olan Varşova Antlaşması'nı «aynı tahta»ya koymakla, pasifist bir tutuma sığınıp beklemekle değil, ancak biçimde anti-militarist ve özde anti-emperyalist etkin bir savaşım ile bertaraf edilebileceğini açıkça gösteriyor.

Her biri kendine özgü ulusal koşullar içinde çalışmakta olan komünist ve işçi partileri, barışı güçlendirme yönlü ortak çabalarının tarihsel anlam ve önemini iyice kavrayarak hareket ediyorlar. Bunu, yakın geçmişte, 90 kardeş parti temsilcilerinin Prag'da yapılan ve «Barış ve Sos-

yalizm Sorunları» dergisinin çalışmalarını inceleyen toplantısı da bir kez daha doğruladı; şimdiki durumda barış davası konusunda komünistlerin yükülandıkları sorumluluğun ne kadar büyük olduğunu gösterdi.

Bugünkü gerginliğin gerçek neden ve kaynaklarını halk yığınlarına ardıcıl çabalarla açıklama işi, silahlanmada serüvenciliğe varan yarışmadan ötürü kimlerin suçlu olduğunu barış hareketine katılanların hepsi göremedikleri, hele pasif kimseler hiç göremedikleri için, çok daha güncel bir nitelik kazanıyor. Anti-sovyet propaganda, uluslararası havanın bozulmasına ve gündün güne kötüleşmesine ilişkin sorumluluğu Sovyetler Birliği'ne ve diğer sosyalist ülkelere yüklemek için az çaba harcamadı. Bu çabaya düşenler, atomlu silahlanmada yarışa SSCB'nin değil ABD'nin başladığı, roket silahının asıl Pentagon'un girişimiyle durmaksızın yetkinleştirildiği ve çoğaltıldığı gerçeğini titizlikle örtbas ediyorlar. Bütün dünyayı, Sovyetler Birliği'nin değil, Amerika Birleşik Devletleri'nin bir askersel üsler ağı ile donattığını burjuva propagandası suskuyla geçiştirmek istiyor. Yakındoğu veya Afrika'da, Karayipler bölgesinde veya Orta Amerika'da, Avrupa'da veya Uzakdoğu'da, birçok devletin işlerine kabaca karışanın SSCB ve diğer sosyalist ülkeler değil, ABD ve bağlaşıkları olduğu gerçeğini gözlerden saklamaya yelteniyor. Emperyalist çevrelerin, toplumsal ilerleme yoluna koyulan ülkelerde karşı-devrimci eylemler körükleme çabaları, barışı koruma çıkarlarıyla, halklar arasında karşılıklı anlayışın ve barış içinde yanyana yaşamının pekiştirilmesi davasıyla büsbütün çelişiyor. Başkan Reagan'ın sosyalist Polonya'nın işlerine karışmaya kalkışması, bu eşi görmemiş deneme, bu kışkırtma politikasının parlak bir örneğidir. Bu çabaların iflasla sonuçlandığını gizlemek için Beyaz Saray devletler hukukunu yeniden çığnıyor. O, hatta Sovyetler Birliği'ne karşı, onu Sovyet politikasının özüne tamamen yabancı eylemlerde bulunmakla suçlayarak, «ekonomik yaptırımlar» uygulamaya kalkıştı.

İşte bu nedenle, emperyalizmin dünyaya boyun eğdirmeyi amaçlayan politikası ile sosyalizmin toplumsal düzenleri ayrı devletler arasında barış içinde yanyana yaşama ilkelerine dayalı dış politikası arasındaki köklü ayrımları insanların bilinçle kavramalarına yardım etmek çok önemli ve ertelenmeye gelmez bir ödev oluyor.

Bir önyargı ile yanaşmadıkça, bu ayrımların opaçık göze çarptığı söz götürmez. Ve bu ayrımları, her şeyden önce, Sovyetler Birliği'nin ve Varşova Antlaşması Örgütü üyesi olan diğer ülkelerin bugünkü askersel cepheleşme düzeyini indirmek için yaptıkları öneriler, silahsızlanma ve uluslararası güvenlik konusunda bütün alanları kapsayan önerileri ortaya koyuyor. Bu önerilerin öngördüğü son amaç, her iki tarafın askersel politik blokları dağıtmaya, insanlığı silahtan, silahlanma yükünden kurtarmaya gitmeleridir.

Sovyetler Birliği'nin bu süreçte oynadığı rol büyük önem taşıyor. SBKP'nin 26. Kongresi tarafından hazırlanan ve kabul edilen 80'li yıllar Barış Programı, çağdaş uluslararası durumun bütün en önemli sorunlarını ele alan bir program, uluslararası havayı iyileştirme, sağlığa kavuşturma yönünde tutulabilecek somut yollara işaret ediyor. Böylece de, günden güne daha geniş toplumsal çevrelerin katılmakta olduğu barışı savunma hareketinde etkin eylemler için reel platform niteliği kazanmış bulunuyor.

Bizler, şimdi, bu programın, nesnel engelleri ve zoraki olarak yaratılan güçlükleri aşarak, somut öneriler, anlaşmalar ve antlaşma ilkeleri dokusu ile nasıl gövdelendiğini görüyoruz. Bundan başka, barışsever hedeflere ulaşılması için çabayı esirgemiyen sosyalist diplomasi karşılıklı olarak kabule değer uzlaşmalara hazır olduğunu açıklıyor. Bu diplomasinin göz yummayacağı biricik şey, güçler dengesinin emperyalizm yararına değiştirilmesidir. Olayların gidişinde böyle bir dönüm, insanlığın yazgısı bakımından felakete götürür.

Peki, ABD ve en yakın NATO'lu bağlaşıkları, sosyalizmin bu Barış Programı'na karşı nasıl davranıyorlar? Gerçekler ortadadır: Yeni roket sistemleri yaratma ve nötron bombası yapımı çabalarına düşüyor, nükleer çatışmada «sınırlı savaş» doktrininden söz ediyor, «sıfır çözüm» dedikleri sinsi ve kıyıcı öneriler ileri sürüyor, Küba, Nikaragua, Etyopya, Libya, Angola üzerinde, bağımsızlığı uğrunda savaşım vermekte olan Filistin Arap halkı üzerinde kabaca baskılara devam ediyorlar . . .

Komünistler, savaş tehlikesine karşı savaşım verirken, olası bir savaşın, yeryüzünün çoğu bölümünde hâlâ kapitalist düzen ve yönetimlerin egemenlik sürdüğü koşullar altında bile önlenebileceği, bu tehlikenin giderelebileceği düşüncesinden, bu nesnel olanaktan yola çıkıyorlar. Gerçi, Marksist-Leninistlere göre, savaşların insanlığın yaşamından tamamen ve kesinlikle çıkarılması ancak komünizm ideallerinin gezegenimiz çapında utku kazanmasıyla gerçekleşecek bir perspektiftir. Ama komünistler yine de şimdiki güçler dengesinin bir dünya savaşını önlemek için ilkesel bir olanak yarattığı kanısındadırlar. Komünistler, bu önemli tarihsel çıkarıma dayanarak, barış cephesini her bakımdan güçlendirmeye çalışıyor, savaş tehlikesi gizleyen bugünkü cepheleşmeyi halkların çabalarıyla önleyebilme üzere yığınları seferber ediyorlar.

1982'nin ilk ayı, insanoğlunun temel hakkını, yaşama hakkını sağlamaya ve güvencelemeye kesinlikle öncelik ve üstünlük tanınmasını gerektirdiğini yeni bir güçle doğruladı. Bu ana problem konusunda davranış ve yaklaşım, politika ile halk yığınlarının en içten istekleri arasındaki ilişki ve uyumun temel ölçütüdür. Bugün V. İ. Lenin'in şu sözleri alabildiğine güncellikle yankılanıyor: «Demokrasinin en büyük belirtisi, savaş ve barış ana sorunu üzerindeki belirtisidir.»⁽¹⁾

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtları, c. 30, s. 318.

Komünistler, bağlı oldukları öğretinin insancıl özlüğüne sadakatle, savaşa karşı amansız bir savaş açmış bulunuyorlar. Ve herkesi, sosyalizm düşünülerinden uzak olanlar da, barış için, yumuşama ve silahsızlanma için daha etkin biçimde savaşıma çağırıyorlar. Geçen yıl, boyutlarıyla, eşi görülmedik derecede geniş bir sosyal güçler yelpazesini içermesiyle kapsamlı anti-savaş hareket, bu gerçek halk hareketi, bu çağırının bütün sağduyu sahipleri tarafından işitildiğini gösteriyor.

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisine bağlı Barış ve Demokratik Hareketler Problemleri Komisyonu

TÜSTAV

Sosyalist demokrasi kurumlarının etkinliği

Jindşich Polednik

Çekoslovakya Komünist Partisi MK Sekreteri

Sosyalizmde yeni ekonomik ilişkiler ve yüksek tipten toplumsal emek örgütü aynı zamanda ilkesel bakımdan yeni bir politik ve hukuksal üst-yapı, yeni tipten devlet ve demokrasi, sosyalist demokrasi gerektiriyor. Bu demokrasinin gelişmesi ve ardıcıl biçimde yetkinleştirilmesi çözücü bir önem kazanıyor. Çekoslovakya Komünist Partisi MK Genel Sekreteri ve ÇSSC Cumhurbaşkanı Gustav Husak yoldaş ÇKP'nin 16. Kongresi'nde şunları belirtti: «Biz, demokrasinin anlamını ve içeriğini, ülkenin yönetimine, devlet ve toplum işlerinin yönetilmesine, işletmelerin, kentlerin ve köylerin günlük sorunlarının çözümüne halkımızın gitgide daha etkin biçimde katılmasında görüyoruz.» (1)

Doğal olarak, yeni toplum kuruluşunun her evresinin demokrasinin geliştirilmesine ilişkin birincil ödevleri vardır. Bugün, yeni toplumun bütün demokratik kurumlarının çalışmasında etkinlik ve eylemselliğın artırılması böyle bir ana halka oluşturuyor.

Önemli nedenler, biz komünistleri, demokrasi organ ve kurumlarının eylemlerinden elde edilen somut sonuçları değerlendirirken özellikle titiz bir yaklaşım göstermeye yöneliyor, çünkü çağdaş koşullarda, politik ve toplumsal aktiflikte, üretimsel girişimde yeni rezervleri, halkın tüm yaratıcı güçlerini elden geldiğince enerji biçiminde eyleme geçirmek son derece önem kazanıyor. Bu, her şeyden önce, parti tarafından saptanan ve önümüzdeki onyılda gelişmiş sosyalist toplum kuruluşunda öncelikle ekonomide yoğun tipten yeniden üretime geçilmesi yoluyla önemli bir ileri adım atılmasını öngören sosyal-ekonomik programdan ileri geliyor. Emek üretkenliğinin ve halk ekonomisinde etkinliğin artırılması, bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılması ve bu temel üzerinde yığınların yaşam düzeyinin yükseltilmesi ancak bu programın tüm emekçiler tarafından canla başla, aktif desteklenmesine bağlıdır.

Bu politik ve toplumsal aktiflik, ayrıca, emperyalizmin tutumu yüzünden uluslararası gerginliğin arttığı ve sosyalizme karşı ideolojik hücumların sertleşip çoğaldığı zamanımızda karmaşık bir durum içinde çalışmak zorunda kalmamızdan ötürü de gereklidir. Burjuva propagandası, kuruculuk çalışmalarımızda karşılaştığımız güçlükleri ve sorunları kötüye kullanıyor, bunları büyütüyor ve boyutlarını «felâkete eşit» diye göstermeye çabalı-

(1) «Sbornik hlavníä dokumentu XVI. sjezdu Komunistické strany Československa». Praha, 1981, s. 33.

yor, böylelikle sosyalist ülkeleri kararsızlığa doğru iteliyeceğini, bu ülkelerde hoşnutsuzluk ve kargaşa uyandıracığını, anti-sosyalist elemanları etkinleştirip saldırı konumlarına çıkarabileceğini ümit ediyor. Bu yeltenişlere karşı kararlı bir direniş gösterilmesi toplumun birlikteliğine ve moral-politik birliğine bağlıdır, ve bu birliğin pekiştirilmesinde demokrasinin geliştirilmesi başka şeyle yeri doldurulmaz bir rol oynamaktadır.

Tarihsel deneyim, biz komünistlere, daima, demokrasi kanallarının ülkemizde tek tek kişilerin, kolektiflerin, sosyal grupların ve tümüyle toplumun çıkarlarının ortaya konulmasına, uyumlaştırılmasına ve birbirine yaklaştırılmasına kesinlikle hizmet etmesine dikkat etmemiz gerektiğini öğretiyor. Biz, Çekoslovakya'da, bu etkinleşmenin bozulması halinde ne gibi acılı sonuçlar doğduğunu, diğer bazı güçlükler ve karışık durumlarla birleşince bunalımlara da yol açabileceğini kendi deneyimimizle anlamış bulunuyoruz. Pratik bir de, demokratik kuralları ardıcıl biçimde pekiştirme ve geliştirmenin, sosyalist düzenin içsel potansiyel enerjisini işlek ve yapıcı enerjiye dönüştürmede ortaya çıkan güçlükleri gidermenin doğru yolu olduğunu gösteriyor.

Geçmişin deneyiminin yararı elbette yalnız bazı hataları tekrarlamaktan alakoymasında değildir. Bu deneyimin olumlu yanları, yani ulaşılan başarılar, tarihsel yolların kendine özgüllüğü ve oluşma biçimi, aynı zamanda demokrasinin çeşitli organları arasındaki etkileşme ve eylem birliğinde gelenekler çok büyük bir değer taşıyor. Çünkü demokrasinin daha öte gelişmesi, her defasında, birtakım soyut taslaklardan değil, içinde hem kalıtın, hem de yeni'nin sımsıkı örüldüğü yaşamdan, gerçeklikten güç alıyor ve atılım kazanıyor. Partimiz, sosyalist demokrasinin etkinliğini yükseltme tarzı konusunda, şimdiye kadarki demokratik gelişme deneyimini de dikkate almaya çalışarak hareket ediyor. Demokrasinin şimdiye kadarki gelişmesi konusu üzerinde kısaca durmayı yararlı buluyoruz.

Bilindiği üzere, Çekoslovakya'da sosyalist devrim ulusal-demokratik devrimden yürüyerek gelişti ve barışçı yoldan gerçekleştirildi. İlki, ulusal-demokratik devrim, yeni kurumlar getirdi ve bu kurumlarla demokrasi nitel bakımdan daha yüksek bir düzeye çıktı. Bunlar arasında, özellikle, faşist işgalcilere karşı savaşımında ortaya çıkan ve yurdumuzun Sovyet Ordusu tarafından kurtarılmasından sonra devrimci halk egemenliğinin ilk organları olan ulusal komiteler kayda değer bir yer tutuyor.

Bu komitelerin oluşturulması, burjuva devlet aygıtını değiştirme yönünde sağlam bir adımdı, ama bu aygıtın bazı elemanları ve eski kadroların bir bölümü ulusal-demokratik devrimin sosyalist devrime yükselmesi döneminde ve bir süre de devrimin utkuya ulaşmasından sonra halkın çıkarına kullanılmaya devam edildi. Bu politikayla birkaç amaç güdülyordu. Her şeyden önce, parti, burjuva demokrasisinin etkisi altındaki proleter olmiyan ikircimli güçleri kendinden yana çekip kazanmaya çalı-

şıyordu. Bu ikircimli elemanlar, proletarya diktatörlüğünün karşı karşıya bulunduğu sorunların çözümüne katılıyor ve yavaş yavaş sosyalizm konularına kendileri geçiyorlardı. Bu önlem, daha öteye, burjuva demokrasisinin kendi kurumları çerçevesi içindeki sınırlılığının ortaya konulmasına yardım ediyor, geçmişin yükünden arınma yeteneğinde olmyanların ortaya çıkarılmasına ve daha sonra – yeni düzene karşı çıkmaya devam ettikleri takdirde – devlet işlerinden uzaklaştırılmalarına yararlı oluyordu. Ensonu, bu politika, devrimci erkin yasal karakterinin berkitilmesine hizmet ediyordu. Bunun sonucu olarak, 1948 yılında emekçilerin kesin utkusu ve proletarya diktatörlüğünün kurulması o zamanki Çekoslovakya Anayasası tamamen gözetilerek sağlandı.

Toplumsal yığın örgütleri, sendikalar, gençlik, köylü birlikleri, daha ulusal-demokratik devrimin oluşması boyunca ciddi bir ağırlık kazanmaya başladı. Emekçilerimiz, ülkede, burjuvazi henüz alaşağı edilmeden, bu güçlerin birleşmelerindeki yararı kendi deneyimiyle görüp anladı. Sendikalar ve diğer toplumsal örgütler bir bütünsel hareket meydana getirdiler, ve bu birleşme, başlıca sanayi kollarının millileştirilmesi, toprak reformu yapılması, toplumsal yaşamın demokratikleştirilmesi gibi köklü devrimci dönüşümlerin gerçekleştirilmesinde kendilerine önemli bir rol sağladı.

O dönemde Ulusal Cephe önemli bir politik etken oldu. Anti-faşist savaşımın yükselmesi ortamında ortaya çıkan Ulusal Cephe, ulusal-demokratik devrim yıllarında sağlamlaştı, politik partileri ve toplumsal yığın örgütlerini halk demokrasisinin kurulması plâtfomu üzerinde birleştirdi. 1948 yılında kazanılan utku, Ulusal Cephe'de ilerici güçlerin konularını güçlendirdi, örgütte birlik sağladı ve eylemi için yeni alanlar açtı.

Tarihin gösterdiği üzere, bizim sosyalist demokrasi sistemimizde, hem sosyalist devrimden ve giderek ulusal-demokratik devrimden önce ortaya çıkan öğeler (Ulusal Cephe, komünist olmyan partiler vb.), hem de bir hayli daha sonra beliren öğeler vardır. Örneğin, federatif kuruluş, Çek ve Slovak Sosyalist Cumhuriyetleri'nin yaratılması – Leninci ulusal politikanın bizim koşullarımızda somut gövdelenmesi olarak – sosyalizm kuruculuğunun artık geniş çapta yürütüldüğü dönemde gerçekleştirildi. Federasyon, kapsadığı ulusların yalnız hukuksal değil, aynı zamanda edimsel hak eşitliğini sağlayarak ve her iki cumhuriyetin ekonomik ve sosyal bakımdan gelişmelerinin yakınlaşmasına yardım ederek. ÇSSC'de demokratik kuruluşun ayrılmaz bir ögesi oldu.

Ülkede bütünüyle yaratılmış bulunan demokratik örgütler, organlar ve kurumlar kompleksinin yaşamda kapsamının genişliği bakımından çağdaş gereksinimlerimize uygun ve yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Biz, demokrasinin etkinliğini artırma dediğimiz zaman, onun strüktürle-

rini yeniden gözden geçirmeyi, şu veya bu biçimlerini diğerlerinin zararına uygulamayı değil, bütün cephesi boyunca politik sistemini sağlamlaştırılmayı ve Komünist Partisi'nin yönetmenlik rolü altında işçi sınıfı, kooperatif üyesi köylüler ve aydınlar birliğini daha öte güçlendirmeyi anlıyoruz ve öngörüyoruz.

Parti, demokrasinin etkinliğini yükseltmenin aracını, her şeyden önce, *demokratik kurumların çalışması ile politik, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda en önemli yaşamsal somut sorunların çözümü arasında elden geldiğince sıkı bir bağlantı sağlanmasında görüyor.*

Ülkenin yeni beşyılılık 1981–1985 plânı, olanca çabaların, ana doğrultular üzerinde, yani üretimi bilimsel-teknik bakımdan yeniden donatma, işletme yönetimini yetkinleştirme, endüstride, sanayide ve tarımda ürünü artırma, halkın maddesel ve kültürel yaşam düzeyini yükseltmeye özen gösterme doğrultuları üzerinde yoğunlaştırılmasını gerektiriyor. Sözkonusu dönemin önemli özelliği, beşyılığın öngördüğü ödevlerin, ilk defa olarak, pratikte, hammadde, enerji ve diğer gereksinimler kullanımını artırmadan gerçekleştirilmesinin istenmekte olmasıdır. Bir başka deyişle, gerek üretimsel, gerekse sosyal alanda, tüm çalışmanın her yönüyle yeğindirilmesi ve yüksek bir etkinliğe çıkarılması, öngörülen konumlara ulaşmanın zorunlu önkoşulları oluyor. Geçen yılın sonunda yapılan ÇKP MK Plenumu, Çekoslovakya'nın ekonomik ve sosyal gelişme yedinci beşyılılık plân tasarısını görüştü. Plenum, beşyılığın ana doğrultularını onayladı; bir yandan da, bu doğrultulardaki ödevleri yerine getirmenin eskisinden bir hayli daha karmaşık iç ve dış koşullar altında geçeceğini bir kez daha belirtti. Ve hiç de kolay olmayan bu durumda, ekonominin çok yanlı gelişme ve ilerlemesinin sağlanması, halkın genliğinin yüksek düzeyde tutulması ve nitel bakımdan daha da iyileştirilmesi için bütün güçlerin seferber edilmesi çağrısında bulundu.

En büyük boyutlu ödevleri yerine getirme çalışmalarına yığınları geniş ölçüde çekmede, bizim hem yeterince deneyimiz var, hem de ciddi başarılar elde etmiş bulunuyoruz. Ama pratik, bu alanda daha bazı yetersizlikler bulunduğunu, biçimselliğe, yüzeyselliğe yer verildiğini gösteriyor. Ciddi sorunların görüşülmesinde, bazan çözümlerin söz plânında kaldığı, lâfa boşulduğu oluyor. Kimi yurttaşların, toplumsal çalışmalara katılmaları üyelik ve diğer yükümlerini üstünkörü yerine getirmekten ibaret olanların pasifliğini elbette görmezlikten gelemeyiz. Çözüm getirilmek üzere ele alınan sorunların ya genelde gevşek ve dağınık biçimde formüle edildiği, ya da ilgi uyandırmadığı küçük kolektifler ortamında böyle belirttiler görüldüğü bir gerçektir.

Partimiz, gerçekliğin kendisinin getirdiği, belirli bir kuruluşta, örgütte veya kesimde insanları gerçekten canla başla ilgilendiren ekonomi ve sosyal yaşamın somut sorunlarına, parti ve devlet örgütlerinin, ekonomik

ve diğer toplumsal örgütlerin elden geldiğince büyük ölçüde dikkat göstermelerini sağlama yönünde dirençli çabalar harcıyor. Böyle bir dikkat gösterildikçe – gerçeklerin kanıtlandığı üzere –, bütün çalışma canlanıyor. Çeşitli öneriler yapılıyor, tartışma başlıyor, emekçilerin girişiminin, çeşitli çözüm varyantları ileri sürülmesiyle, bunların etkenliklerine göre, gereksinimler ile olanaklar arasındaki uygunluk derecesine göre değerlendirilmesiyle sonuçlandığı bir atmosfer yaratılıyor. İstenen de budur, çünkü demokratik usullerin işlevi, ilgisizliği örtbas eden oybirliğini belirtmek değil, konuları ve sorunları derinlemesine çözümleme ve çelişkileri giderme aracı olarak hizmet etmek olmalıdır.

Doğal olarak, her boydan demokratik forumlara, yalnız canlı tartışmalara, ne kadar akıllıca olursa olsun sadece kâğıt üzerinde kararlarla yetinilmeyen düzeyde bir edimsellik kazandırmanın büyük bir önemi vardır. Düşünülen şey, başka türlü değil, ancak ısrarlı bir örgütsel çalışma süreci içinde sonuç verir. *Bu nedenle, ülkemizde sosyalist demokrasinin etkinliğini sağlama ve artırma özeninde, öngörülenin yerine getirilmesi üzerinde denetime özel bir yer ayrılıyor.* Yönetimde etkinliğin artırılması, yönetim üslup ve yöntemlerinde daha iyiye doğru nitel değişimler – ki ÇKP MK Plenumu'nda bunlar da sözkonusu edildi –, plân ve kararlarımızın yerine getirilmesi üzerindeki denetime emekçilerin en geniş ölçüde katılmalarını gerektiriyor ve öngörüyor.

Halk denetiminin yığınsal karakteri her şeyden önce biçimlerinin çeşitli olmasıyla sağlanıyor. Bu tür denetime yalnız seçimli organlar, devlet daireleri ve toplumsal örgütler değil, aynı zamanda – işletmenin kiş hazırlığını yoklayan toplum temsilcileri mi, yoksa kendi semtlerindeki ticaret kuruluşlarının çalışmalarını denetleyen komisyonun üyeleri mi olduklarına bakılmaksızın – gönüllü kişiler de çekiliyor. Yığınsal denetim, yaşamımızda bir kurala dönüşerek, söz ile iş arasındaki tutarsızlıklara karşı kamuoyunda bir hoşgörüsüzlük oluşmasına yardım ediyor ve bütün devlet mekanizmasının bileşen bölümlerinin tam kapasite ve isabetle çalışmasını gerektiriyor. Ve bu denetimin meyvalarının, denetime gitgide daha geniş aleniyet sağlanması, ortaya çıkarılan yetersizliklerin daha çabuk ve daha kesin biçimde giderilmesi ölçüsünde büyük ve önemli olduğu görülüyor.

Emekçilerin uyumlu yönetimli ve plânlı işbirliğini oluşturan sosyalizm koşullarında, *toplumsal yönetimde bilimsel ve mesleksel düzeyin yüksek olması istemi alabildiğine büyüyor.*

Deneyim, sosyalist demokrasiyi başarıyla geliştirmenin ve yığınların kararlar alınmasına katılmasının, büyük ölçüde, yönetim aygıtında çalışanların mesleksel ve politik olgunluğuna, halk organlarının ve bunlarda görevlilerin eylemi hakkındaki materyal ve verileri iyi hazırlamalarına bağlı olduğunu kanıtlıyor. Alınan kararların niteliğini demokrasinin «ken-

diliğinden» güvencelediği düşüncesi demokrasinin kendisine zarardan başka bir şey getiremez. Demokratik usullerin reel etkinliği, bunlara katılanların bilinç ve bilgi derecesiyle sıkı sıkıya bağlıdır; bu etkinliğin güvencelerini sözkonusu sorunu ve işi bilerek ve tanıyarak kararlar alınması yeteneği belirlemektedir. Yönetim sürecinde, özel, doğal, bilimsel, tekniksel ve ekonomik bilgilerden doğan sosyal-politik konum ve değerlemelerin etkisi sınıksızdır; başarı bunların birbiriyle uyumlu bağdaşmasına bağlıdır ve yönetimde her iki temel, hem uzmanlaşma çizgisi, hem de demokratik denetim çizgisi üzere, derinleştirilmesi gerekliliği de bundan ileri gelmektedir.

Demokrasi kurumlarının yüksek rolü yalnız ekonomik ilerlemeyi etkileme ve yardımlama yeteneğine bakılarak belirlenmiyor. Devlet yönetimine yurttaşların temsili katılımı ve diğer katılma biçimleri, son çözümde, işçi sınıfının ideolojisinin pekiştirilmesine ve sözün geniş anlamıyla kişinin yükselmesine hizmet ediyor. Bu katılımlar, insanların bilincinin gelişmesine yardım ediyor ve bu yoldan toplumsal işlerin ve bu arada emek süreçlerinin yönetimine derinlemesine karışmaları yönünde gitgide daha çok ve elverişli koşullar yaratıyor. Bunun sonucu olarak da, üretimin ve kültürün düzeyi birarada yükseliyor, yığınların etkinliği toplumsal gelişmesindeki yaratıcı rolü artıyor. Demokrasinin başkaca hiç bir düzende ulaşılamayan etkinliği böylece oluşuyor.

Sosyalizmin üstünlüklerini bilim ve tekniğin ulaşımlarıyla birleştiren sosyalizm kuruluşu pratiği, sosyalist toplumu geliştirmenin demokrasinin daha öte genişletilip derinleştirilmesine bağlı olduğu gerçeğini kanıtladıktan başka, demokrasi biçimlerini kapsamaştırma bakımından daha fazla olanaklar meydana çıkarmış bulunuyor.

Bilimsel-teknik ulaşımlar, sosyalist demokrasi yoluyla, milyonlarca emekçinin yalnız yaratımı değil, aynı zamanda edinimi oluyor. Sosyalizm koşullarında, bilim, toplumsal süreçlerde yönetmenliğin teorik temeli olarak hizmet ediyor; bu süreçler boyunca halkın gereksinim ve istemleri karşılanıyor; sosyal-sınıfsal ayrımların ardıcıl biçimde giderilmesi yoluyla sınıfların ve sosyal grupların yakınlaşmaları gerçekleşiyor. İşte, *Marksist-Leninist toplumsal bilimin ve özellikle sosyolojik ve sosyo-psikolojik araştırmaların önemli rolü, bu karmaşık süreçleri tanımak ve bilinçle yönlendirmektir.*

Çekoslovakya'nın deneyimi, sosyalist demokrasinin toplumumuzun yaşamında organik bir bölüm haline geldiğini ve en önemli ekonomik, sosyal ve kültürel sorunları çözmenin koşulu ve politik biçimi olduğunu gösteriyor. Biz, demokrasi ile ekonomi arasındaki karşılıklı ilişkinin diyalektik karakteri anlayışında, V. I. Lenin'in, demokratizmin «... ekonomi üzerinde etkisini göstereceği, onun dönüşmesini ileri götüreceği, ekono-

mik gelişmenin etkisi altında kalacağı»⁽²⁾ biçimindeki düşüncesine dayanıyoruz. Dolayısıyla, sosyalist demokrasinin gelişmesi, kaçınılmazlıkla, dolaylı biçimde olsa da, daha öte ekonomik yükselişle bağlıdır ve bunun tersi de doğrudur.

Değindiğimiz sorunların, bugün, demokrasi sistemimizin bütünüyle yetkinleştirilmesi sözkonusu olurken, özellikle güncel nitelik taşıdığını sanıyoruz. Ama demokrasi sistemimiz birçok halkadan oluşuyor ve bunların her biri kendine özgü büyüme rezervleri içeriyor.

Sosyalizmin politik sisteminde, devlet erkinin bütün basamaklarında – en yükseklere de içinde – gerçekleştirilmesine emekçilerin katılımını sağlayan temsil organları en önemli yeri tutuyor. ÇSSC Federatif Meclisi'nin, Çek ve Slovak Ulusal Konseyi'nin ve yerel ulusal komitelerin sosyal bileşimi bunun parlak bir kanıtı olabilir. Bu kurullarda ezici çoğunluk, toplumumuzun sosyal ve politik temelini oluşturan işçi sınıfının ve kooperatif üyesi köylülerin temsilcilerine düşüyor. 1981 yılında temsil organlarına seçilen 197 169 halkvekilinden % 42,9'u işçi, % 17'si kooperatif üyesi köylüler, % 22,5'i aydın temsilcileri, % 17,6'sı da diğer katman ve mesleklerden olanlardır. Halkvekillerinin % 38,1'i 35 yaşına kadarki gençlerdir. Erk organlarında görev alanların % 30,9'u kadınlardan oluşuyor. Burjuva parlâmentolarında, belediye kurullarında ve muhtarlıklarında, ancak parmakla sayılacak kadar milletvekili emekçi katmanlarından gelmektedir. Bu yüzden, sömürücü sınıfların elinde bir araç olan kapitalist devlet sosyal temelinin genişlik ve sağlamlığı bakımından bir sosyalist devletle kıyaslanamaz.

Halkvekilliği görevinin eylemsilliğini artırmak, bizce, erk organlarının yükümlendikleri ödevleri daha dolgun ve daha etkin biçimde yerine getirmelerinin doğru yoludur. Halkvekillerinin çalışması başlıca iki alanda, yani seçmenler arasında ve temsil meclisinde, bunun çeşitli organ ve komisyonlarında geçiyor. Doğallıkla, bu iki çalışma alanı birbirine bağlıdır. Seçmenlerin gereksinme ve kaygılarını derin ve etraflı biçimde tanıma, halkvekilinin yasama eyleminde verimli olmasına ve devlet aygıtının çalışmasını denetlemesine olanak veriyor. Öte yandan, seçimli organlara katılımı da, seçmenlerin çıkarlarının devlet ve tüm halk işleri çevresine nasıl geçtiğini, hepsinin nasıl bir bütünde birleştiğini daha açık anlamasına yardım ediyor. Halkvekili, devlet adına halk iradesini gerçekleştiriyor, ve bu da kendisine, bakanlıkların, ekonomik birliklerin, diğer daire ve kurumların eylemini denetleme hakkı veriyor. İşlerin başarılı sonuçlar vermesi, halkvekilinin bundan, bu haktan ne denli geniş ve etkin biçimde yararlandığına bağlıdır.

Ama işaret ettiğimiz iki eylem alanından başka, halk tarafından seçi-

(2) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 33, s. 79.

len temsilcinin etkisini yine büyük ölçüde gösterebileceği bir üçüncü alan daha vardır ki, bu da onun çalışmakta olduğu kendi kolektifidir. Bu kolektifte edinilen bilgi ve yaşamsal deneyim, çoğu kez, seçmenler tarafından gönderilenlerin, temsil organlarında, mesleki sorunlarla uğraşmaları gerektiği hallerde, yaptıkları çalışmaların karakterini belirliyor. Halkvekili, kendi kolektifine de endindiği politik deneyimi getiriyor, ve bundan ötürü kolektif ortamında dikkate değer bir rol oynuyor. Bizce, halkvekilinin emek kolektifindeki işi, yasama eylemine ilişkin yükümlerini yerine getirmesinde, dolayısıyla erk seçim organlarının eyleminde kaliteyi yükseltmenin kaynaklarından biridir.

Temsil organları, bu eylemi, gerek «kendi içleri»nde, gerekse toplumsal örgütlerle işbirliğini genişleterek kendi çerçeveleri dışında yetkinleştirmek üzere rezervler bulabilirler. Bu örgütler, yasama organlarına temsilci gönderilmek üzere aday gösterme hakkından başka, bu organların çalışmasına katılma, önemli sorunların görüşülmesi için öneriler sunma, kararların gerçekleştirilmesi hazırlıklarına katılma hakkına da sahiptirler. Temsil organları ile toplumsal örgütler arasındaki ilişkilerin pekiştirilmesi, tüm demokrasi sistemini sağlamlaştırıyor, ve bu da sistemin bütün öğelerine olumlu biçimde yansıyor.

Demokratik sistemin işlevinde birçok şey yerel erk organlarına, ulusal komitelere bağlıdır. Bunlar demokratik sistemin tabanı, temelidir. Ulusal komitelerde, hem halkvekilleri, hem gönüllü militanlar olarak, onbinlerce kişi görevlidir. ÇKP'nin 16. Kongresi bunların çalışma yöntemlerini daha fazla iyileştirmek üzere bir program hazırladı. Bu programla, ekonomik, sosyal ve kültürel kuruluşta ulusal komitelerin yetkilerinin genişletilmesi, komitelerin ekonomik ve maddi temelinin güçlendirilmesi öngörüldü. Yeni konut semtlerinin kurulması plânları ancak ulusal komiteler onayladıktan sonra kesinleşiyor. Komiteler, kurulacak yeni semtlerde altyapının yeterince geniş tutulmadığı, yeterince ticaret, kamu servisi örgüsü, çocuk yuvaları, kültür merkezleri meydana getirilmesi öngörülmediği takdirde, bu plânları onaylamıyorlar. Şimdi, bütün Çekoslovakya'da, kamu hizmetlerini iyileştirme yönlü geniş bir hareket yaygınlaşıyor. Önümüzdeki yıllarda bu alandaki çalışmaların kesinlikle iyileştirileceğini ümit edebiliriz.

Biz ülkede bütün bölgelerin, kesimlerin, kentlerin ve köylerin uyumlu olarak gelişmesini sağlamaya çalışıyoruz. Ama uyum her zaman sağlanmıyor, bazan yörenin çıkarları ile yörede meydana getirilmiş veya getirilmekte olan sanayi kolu kuruluşlarının çıkarlarını bağdaştırma becerisi yetersizliği uyum sağlanmasına engel oluyor. Kimi yerde ekonomik plânlamanın sosyal plânlama ile desteklenmediği, bütünleşmediği haller de oluyor ve bu da bir uyumsuzluk oluşturuyor. Ulusal komitelere verilen ödevlerdeki yenilik, her şeyden önce, işkolu ile yörenin çıkarlarını bağ-

daşırmakta, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme sorunlarını tek bir komplekste birleştirip bağlamakta toplanıyor. Bu amaçla, bölgesel plânlama yetkinleştiriliyor, eşgüdüm ve denetim alanında ve bu arada kendilerine bağlı olmıyan ekonomik örgütler konusunda ulusal komitelerin yetkileri genişletiliyor. Bu uyum sağlamanın etkinliği ve sonuçları çok yüksek olabilir; burada girişimler için geniş ufuklar açılmaktadır.

Diğer bazı hallerde yerel erk organlarının eylemselliği kimi nesnel nedenler yüzünden yeterli olmuyor. Bu hallerde, yürürlükteki demokratik biçimleri yeni bir reel içerikle besleme çaresi aramak gerekiyor. Bunu örnekliyorum. Çekoslovakya'da, çok, ama pek çok küçük köy, yerleşim yeri var. Bunlar çoğu hallerde gelişme perspektifinden yoksun ve burada çağdaş istemlere uygun yaşam koşulları sağlanması zor veya olanaksız. Besbelli, buraların ulusal komitelerinin, yeterince maddesel olanaklara, dolayısıyla de gereken otoriteye sahip olmadıkları görülüyor. Parti, bu sorunun çözümünü, uygun yerlerde yavaş yavaş tüm yörenin merkezi olabilecek yerleşme yerleri meydana getirilmesinde görüyor. Bu merkezin ulusal komitesi elbette yeterince maddesel olanak ve ödeneğe sahip olacak ve yörenin tüm yaşamını yönetmek üzere gereken hakları elde edecektir.

Sosyalizmin temsili demokrasisi, Federatif Meclisinin, Çek ve Slovak Ulusal Konseyi'nin ve ulusal komitelerin eyleminde yansısını buluyor. Bu temsili demokrasi halkvekili seçilme ve geri çağırılma gibi kurumlarında dolaysız demokrasi kendini gösteriyor. Burada emekçilerin iradesi zorunlu, buyurucu bir nitelik taşıyor.

Dolaysız, doğrudan doğruya demokrasinin danışsal biçimleri de ülkemizde gitgide daha geniş ölçüde yaşama giriyor. Her şeyden önce, Ulusal Cephe'nin seçim programları bunun parlak bir örneği olabilir. Bu gibi programlar, ilk defa olarak, bundan on yıl önce yapılmaya başlandı ve o zamandan beri her yeni seçimde bunlar daha dolgun bir içerikle tekrarlanıyor. Bu belgelerin hazırlanmasında, ulusal komiteler, Ulusal Cephe yerel organları ve bu cephede birleşmiş örgütler, aynı zamanda seçim bölgesinde bulunan kuruluşlar ve daireler görev alıyorlar. Seçmenlerin ve bizzat halkvekillerinin önerileri temel alınarak program hazırlanıyor. Ve program, seçimönü kampanyasında Ulusal Cephe adaylarının plâtfomu olarak, gerçekte, yörenin birkaç yıl kapsamlı yaşam plânını oluşturuyor. Programda, kamu servisi kuruluşlarının nasıl yenileneceği ve kurulacağı, ne kadar yeni çocuk bahçesi ve kreş, okul yemekhanesi, spor tesisleri meydana getirileceği, doğal çevre korunması için ne gibi önlemler alınacağı birer birer yer alıyor. Ayrıca, ilin ekonomik ve sosyal gelişmesini etkileyen fabrika ve işletmelerin, kooperatiflerin ve toplumsal örgütlerin perspektifleri de yansıtılıyor. Emekçilerin sosyalist ruhta eğitime, kültürel ve toplumsal yaşama büyük bir dikkat gösteriliyor.

Hem programda, hem de programın hazırlanması sürecinde, emek-

çilerin yaşamakta oldukları kent, köy, ülke konusunda yeni, sosyalistçe yaklaşımları açıkça kendini gösteriyor. Seçmen, bu belgeye bakarak, hangi plânların yaşama geçirildiğini, nelerin yapılmadığını daima izliye-biliyor, öngörülen işlerin yapılmamış olmasının nedenlerini açıklıyabiliyor, yani devlet yönetimine katılma hakkını gerçekleştirebiliyor. Yurttaşlar, seçtikleri halkvekilleri aracılığıyla, aynı zamanda doğrudan doğruya yönetim organlarına başvurularla veya basın yoluyla, kabul edilmiş bulunan plânların gerçekleştirilmesi isteklerini duyuruyorlar. Bu konuda kamuoyundan ve parti örgütlerinden anlayış ve destek görüyorlar. Seçim kampanyası programları, emekçilerin devlet yönetimine katılma hakkını gerçekleştirmede etkin bir uygulama biçimi haline gelmiş bulunuyor.

Seçim kampanyası programlarının hazırlanma ve görüşülmesinden başka, ulusal komiteler aktifinin danışma toplantıları ve sözcelişi yerel erk organı bütçe tasarısına ilişkin sorunların ele alındığı ve yurttaşların düşüncelerini belirttikleri geniş toplantılar da dolaysız demokrasi biçimleri arasında yer alıyor. Nitekim, 1981 seçimlerinden önce bu danışma biçimi özellikle geniş ölçüde uygulandı, aynı dönemde 44 bin toplantı yapıldı ve bu toplantılara Ulusal Cephe adaylarına oy verenlerin yarısından fazlasının katıldığı saptandı.

Ulusal Cephe, olgun sosyalizmi kurma döneminde de, işçiler, köylüler ve aydınlar arasında sınıfsal birliğin, ülkede ulusların ve halk gruplarının birlik ve birlikteliğinin politik ifadesi biçimi olarak kalıyor. Cephenin yapısı, politik sistemimizin etkili kurumları olarak yerel komitelerden, kent, semt, bölge ve merkez komitelerinden oluşuyor. Örneğin, temsil organları seçimlerinde, Ulusal Cephe komiteleri adaylar öneriyor, seçim komisyonları meydana getiriyorlar. Cephe organları, sosyalizm kuruluşu genel ödevlerinin yerine getirilmesi yönünde toplumsal örgütlerin eylemlerini birleştiriyor ve uyumlaştırmaya çalışıyorlar.

Pratik, toplumsal örgütlerin yönetime katılmasının bu süreçte etkinlik bakımından gerekli koşul olduğunu gösteriyor. Ülkemizde Ulusal Cephe çerçevesinde 24 toplumsal ve yığınsal örgüt eylem göstermekte olup, bunların en yığınsal olanları Devrimci Sendikalar Hareketi, Sosyalist Gençlik Birliği, kooperatif örgütleri, Çekoslovakya Kadınlar Birliği, Çekoslovakya-Sovyet Dostluğu Birliği, Çekoslovakya Beden Eğitimi Birliği, Çekoslovakya Kızılay'ıdır.

Şu veya bu ad altında birleşen değişik sosyal grup veya kategorilerden yurttaşlarının çıkarlarının incelenmesi, hem toplumsal örgütlerimiz, hem de bilgilerimiz tarafından daha birçok çalışmalar yapılması gereken bir alan oluşturuyor. Demokratik sistemin daha etkin sonuçlar verebilmesi için, halkın çeşitli gruplarının çıkarları ile tüm olarak devletin çıkarları arasında uyum sağlanması gerekiyor. Yurttaşların kişisel, bireysel çıkarları konusunda da aynı şey yapılmalıdır. Özel, grupsal ve devletsel çıkar-

ların birleştirilmesine ve uyumlu biçimde bağdaştırılmasına toplumsal örgütler yardım etmektedir.

Çekoslovakya'da üye sayısı 7 milyonu aşan sendikalar özellikle büyük bir rol oynuyor. Üretim araçları üzerinde sosyalist iyeliğin egemen olduğu toplumda emekçiler kendi kuruluşlarının sahibi olarak çalışıyorlar. Bu nedenle, sendikalarda yeni bir işlev, ekonomik eylem sonuçlarının toplumsal gereksinimleri en dolgun biçimde karşılayabilmesi için üretim ve yönetim süreci üzerinde doğrudan doğruya etki yapma işlevi doğdu ve gelişme gösterdi.

ÇKP MK Plenumu, Ulusal Cephe'ye, Devrimci Sendika Hareketi'ne ve Sosyalist Gençlik Birliği'ne, yakıt ve enerji, metal, yem ve diğer kaynaklar giderlerinde tutumlu davranılması için çaba birliği yapmaları önerisinde bulundu. Sendikalar, kuruluşların yönetimiyle işbirliği yaparak sosyalist yarışları örgütlüyorlar. Bu yarışlar, biçimsel kalmadıkça, öncü deneyimin ve ilerici çalışma yöntemlerinin yaygınlaştırılmasına yardım ettikçe, çok büyük yararlar sağlıyor.

Emekçiler, mensup oldukları mesleksel birlikler ve çalıştıkları kuruluşlar yönetimleri arasında yapılan etkin işbirliğiyle, toplu iş sözleşmeleri sistemine yardımcı oluyor. Bu sistem de, kendi yönünden, emekçiler ile yönetim arasındaki ilişkileri yasallaştırıyor ve emekçilerin haklarını savunuyor. Bütün bunlar, devlet için gereken değerlerin yaratılmasını sağlıyor ve öte yandan, ödemeyi, insanlara diğer maddesel nimetler, aynı zamanda en iyi çalışma koşulları sağlanmasını güvence alıyor. İnsanlarda, haklarının yasalarla sağlanmış olduğu bilinci güçleniyor, yarınlara güvenleri artıyor.

Toplu sözleşme hükümlerinin yerine getirilmesi üzerindeki sürekli denetim, her anlaşmazlık durumunun çalışma süreci içinde çözüme kavuşturulmasına olanak veriyor. Bu denetim, etkin biçimde halk erkinin çıkarlarına hizmet ediyor.

Sosyalist demokrasi kurumlarını geliştirme ve yetkinleştirme işleri, bu-
raya kadar belirttiğimiz gibi, komünistlerin, Komünist Partisi'nin yönet-
mentliği altında yürütülüyor. Bu bizim sosyalist sistemimizin öncü ve önder
gücüdür; yeni toplum kuruluşuna katılan devlet, toplum organları ve
örgütlerinin çabalarını birleştirmekte ve bütünlüktedir. Komünist Par-
tisi'nin eylemi başlıca örnek, parti-içi demokrasi de etkin demokrasi
biçimlerinin işlevi konusunda model hizmetindedir. «Parti nasılsa, toplum
da öyledir» ilkesi demokrasinin gelişmesi konusunda da geçerlidir. Geç-
mişte parti-içi yaşam normlarında ne gibi çarpıtmalara yer verilmişse,
bunlar, her zaman, kaçınılmazlıkla, devletin ve tüm toplumun yaşamında
demokratik ilkelere olan güvenceye yansımış, bu ilkeleri zedelemiştir.
Deneyimimiz, parti-içi demokrasiyi yetkinleştirmenin, sosyalist demokrasiyi

koruma ve derinleştirme bakımından zorunlu temel, vazgeçilmez koşul olduğunu kanıtıyor.

ÇKP'nin 16. Kongresinde Parti MK Genel Sekreteri Gustav Husak yoldaş şunları söyledi: «Sosyalist demokrasinin, emekçilerin etkinlik ve girişiminin gelişmesi için, görüş ve düşünce değiş tokuşuna ortam olacak geniş bir plâtfom yaratılması ve yapıcı eleştirinin geliştirilmesi özel bir önem taşıyor.»⁽³⁾ Böyle bir plâtfom oluşturulmasına, asıl komünistler, Marksist-Leninist teori bilgisiyle silâhli kişiler, çalışmalarıyla, ortaya koydukları örneklerle ve belirlenen amaçlara bağlılıklarıyla en büyük katkıda bulunuyorlar.

⁽³⁾ «Sbornik hlavnich dokumentu XVI. sjezdu Komunisticke strany Cekoslovenska», Praha, 1981, s. 33.

Yakındoğu'da uzlaşma politikası çıkmaz sokakta

Naim Aşhab

Ürdün KP Politik Büro üyesi ve derginin Yazı Konseyi üyesi

Yakındoğu'da barut kokusu gitgide artıyor. Savaş tehlikesi ocağı yeniden alevleniyor. Artık otuz yılı aşkın bir zamandır, emperyalist-siyonist birliğin çabalarıyla bu ocak korunuyor ve «ateşin koruyucuları» çıkarları gerektirdikçe bu ateşi körüklüyor ve alevlendiriyorlar.

Bölgemizi yeni bir komplolar ve müdahale aksiyonları dalgası kaplıyor. ABD emperyalizmi, yeryüzünde nice kesimleri kendi «yaşamsal çıkarları» alanı olarak ilan etme hakkı savlarıyla, bu kesimlerde yaşayan halkları askersel güce başvurarak ezmek üzere, Yakındoğu'yu askersel üsler ağıyla örmüş ve birçok ülkeden askersel amaçlı ayrıcalıklar koparmış bulunuyor. Basra Körfezi'nde ve Doğu Akdeniz kesiminde, güvertelerinde indirme manevralarına hazır deniz piyadeleriyle savaş gemileri mekik dokuyor, yaklaşık 200 bin kişiden oluşturulan «çevik kuvvetler» ayakta tutuluyor. Gerçekte, bugün, olayların gidişinde her dönümü, ABD yönetici çevreleri, hep aynı biçimde, militarist hazırlıkları arttırarak karşılıyorlar. Bu da, sözkonusu kesimde, bütün devletlerin bağımsızlığını ve ulusal egemenliğini tehdit eden en reel tehlikeyi oluşturuyor. Reagan yönetiminin siyaset hattı, her yerde olduğu gibi, burada da, savaş düşkünlüğü ve saldırganlık yoludur.

Beyaz Saray, E. Sedat'ın öldürülmesinden sonra – ki Washington bu haberi büyük bir tedirginlikle karşıladı –, olağanüstü askersel önlemler aldı (ve bunu önde gelen Batı Avrupa hükümetlerinin onayı ile yaptı). Besbelli, Birleşik Amerika, artık yerinde saymaya başlayan Camp David mekanizmasının büsbütün işlemez hale gelmesinden korkarak ve Sedat'ın kalitini ne pahasına olursa olsun korumaya çalışarak, kabaca askersel-politik baskıya geçiyor. Amerikan 6. Filosu'na mensup gemiler Mısır kıyılarına yöneltildi, deniz piyadeleri ve «çevik kuvvetler» birlikleri alarma geçirildi. Bu arada bir Amerikan-Mısır askersel komitesi oluşturma fikri doğdu, Mısır'a savaş donatımı ve cephane sağlanması işlerini çabuklaştırma, AWACS uzak keşif radyo-radar sistemiyle donatımlı uçaklar ve aygıtları kullanacak uzmanlar gönderilmesi kararlaştırıldı.

Geçen yılın sonuna doğru, Mısır, Sudan, Somali, Umman topraklarında, Amerikan askersel birliklerinin ve bu ülkeler silahlı güçlerinin katılımıyla yapılan ölçüsü bakımından eşi görülmedik manevralar, ABD'nin plan ve niyetlerinin saldırgan-yaşılıcı doğrultusunu apaçık gösterdi. Yakındoğu göklerinde ilk defa olarak ABD stratejik hava güçlerinin uçakları

belirdi ve bunlar yer hedeflerini bombaladılar. Manevralara katılanlara, «stratejik öbekler»i ele geçirme ve buralarda tutunma eylemleri ödevi verildi; bu manevra uygulaması, Pentagon'un bilinen planlarını, bölgemiz ülkelerine dalma ve bu topraklardaki petrol kuyularını ele geçirme planlarını gerçekleştirme provasına çok benziyordu.

ABD'nin, Suudi Arabistan'la, bu ülkeye AWACS sistemli uçaklar ve 8,5 milyar dolar tutarında diğer savaş araçları sağlamak üzere imzaladığı anlaşma, Yakındoğu'da ve Basra Körfezi kesiminde Amerikan askersel varlığını artırma yolunda yeni bir tehlikeli adım oldu. Yapılan anlaşma, Washington'un savladığına göre, bu kesimde ABD'nin «gücünü ve saygınlığını» canlandırmayı amaçlayan önlemler zincirinin bir halkasıdır. Oysa, gerçekte, bu anlaşma, Yakın ve Ortadoğu halklarına emperyalizmin diktasını dayatmak amacıyla bu ülkeye durmadan Amerikan silahlı birlikleri yerleştirilmesine yol açıyor. Çünkü çok büyük miktarda paralar sayılarak alınan AWACS uçakları, anlaşmada saptandığı gibi, Suudi Arabistan yetkilileri tarafından ancak okyanusötesi «danışmanlar»ın gözetim ve denetimi altında kullanılacaktır.

Bilinen «Camp David süreci»nin çıkmaz sokağa saplanması, bu kesimin birçok ülkesinde köklü devrimci değişikliklerin gitgide daha etkili olması, kararsızlık ve çözülme yaratma denemelerine karşı Demokratik Yemen ve Etyopya ilerici rejimleri tarafından gösterilen direniş, tümüyle, Amerikan emperyalistlerinin, nice tehlikeler gizleyen serüvenciliğin anaforunda daha çok batmalarına yol açıyor. Basında, Suudi Arabistan'la imzalanan ve «yüzyılın alışverişi» diye adlandırılan anlaşmanın, Yakındoğu'daki petrol kaynaklarını «savunmak» üzere derin bir gizlilik içinde hazırlanan «genel strateji»nin bir parçası, yani buzdüğünün görünen bölümü olduğunu çitlatın haberler görüldü. Bu strateji tarafların üzerinde anlaşmışları ve şimdilik çok gizli tutulan hesaplara dayanıyor. Ama işin gizlenemiyen yanı, Riyad rejimine ultra-modern askersel silah ve donatım sağlanması karşılığında, bu kesimde çok büyük boyutlarda bir komuta merkezi, askersel-deniz ve askersel-hava merkezleri kurulacağı ve bunların, büyük ölçüde bir silahlı çatışma halinde, Amerikan silahlı birliklerinin eylemlerini sağlayacaklarıdır.

Washington yönetimi, Vietnam'a karşı girişilen saldırı sonucunda uğradıkları yenilgi üzerine Kongre'nin kabul ettiği yasa gücündeki belgelerin hükümlerini uluorta çiğneyerek, bugün, ABD'nin dümensuyundaki rejimlere «güvenceler» dağıtmakta bir hayli cömertlik gösteriyor. Başkan Reagan, Suudi Arabistan'ın «yeni bir İran» olmasına yol vermeyeceklerini söylüyor. Mısır'da «statünün korunması» da, ABD Dışişleri Bakanı A. Haig'in savlarına göre, «ABD'nin ulusal çıkarları» düzeyine çıkarılmış bulunuyor. Artık yalnız Suudi Arabistan, Mısır değil, aynı zamanda Sudan da, sonra-Başkan Reagan'ın geçenlerde istifa eden ulusal güven-

lik işleri yardımcısı R. Allen'in deyimiyile – «bu kesimin bütün diğer devletleri» de Amerikan «güvenlik şemsiyesi» altında yer almış bulunuyorlar. (!)

Yakındoğu ülkelerine, gerçekte, emperyalist «koruyuculuk» politikası dayatılıyor, bu ülkeler ABD'ne bağımlı duruma getiriliyor. Bu da, en son ABD yönetici çevrelerinin diğer halkların irade ve isteklerini ne kadar dikkate aldıklarını, kendileriyle dostluk halindeki gerici rejimlerin sağlamlığı konusunda ne denli kuşkulu olduklarını bir kez daha belirtiyor. Washington, ulusal kurtuluş hareketini boğma ve bu kesimde emperyalist çıkarları güven altına alma çabalarında her şeyden önce bu rejimlere hiç de bel bağlayamayacağını gayet iyi anlıyor. Tersine, bölgemizde devrimci değişimler müjdelerinin gitgide artması karşısında bu rejimleri düşmekten korumak, Amerikan emperyalizminin Yakındoğu'da durmadan artan militarist etkinliğine ilişkin temel ödevlerden birini oluşturuyor.

İsrail Yakındoğu'da ABD'nin başlıca dayanağı, «üs-devlet»i olmaya devam ediyor. 1967 yılındaki saldırı, siyonist yönetici doruk ile Amerikan emperyalistleri arasında birlik için sağlam bir temel oldu. O zamandan beri aralarındaki bağlaşma daha sıkı bir nitelik aldı, sağlamlaştı. İsrail'in bu bağlaşmadaki rolü durmaksızın büyüyor. İsrail yöneticilerinin çok yönlü yardım ve her şeyden önce büyük miktarda en modern silah istekleri hiç bir zaman reddedilmiyor. Irak'ın nükleer araştırma merkezine korsanca yapılan saldırı, işin artık silah ve donatım tedariki yoluyla İsrail'in komşu devletler üzerinde üstünlüğünü sağlamaktan ibaret kalmadığını açık bir biçimde ortaya koyuyor. Siyonist saldırganlar, «gerekli» olduğu hallerde, pratik olarak, bu kesimin her ülkesine darbe indirmek üzere silah alıyorlar. Washington, İsraililerin her ahvalde askersel alanda «nitel üstünlük»ü korumalarına destek olma kesin niyetini belirterek, bölgede silahlanma yarışını körüklüyor. Suudi Arabistan'a AWACS uçakları satılması ve diğer savaş araçları sağlanması kararından sonra, İsrail yönetici askersel doruğuna da, şimdiye kadar cömertçe verilen milyarlar ek olarak 3 milyar dolar tutarında yeni yardım vaadedildi. İsrail'i nükleer silahla da donatma planları halklarımız için çok büyük bir tehlike oluşturuyor.

Geçen yıl güz aylarında Amerikan-İsrail ilişkileri yeni bir evreye, açık anti-sovyet yönelimli stratejik işbirliği evresine girdi. Daha önce, «güvenliği sağlama» gerekçesiyle yapılan büyük miktarda Amerikan askersel-ekonomik yardımında sadece alıcı rolü oynayan İsrail, bu kez, bu türden bir «işbirliği»ne girmekle, ABD emperyalizminin Yakındoğu'da ve bu kesimin sınırları dışıyla global planlarını gerçekleştirme çabalarına açıkça katılmış oluyor. Yönetici siyonist doruk, ülke topraklarında Amerikan silahı depolanmasına olanak vermeye, İsrail'de «çevik kuvvetler» için dayanak noktaları yaratmaya, bu güçlere katılmak üzere kendi askersel güç-

(!) «International Herald Tribune», 14 Ekim 1981.

lerinden birlikler ayırmaya hazır olduğunu açıkladı. Daha öteye, ortak eğitim ve manevralar yapılması, İsrail hava kuvvetlerinin asker ve askersel malzeme yüklü Amerikan taşıma gemileri tarafından desteklenmesi kararlaştırıldı. ABD için son derece gerekli olduğunu hisseden, onun azgınca sürdürdüğü militarist hazırlıklarıyla yüreklenen İsrail, alabildiğine kendine güvenir biçimde hareket etmeye başladı. Sözümona «stratejik işbirliği»nin bir politika çizgisi olarak açıklanmasından hemen sonra, bu ülkede, küstahlığı her ölçüyü aşan kararın, Suriye'ye ait olup, işgal altında bulunan Golan Tepelerini ilhak etme kararının alınması hiç de rasgele değildir.

Siyonist elebaşlarının bu yeni talancılığı karşısında bütün dünyada öylesine büyük ve yaygın bir öfke dalgası kopardı ki, Washington bazı jestlere başvurmak ve sözkonusu ilhaka razı değilmiş gibi bir poz takınmak zorunda kaldı. ABD, «stratejik işbirliği» anlaşmasının uygulanmasını durdurduğunu bildirdi; BMT Güvenlik Konseyi'nde ilhakı kınayan karara oy verdi ve giderek İsrail'i askersel-ekonomik yoldan bazı cezalara çarptıracağını açıkladı. İsrail Başbakanı Begin, adeta ölç almak istercesine, neredeyse böyle bir işbirliğinden vazgeçtiklerini söyledi. Bütün bu oyun kapitalist basında bile kuşkuyla karşılandı. «The Economist» dergisi şöyle yazdı: «İsrail'in Irak'ta reaktörü bombalaması ve Temmuz ayındaki Beyrut bombardımanı, ABD'nin İsrail'e ,F-16' avcı-bomba uçakları vermesi işinin bir süre ertelenmesine yol açtı. Sitemli laflar eksik değildi, ama uzatılmadı; ellere hafifçe vurulduktan sonra, bağışlayıcı kucaklaşmalar başladı. Ve işte bu kez de başka türlü olacağı benzemiyor ... »⁽²⁾ Ve gerçekten, Amerikan yönetimi, ortada geçici bir anlaşmazlık olduğunu ve çok yakın bağlaşıklar arasındaki ilişkilerde «hiç bir şeyin değişmediği»ni açıklamakta geçikmedi. Haig doğrudan doğruya şöyle dedi: «İleri-geri bazı sözler ve tatsızlıklar oldu ve geçti. Ama İsrail ABD'nin her zaman yakın dostuydu ve yakın dostu olarak kalıyor». Bir başka deyişle, ABD bundan böyle de İsrail'i atlama tahtası olarak kullanma niyetinden vazgeçmiyor.

Kime karşı atlama tahtası olarak kullanacağını kestirmek zor değildir. İsrail askersel uzmanlarının basında açıkladıkları bazı hesaplara göre, E. Sedat'ın önerdiği Pas Banas'taki üstün Amerikan silahlı birliklerinin Suudi Arabistan topraklarında petrol üretimi kesimine aktarılması geceli-gündüzlü 17 günde başarılılabilecektir. İsrail'deki dayanak noktalarından yararlanılması ise, bu süreyi 3 güne indirecektir. Bu ülkeye gereken yer ve havacılık düzenlerinin yerleştirilmesi, Birleşik Amerika'dan «çevik kuvvetlerin» İran'a 48 saatte, Kuveyt'e 36 saatte aktarılmasına olanak verecektir. Demek ki, emperyalist strateji uzmanlarının haritalarında oklar Yakın ve Ortadoğu'daki petrol kaynaklarına doğru çizilidir.

(2) «The Economist», December 19–25, 1981, p. 57.

ABD'nin yeni askersel pakt partnörleri, hizmetlerine karşılık, gitgide artan bir ısrar ve yüzsüzlükle, bölgemizde daha sonra emperyalist çıkarlarının «yetkili temsilcisi» kesilmek ve «günah çıkarıcı» rolüne girebilmek üzere, toprak kazanımları, yeni ve engelsiz politik-ekonomik yayılma olanakları istiyorlar. İsrail yöneticileri talancılık isteklerinde şimdi doğrudan doğruya tüm Filistin topraklarına göz koymuş bulunuyorlar. Begin geçenlerde şöyle dedi: «İsrail topraklarının (3). batı bölümü artık büsbütün bizim egemenliğimiz altındadır ve bir daha bölüşme konusu olmayacaktır . . . Bu kesimin bir karış toprağı bile bir daha yabancı kontrolü veya egemenliği altına verilmeyecektir.» (4)

Görülüyor ki, zora dayanarak yapılan ilhak aksiyonu, dolambaçlı yollara ve söz oyunlarına başvurulmaksızın, devlet politikası düzeyine çıkarılıyor. Pratik olarak, işgal altındaki kesimlerde İsrail yayılıcılarının giriştikleri eylemler – günden güne artan tempolarla Arap topraklarına el konulması, yeni yeni sömürgesel yerleşme öbekleri meydana getirilmesi, Akdeniz ile Ölü Deniz arasında 1967'de işgal edilen topraklar üzerinden bir kanal açılması planlarına hız verilmesi, bu bölgelerdeki ekonomik yaşamın İsrail ekonomisiyle bağlanması – hep ilhak aksiyonunu devlet politikası düzeyine çıkarmanın belirtileridir. «Yönetimsel özerklik» dedikleri statüyü, yani işgal olayını yarı maskeli bir biçimde sonrasızlaştırmayı Arap halkına dayatma denemeleri gitgide daha zorlu ve tehlikeli olmaktadır.

ABD, siyonistlerin saldırgan yayılıcı hareket hattının kefilisi olma rolünü benimsiyor. Gerçekten, ilk bakışta, Amerikan politikasında dolaysız askersel müdahalenin vurgulanması ile Yakındoğuda İsrail'in «yetkiler alanı»nın askersel bakımdan genişletilmesi arasında mantık gereği bir karşıtlık olduğu gibi bir izlenim doğabilir. Ama bu böyle değildir. Birleşik Amerika, son çözümde, militarist hazırlıklarının, özellikle Amerikalılarla dost rejimlerin tehlikeye düştüğü bir dönümün görüldüğü günümüzde bölgemiz ülkelerinde ne gibi bir tepki uyandıracığını dikkate almazlık edemez. Washington, her silahlı Amerikan müdahalesinin kaçınılmazlıkla yaratacağı uluslararası karmaşık durumları küçümseyemez. Bu nedenle, müdahale, Birleşik Amerika için, en iyi çözüm değil, son şanstır, ve bu şansın ancak bütün diğer eylem varyantları ve bu arada «İsrail varyantı» da denendikten ve başarısızlık görüldükten sonra kullanılması gerekir.

Birleşik Amerika, Yakındoğuda kendisine başlıca dayanak olma rolünü İsrail için korumakla beraber, bu kesimde, Sedat'ın yönetimindeki Mısır'la olduğu gibi, Arap gericiliğinin de koşulabileceği bir askersel-politik blok çatıştırma isteğinden de geri durmuyor. Şimdiki Amerikan yönetimi,

(3) «Büyük İsrail sözkonusu, Siyonistlerin savlarına göre, «Büyük İsrail» «Nil'den Fırat'a kadar» uzanmakta ve doğal olarak bütün Filistin'i ve bu arada Ürdün ırmağı doğusunu da kaplamaktadır.

(4) «As Safir», 31 Temmuz 1981 (Arapça).

Sovyetler Birliği'yle cepheleşme temeli üzerinde bir sözümona «stratejik işbirliği» kesimi yaratma çabalarıyla bu düşüncüyü gerçekleştirme peşindedir. Washington yetkilileri böyle bir kesimin Basra Körfezi petrol devletlerini kapsıyarak Pakistan'dan Mısır'a, Türkiye'den Sudan'a kadar uzanması gerektiğini düşünüyorlar.

Bu sinsi planlar fonu üzerinde, Arap dünyasının çeşitli gerici çevreleri arasında – açık ve gizli kanallardan – temasların hissedilir derecede etkinleşmiş olması dikkate değer bulunuyor ve bu durum füm Yakındoğu ve Ortadoğu halkları için, bu halkların devrimci kazanımları için tehlikeler doğuruyor. Camp David anlaşmalarının ve ikili Mısır-İsrail «barış» antlaşmasının imzalanması üzerine halkın kabaran öfkesinin baskısı altında kesilmiş olan Sudan-Mısır ilişkilerini, Sudan Cumhurbaşkanı C. Nimeyri, daha Sedat'ın sağlığında yenilemiş bulunuyordu. Basra Körfezi devletleri arasında bir işbirliği konseyi ortaya çıktı ve buna Suudi Arabistan, Umman, Birleşik Arap Emirlik'leri, Katar, Bahreyn ve Kuveyt üye oldular. (5) Bu üye devletler Kahire-Hartum mihveri ülkeleriyle ilişkilerini hiç bir zaman kesmediler. Ve daha geçenlerde, kendi yönlerinden, aralarındaki ikili askersel paktı tekrar uzattılar. 1981 yılı sonunda Suudi Arabistan ile Bahreyn arasında «güvenlik paktı»nın imzalanmasından sonra, şimdi – ve bu kez kolektif temel üzerinde – Basra Körfezi ülkeleri arasındaki sözkonusu işbirliği konseyi üyelerinin katılacakları benzeri bir anlaşma yapılması öngörülüyor ve bu yönde çabalar sürdürülüyor.

Mısır'ı yalıtık durumdan çıkarma, bu ülkeyi tekrar «Araplar ailesi»nin bağına çekme ve ihanet günahını bağışlama denemeleri Arap gericiliğini tek bayrak altında toplama çabalarının bileşen bir bölümüdür. Bu gibi denemeler Sedat'ın ölümünden önce de görülmüyordu. Örneğin, Suudi Arabistan Enformasyon Bakanı Muhammed Abdu Yamani ve Kuveyt Devlet Bakanı Abdul Aziz Hüseyin «Kahire tekrar Arap saflarına dönmelidir» çağrısında bulundular. Bu yetkililer, böyle bir eğilimin, İsrail'in gitgide artan saldırganlığına ve özellikle Irak atom merkezini bombalamasına «karşılık verilmesi» gerekliliğinden doğduğunu savladılar.

Ne var ki, Sedat büsbütün ters ve menfur bir kişiydi ve kendisiyle yakınlaşmayı sultan Kabus soyundan açık emperyalist kuklası kişilerden başkaları göze alamazdı. Hayinin ortadan kaldırılması, kuşkusuz, Mısır rejimiyle «barışma» isteklerine yeni bir hız verdi. Arap gericiliği çevrelerinde, şimdi Mısır yeni cumhurbaşkanı, özellikle «Camp David süreci» ve ABD'yle ilişkiler bakımından kendi öncelinin izlediği politikaya bağlı kalacağını söylemiş olsa da, yalnız böyle bir barışmadan söz ediyor. Bunun haklı gösterilmesi için elden geldiğince çaba harcıyor. Suudi Arabistan basını (bilindiği üzere tamamen hükümetin dolaysız denetimi

(5) Bak. Muhtar Abdel Latif, Sağduyuya seslenme «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi, sayı 1, 1982, s. 72 (Not Red.)

altındadır), H. Mübarek'e Camp David anlaşmalarından vazgeçmesi yönünde baskı yapılmamasını salık veriyor. Buna dayanak olarak da, ancak «uluslararası gidiş ve göreneği» tanıyanlarca bilinen çoğu açıklıktan yoksun «bir dizi neden» ileri sürüyor. Bu gibi çağrılar Kuveyt basınında da belirmiş bulunuyor.

Gerecilik tek cephe çatıştırma çabalarına koşut olarak, emperyalizmin plânlarına karşı direniş merkezlerini önce bastırmak ve sonra da ortadan kaldırmak üzere, ilerici, anti-emperyalist güçlere karşı, Arap ülkeleri yurt-sever rejimlerine karşı yoğun hücumlarını sürdürüyor. Libya Cumhuriyeti de bu cümleden tehditlere ve kabaca kışkırtılara hedef oldu. Bu ülkenin ardıcıl anti-emperyalizmi, okyanus ötesinden Arap dünyası üzerinde ege-menliği düşleyenleri çileden çıkarıyor ve tehlikeli serüvenlere itiyor. Pentagon'un Libya kıyıları açıklarında provokasyon maksadıyla tertiplelediği büyük askersel manevralar sırasında Amerikan avcı uçaklarının iki Libya askersel uçağını düşürmeleri olayı geniş bir uluslararası yankı uyandırdı. Öyle ki, Lübnan'a müdahalenin yapıldığı 1958 yılından sonra ilk defa olarak, ABD uçaklarına, bir Arap devleti silâhli güçlerine karşı ateş açma buyruğu verildi. Amerikan haftalık «Newsweek» dergisinin verdiği habere göre, Beyaz Saray, «B-52» bombardıman uçaklarıyla Libya petrol kuyularının bombalanması olanağını da bir sorun olarak ele aldı ve görüştü. Reagan yönetimi, açıktan açığa silâhli aksiyonlar ve büyük ölçüde baltalama harekâtı için ortam hazırlamak üzere Libya'ya karşı pervasızca bir kampanya açtı. Bu arada ABD Dışişleri Bakanlığı Libya'daki bütün Amerikalıların geri çağırılması ve bu ülkeye yolculukların yasak edilmesi emrini verdi.

Washington kendi bağlaşıklarını da harıl harıl Libya'ya karşı aksiyonlara kışkırtıyor. Amerikan basını, «resmi kaynaklar»a dayanarak, Reagan hükümetinin, Mısır'a, bir gün Libya'ya saldırması halinde askersel destek sağlamaya hazır olduğu yolunda teminat verdiğini bildirdi.

Emperyalist patronları tarafından kışkırtılan Sudan Cumhurbaşkanı Nimeyri, kendisini, Libya yöneticisi M. Kaddafi'yle savaş halinde saydığını, ve giderek, Kaddafi'nin öldürülmesi için birkaç yüz terörist-fedai hazırlanması planlarından söz etti. Bundan başka, ABD'nin Suudi Arabistan'la birlikte ve Batı Avrupa devletlerinin de desteğiyle, Libya'nın başlıca döviz kaynağından, petrol dışsatımı gelirlerinden yoksun edilmesine, yani gerçekte ekonomik ablukaya alınmasına başvurulması plânlarına dair bilgiler sızıyor; böyle bir kampanya, ABD'nin, sözümona «Sovyet tehlikesi»ne, bu «tehlike»yi gövdelendiren Libya'nın anti-emperyalist siyaset hattına karşılık olmak üzere bir «stratejik anlaşma» kalıplama plânlarına çok uygun düşüyor.

Bölgemizdeki diğer ilerici-yurtsever güçleri hedef tutan hummalı baltalama eylemlerinin sonu gelmiyor. Emperyalizm ve yardımcıları, Suriye,

Filistin direniş hareketi ve Lübnan ulusal-yurtsever güçleri arasındaki yakınlaşmayı her araca başvurarak bozmaya çalışıyor. Camp David anlaşmalarına karşı savaşım cephesinin ana kesiminde bir yarma hareketi gerçekleştirmek istiyorlar. Bir yandan, bütün Lübnan'da sağcı elemanların, İsrail'le açıktan açığa işbirliği yapan güçlerin reel hegemonyasını sağlamak amacıyla tehlikeli adımlar atıyorlar. Suriye'nin çetin direnişini kırma denemeleri devam ediyor, çünkü ülkedeki yurtsever rejim, İsrail'in askersel baskı tehditleri karşısında yıldı göstermiş değildir, «Müslüman kardeşler» silâhli şebekelerinin ve diğer kiralık elemanların terör yöntemleri yardımıyla yıkılacağı da benzemiyor. Washington, Suriye'lilerin uzlaşmazlığından duyduğu tedirginlikle, İsrail yayılmacılarına, Golan Tepeleri'ni ilhak etmeleri için «yeşil ışık» tuttu. Demokratik Yemen'e karşı militarist hücumlar ve kışkırtmalar, hele Umman tarafından girilen balalama hareketleri sıklaştı.

Emperyalist devletler arasında gözden kaçmıyan eşgüdüm çabaları ve bu eşgüdümün gitgide artması, sözünü ettiğimiz dalılı-budaklı balalama eyleminin karakteristik çizgisidir. İngiltere, Fransa ve diğer bazı ülkeler, Amerikan filosu ile birlikte eylemlerde bulunmak üzere, Basra Körfezi'ne kendi savaş gemilerini gönderdiler. Böylece, NATO saldırgan blokunun «sorumluluk alanı»nı körfez bölgesiyle de genişletme yolunda reel adımlar atılmış oldu. Büyük Britanya Başbakanı Margaret Thatcher, bir demecinde, İngiliz silâhli güçlerinin de katılımıyla «çokuluslu çevik kuvvetler»in oluşturulmasını destekler ruhta konuştu. Lübnan ordusuna yıllardır silâh sağlayan Fransa, ABD'nin tavsiye ve desteğiyle, Lübnan hükümetine, ordusunu yeniden örgütlenmesinde «yardım» vaadetti. Emperyalistler, Lübnan ordusunun oluşmasında konfesiyonalizm ilkelerini ⁽⁶⁾ koruyarak canlandırılmasını ve güçlendirilmesini sağlamak, sonra da ülkede Filistin direniş hareketinin askersel varlığına ve Lübnan ulusal-yurtsever güçlerinin varlığına son vermek istiyorlar. Kararlaştırıldığı üzere, Sina yarımadasından, bu yılın Nisanında İsrail askersel birlikleri çekildikten sonra, buraya yerleştirilecek «uluslararası güçler»e Büyük Britanya, Fransa, İtalya ve Hollanda hükümetlerinin katılma kararı almış olmalarını, Washington, kendi diplomasisinin büyük bir başarısı sayıyor.

Ne var ki, Yakındoğu'da ABD'nin çıkarları ile Batı Avrupa emperyalist devletlerinin çıkarlarının tamamen uygun düştüğünü savlamak hata olur. Tersine, bu çıkarlar sık sık ve epey sert biçimde çatışıyor. Ekonomik çıkarlar ve düşünceler, Batı Avrupa devletleri yönetici çevrelerini bu kesimdeki ülkelerle politik ilişkilerini güçlendirme yolları aramaya yöneltiyor. Ama Washington'un Yakındoğu politikasının dümensuyundan gidildikçe, böyle yollar bulunacağına güvenmek zordur.

⁽⁶⁾ Konfesiyonalizm: Devlette görev bölümünün din-topluluk esaslı gözetilerek yapılması sistemi. (Not Red.)

İşte, Batı Avrupa'lıların eylemlerindeki, bocalamalar, Yakındoğu sorunlarında «bağımsız girişim» yandaşlığı özenti ve gösterişleri, ABD'nin ve İsraili partnörlerinin en soğuk ve haşın aksiyonlarından uzak kalma çabaları, oluşturulmasında Washington'un bilinen «bilek bükme» yöntemine de başvurduğu «uluslararası güçler»e katılma sorununda ikircimler, zikzaklar bundan ileri geliyor.

Bu koşullarda, güçlerin doğrudan doğruya Yakındoğu arenasındaki yer alımı çözücü bir önem kazanıyor. Eğer Arap ulusal-kurtuluş hareketinde durum daha iyiye doğru değişse ve girişim devrimci güçlerin eline geçmiş olsaydı, emperyalistler-arası çelişkiler daha keskin biçimde belirebilir ve giderek merkezli eğilimlerin de üstüne çıkabilirdi. Bu takdirde, Yakındoğu'daki durum ve koşullar emperyalistler üzerinde baskı yapma etkeni olabilirdi. Ama olaylar başka türlü gelişti: ABD politikasının kısmi başarısı, yani Sedat'ın ödünler vermesinde, gerici Arap rejimlerinin gitgide saldırganlığı artan Amerikan-İsrail birliği karşısında boyun eğmelerinde ifadesini bulan başarı, Batı Avrupa devletlerini, kendi çıkarlarını kollama düşüncesiyle, Washington «şemsiye»si altında eskisinden daha sıkı biçimde birleşmeye yöneltti.

Peki, Yakındoğu ülkeleri üzerinde, bu ülkelerin doğal zenginlikleri ve öncelikle petrol üzerinde denetimini canlandırmak ve güçlendirmek isteyen emperyalizmin yeni kıyıcı saldırısı karşısında Arap halklarının aciz ve çaresiz oldukları düşünülebilir mi? Elbette hayır. Tersine, başlıbaşına bu olay, sözkonusu saldırının kendisi, başvuru yol ve yöntemler emperyalist politikanın kendi iç güçsüzlüğünü ortaya koyuyor.

Her şeyden önce, ABD tarafından, Amerikan çıkarlarını «savunma» adına ağırlık noktasının açıktan açığa «zor kullanımlı etki» araçlarına başvurulması üzerine kaydırılması ve bunun yanı sıra İsrail saldırganlarına gösterilen çok yanlı ve gerçekten sınırsız desteğin, yani İsrail siyonist doruğunun yayılcı emellerini Amerikan yönetici çevrelerinin hegemonyacı niyet ve planlarıyla organik biçimde kaynaştırıp birleştiren desteğin vurgulanması Arap dünyası halk yığınları arasında durmadan artan bir direniş doğuruyor. Bu olgu, emperyalist planların gerçekleştirilmesine katılmak için olanaklar arayan, ama halk öfkesi dalgası tarafından silinip süpürülmekten korkan rejimler için de ciddi güçlükler yaratıyor. Çünkü, burjuva politik gözlemcileri bile, İran Şahı'nın ve Mısır Cumhurbaşkanı'nın yazgılarına dikkati çeker ve bu yazığıya ilişkin düşüncelerini belirtirken, Yakın ve Ortadoğu gibi galeyan alanı bölgelerde Washington'un dostu ve daha tam deyimıyla «yakın adamı» olmanın bir «ölümcül tehlike» oluşturduğu sonucunu çıkarıyorlar.

Amerikan hükümetinin bizim kesimimiz konusundaki politikasının asıl bozuk yanı, bu politika hattının, Washington'a özgü tümel anti-sovyet düşünce ve planları başa alması ve Yakındoğu sorununa çözüm getir-

mede ana halkayı, yani Filistin sorununu ikinci plana kaydırmıştır. Filistin Arap halkının yazgısı, bu halkın çiğnenen ulusal haklarının canlandırılması, işgal çizmesi altındaki topraklarının kurtarılması gibi sorunlar Washington strateji uzmanları için ikincil işlerdir. Washington uzmanları bu sorunları sırf «başdüşman» saydıkları Sovyetler Birliği'yle cepheleşme açısından ele alıyor, irdeliyorlar.

Kendi eylemleriyle artık Filistin sorununu bir kez yaratmış bulunan emperyalist-siyonist birliği, nerdeyse otuz yıldır – Filistinlileri diğer Arap ülkelere serpiştirip özümseme planlarından tutun da, bu halka karşı girişilen jenosid (toplu kıırım) kampanyalarına kadar –, başvurmadığı çare kalmamış olsa da, bu sorunu bir türlü «savuşturamıyor». Daha da öteye, bu sorun, 1950'lerde saldırgan askersel bloklar kılıplama denemelerinden Camp David pazarlığına kadar, emperyalizmin bütün Yakındoğu planlarının gerçekleştirilmesi yolunda ana engel haline gelmiş bulunuyor. Şimdi Camp David anlaşmasına doğrudan doğruya katılanlardan başka, herkes, bu pazarlığın çıkmaz sokağa girdiğini itiraf ediyor. Ama komployu oluşturan üçler, yenilgiyi sineye çekmek istemiyorlar. Ve üçler, Filistin devrimini vurmaı kendileri için birincil ödev sayıyorlar.

Siyonist yöneticiler Filistinlilere karşı zorkullanıma başvurmayı öteden beri benimsediler ve bugün de benimsiyorlar. Böylelikle, Filistinlilerin iradesini kırmak, aralarından elden geldiğince çoğunu yoketmek ve bir gün Amerikan İndianları gibi bir halk olarak hepsinin kökünü kazımak istiyorlar. Siyonizmin kanlı cinayetleri halkasının geçen yıl güney Lübnan'a ve Beyrut'a karşı giriştikleri saldırıyla kapandığını düşünmek safdillik olur. Ama saldırganlar amaçlarına ulaşabildiler mi? Bakın, İsrail'in eski başbakanı İ. Rabin ne diyor (1967'deki savaş sırasında kendisi İsrail ordusu genel kurmay başkanıydı; sözleri bu bakımdan da büyük bir önem taşıyor): «Askersel yoldan Filistinliler üzerinde üstünlük sağlanamaz. Yalnız politik çözümler olabilir.» (7) Gerçi, biz, Rabin'in düşündüğü çözümler konusunda, bunların içerik ve özü konusunda elbette zerrece hayale kapılmıyoruz. Ama bu itirafı başlıbaşına bir anlam taşıyor.

«Ürdün varyantı» dedikleri öneri de, Filistin sorununu gündemden çıkarmayı amaçlayan «çözümler» arasında yer alıyor. Gerçekte, böyle «varyantlar» – «Allon planı», «Birleşik Arap krallığı» tasarısı vb. – birkaç tanedir. (8) Görece yakın geçmişte bu türden bir tasarı daha geniş ölçüde reklam edildi. Bu tasarı, Filistinlilerin, kendi yurt topraklarında değil, Ürdün topraklarında «kendi yazgılarına buyruk» olmalarını öneriyor ve besbelli ki, Filistin Arap halkının haklarının gaspedilmesinden başka,

(7) «International Herald Tribune», 24 Temmuz 1981.

(8) Bak. N. Aşhab. Emperyalizmin, siyonizmin ve gericiliğin saldırısına karşı direniş gösterelim. «Barış ve Sosyalizm Sorunları», sayı 6, 1980. (Not Red.)

Ürdünlülere karşı da bir komplo, iki kardeş halk arasında nifak ve düşmanlık tohumları ekilmesi yeteneşi anlamına geliyordu.

1981 yazı sonunda, uluslararası kamuoyunun dikkati, Yakındoğu anlaşmazlığına çözüm getirilmesi yolunu açma savında olan yeni bir plana çekildi. Bu plan, Suudi Arabistan veliahdı prens Fahd tarafından önerilmiş olup, çözümün temel koşullarını belirleyen sekiz madde içeriyor. ⁽⁹⁾ Ama, plan, içeriği bakımından değil, daha çok içermediği bakımından ilginçtir. Planın ileri sürüldüğü koşullar ve ortam, çeşitli ülkeler resmi ve toplumsal çevreleri arasında uyandırdığı tepki de çok anlamlıdır.

Fahd'ın planında, daha ilk bakışta göze çarpan şey, Filistin Arap halkının biricik yasal temsilcisi olan Filistin Kurtuluş Örgütü'nün şu veya bu biçimde hiç anılmamış olmasıdır. Plân, Yakındoğu çetin sorunlarının hakça ve kompleks biçimde çözümünü sağlaması gereken uluslararası mekanizma hakkında da bir şey söylemiyor.

Bu Suudi Arabistan tasarısının önerilmesi için seçilen zaman da özel bir anlam ve önem taşıyor. Plân, herşeyden önce, emperyalizmin giriştiği hücumun, günümüzde, bu kesimde güçlerin yeralımını etkilemesi düşünülen hücumun gitgide şiddetlenmesi fonu üzerinde belirdi. Bir de şu var ki, artık yakında, Nisanın sonunda (İsrail silahlı birliklerinin Sina'dan çekilmeleri için belirlenen tarih), şimdiye kadar «Camp David süreci»nin yaşamsallığını sürdürmeye hiç değilse görünüşte olanak veren bütün kanıt ve araçlar tükenecektir. Camp David'te öngörülen «Yönetimsel özerklik» konulu görüşmelere devam etmenin bir anlamı olmadığını herkes kabul ediyor. Filistin halkı, kendinin katılmadığı ve öz çıkarlarına karşı yapılan bir pazarlığın kendisine dayatılması yolundaki her türlü denemeyi kesinlikle silkip atıyor. Özellikle, İsrail tarafından işgal edilmiş Arap topraklarında yaşayanların, buralarda kurulan ezgi ve terör rejimini – üniformalı işgal yönetimine sivil elbise giydirek – «şirin gösterme» çabasındaki yetkililerin çabalarına yanıt olarak giriştikleri protesto hareketi, gitgide yığınsal direniş eylemleri niteliği alan çıkışları bunu gösteriyor.

Bu koşullarda, birçokları, Fahd'ın planına, Camp David anlaşmasının

(9) Plân, İsrail'in 1967'de işgal edilen bütün Arap topraklarından çekilmesini, bu topraklarda meydana getirilen tüm İsrail yerleşme merkezlerinin ortadan kaldırılmasını, Kudüs'te bütün ibadet tapınaklarında serbestliğin sağlanmasını, Filistin göçmenlerine tekrar kendi yurtlarına yerleşme hakkının tanınması ve eski yerlerine dönmek istemeyenlere ödenti verilmesini, Ürdün ırmağı batı yakasında ve Gaza kesiminde BMO geçici koruyuculuğu sağlanmasını, Kudüs'ün Arap bölümü başkent olmak üzere bir bağımsız Filistin devleti yaratılmasını, anlaşmazlık kesiminin bütün ülkelerine barışçıl bir yaşam hakkının sağlanmasını, varılan anlaşmanın BMO veya bu örgütün önde gelen üyeleri tarafından güvencelemesini öneriyor.

çöken yerlerine fırlatılmış bir cankurtaran simidi değeri biçtiler. Örneğin, Dünya Musevi Kongresi'nin ve «B'nay B'rit» örgütünün ⁽¹⁰⁾ onur başkanı, Carter hükümetinin eski ticaret bakanı F. Klutznik şu düşünceleri ileri sürdü: «Özerklik konulu görüşmeler Filistin sorusunda tatmin edici bir çözüme vardırılmayacak olursa, diğer önerilerle tamamlanması hiç de fena olmayacaktır. Suudi Arabistan'ın yaklaşımı da bunda yararlı olabilir.» ⁽¹¹⁾

Batı Avrupa devletleri resmi çevreleri arasında, açıktan açığa, Camp David ile Fahd'ın önerileri arasında «köprüler kurulması» perspektifinden söz ediliyor, bunlar ile Venedik Deklarasyonu'nun ⁽¹²⁾ ilkeleri, yani gerçekte Camp David anlaşmasının seçeneği sayılabilecek bir şey içermeyen belgenin ilkeleri arasında yakınlık olduğu belirtiliyordu. Ve bu anlaşmayı yapanlar da – belirli koşullar ileri sürerek ve birbirinden farklı derecede olsa bile – Suudi Arabistan girişimini bir yere kadar onayladılar. Fahd'ın planının «Camp David süreci»yle çelişmediğini Mısır Cumhurbaşkanı H. Mubarek doğrudan doğruya söyledi, Beyaz Saray da çıtlattı. Giderrek, plânının resmen reddedildiği İsrail'de, Dışişleri Bakanı İ. Şamir, bu öneride «olumlu noktalar» bulabildi, enerji bakanı İ. Bermanda, Suudi Arabistan tasarısını, Araplar ile İsrail arasındaki anlaşmazlığı tamamen çözüm bulunabilir bir «sınır anlaşmazlığı»na indirgemesi ölçüsünde «ilginç olgu» olarak nitelendirdi.

Bütün bunlar, gözlemcilere, Fahd'ın plânını Sedat'ın İsrail Kneset'indeki söylevine, yani Mısır'ın Filistin'in ve diğer Arap halklarının çıkarlarına ihanet politikasını maskeleyen aracından başka bir şey olmayan söylevine benzetme hakkı veriyor. Suudi Arabistan'ın bu girişimi ile Rogers'in İsrail saldırısına karşı savaşım verenler kampında nifak ve bölünme yaratmak maksadıyla 1970'te önerdiği plân arasında bir paralellik görüldüğüne işaret ediliyor. ⁽¹³⁾

Fahd'ın plânı Arap dünyasında derin anlaşmazlıklar doğurdu. İlerici-yurtsever güçlerin büyük çoğunluğu Suudi Arabistan'ın önerilerine karşı çıktılar. Birçok Arap devleti ve bu arada Direniş ve Karşı koyuş Cephesi üyeleri – Suriye, Libya, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti, Cezayir ve Filistin Kurtuluş Örgütü –de bu önerileri desteklemeye yanaşmadılar. Gerçekte bu tutuma ilişkin sert çelişkiler, geçen yılın Kasım ayı sonunda Fas'ta yapılması düşünülen tepe toplantısının gerçekleştirilmesine engel oldu.

⁽¹⁰⁾ Her iki örgüt de uluslararası siyonizmin yönetim merkezlerindedir. (Not Red.)

⁽¹¹⁾ «International Herald Tribune», 20 Kasım 1981.

⁽¹²⁾ 14 Haziran 1980'de Venedik'te örgütün Avrupa Konseyi dönem toplantısında kabul edilen Yakındoğu Deklarasyonu. (Not Red.)

⁽¹³⁾ Bilindiği üzere, bu plân, Ürdün'deki Filistin Direniş Hareketi güçlerinin kanlı çarpışmalarla ezilip dağıtılması koşullarını yarattı.

Yasal ulusal haklarını geri almasını engellemeyi amaçlayan hertürlü entrika ve manevraya karşı direnişte ve bunları başarısızlığa uğratmakta artık uzun savaşım yılları boyunca bir hayli deneyim edinmiş olan Filistin halkı, emperyalizm, siyonizm ve gericilik kampı ile pazarlık ve uzlaşma yoluyla hiç bir olumlu sonuca ulaşamayacağını gayet iyi anlıyor. Bu kampı kesin savaşım utkunun biricik yoludur. Ve belki, Filistin sorununu ortadan kaldırmaya yönelik sayısız komplo ve politik manevraların sürüp gitmekte olması da, kara güçlerin Yakındoğu kesimini kendi istedikleri gibi biçimleme plânlarına set çeken bu ana engeli kaldırma veya aşma yönlü bütün denemelerin suya düştüğünün ve düşmeye hükümlü olduğunun en inandırıcı kanıtıdır.

Yine bunun gibi, bölgemizde ABD emperyalizminin şimdi açtığı ve yürütmekte olduğu kampanyanın anti-sovyet doğrultusu da, Washington'un, Sovyetler Birliği'nin rolünü hiçe sayıp geçerek Yakındoğu sorununun görüşülmesini emperyalistlerle yardımlarının dar çevresi içinde sınırlı tutmayı başaramadığının açık ve örtbas edilmesi olanaksız bir kanıtıdır. Bu aynı zamanda, Arap-Sovyet dostluğu varoldukça, Arap halklarının ulusal kurtuluş hareketinin, ne kadar yenilgi ve kayıba uğrarsa uğrarsın, boğulamayacağını ister istemez itirafıdır. Amerikan emperyalizmi Yakındoğu'da ertelenmeye gelmez ana ödevi olarak, bu dostluk ilişkilerini sarsmayı ve bozmayı düşünüyor.

Ama bu düşünce ve plânlara, halklarımızın, Arap dünyası ilerici güçlerinin iradesiyle set çekiliyor. Arap dünyası halkları ve ilerici güçleri, emperyalizm, siyonizm ve gericilik birleşik cephesini ancak Sovyetler Birliği'ne ve diğer sosyalist topluluk ülkelerine dayanarak yenilgiye uğratabileceklerini anlıyorlar. Komünist ve işçi partilerinin eylemi bu anlayışın derinleşmesi bakımından kayda değer bir rol oynuyor. Arap kurtuluş hareketi ortamında bu partilere yaklaşım konusunda kesin bir dönüm gerçekleşti. Artık emperyalist-siyonist birliğine karşı savaşımın hiç bir gerçek eri, şimdi komünistlerin de bu hareketin reel ve tam haklı katılımcıları olduklarını yadsıyamaz, ya da onları, geçmişte, komünist ideoloji yandaşlarını milliyetçilerle çatıştırdıkları zamanlar olduğu gibi, «bağışsızlık»la ve giderek «ihanet»le suçlamaya kalkışamaz.

Sovyetler Birliği'nin, Arap halkları tarafından emperyalist saldırıya karşı, Yakındoğu'da hakça ve kalıcı barış için yürüttükleri haklı savaşımı destekleme yönlü ardıcıl siyaset hattı anti-sovyet uydurmalara ezici bir yumruk indirdi. Sovyet diplomasisinin somut dış politika aksiyonları ve SSCB'nin yapıcı barışçı girişimleri, Yakındoğu bunalımına reel ve kapsamlı bir çözüm getirilmesi yolunu da gösteriyor. Bu aksiyon ve girişimler, Arap ülkelerinde sınıf çıkarları emperyalizmin politikasına körükörüne boyun eğmelerini gerektiren rejimlerin bile küçümseyemeyecekleri ve bir kenara atacakları kadar güçlü ve inandırıcıdır.

Emperyalist-siyonist dūřmanın kōtūcūl entrika ve manevraları karřısında, Arap halkları ve öncelikle kahraman Filistin halkı kırılmaz bir dirençle konum alıyorlar. Suriye, Filistin Direniř Hareketi ve Lūbnan ulusal-yurtsever gūçleri arasında kalıcı ve saęlam bir baęlařma vardır. Suriye rejimi anti-emperyalist siyaset hattını sūrdürmekte sarsılmaz bir irade gösteriyor. Arap Kurtuluř Hareketi ile SSCB ve dięer sosyalist topluluk ũlkeleri arasında dostluk ve baęlařma iliřkileri saęlamlařıyor. Arap dūnyasının çeřitli bōlūmlerinde devrim fırtınasının ōn habercileri olarak gitgide daha belirgin esintiler hissediliyor. Būtūn bunlar, būtūnūyle, Yakındaęu halklarına karřı, bu halkların ulusal kurtuluř hareketine karřı giriřilen kıyıcı ve saldırgan eylemlerin, bu eylemlerdeki yeni dalęanın çarparak daęılacaęı duvarı oluřturuyor.

TÜSTAV

Marxizm felsefesine karşı burjuva önyargıları

Daniel Goldstik

Toronto (Kanada) Üniversitesi'nde profesör

Burjuva basınında başyazılar çırpıştıran sıradan kalemlerinin gözünde, Marksizm-Leninizm ya bir tür patolojik komplo, ya da çağdaş gerçeklikten tamamen kopuk, aşırı derecede iyimser bir ütöpik hayaldir. Marksizm-Leninizm'in üniverste çevrelerindeki düşmanları da bugüne bugün bir yere kadar bu gibi kör inanç diyebileceğimiz saplantılara dayanabiliyorlar. Ne var ki, çoğu kez, görünüşte olsa bile, itirazlarını temellendirmek için daha sağlam teorik kanıtlar göstermek zorunda kalıyorlar.

Burjuva tarihçileri, artık oluşturdukları gelenek üzere, bütün devrimleri, ya tek tek kişilerin fanatizmi ve iktidara susamışlığı sonucu (tutucu tarihçilerin görüşü), ya da onların düşüncelerinin olgunlaşması sonucu (liberallerin görüşü) olarak tarihsel sürecin kesilmesi biçiminde irdelemeye yatkın görünüyorlar. Yahut da, devrimlerin düpedüz açıklanması olanaksız bir rastlantıyla belirlediğini savlıyorlar. Bütün bu yorumlar bir tek yargıya indirgeniyor, yani yığınlara, özünde, kendi kolektif çıkarları adına tarihi değiştirmek üzere elbirliği ve bilinçle eyleme geçme yeteneğinden büsbütün yoksun bir pasif güç gözünüyle bakılması kapısına çıkıyor. (1)

Burjuva ve küçük burjuva aydınlarından birçoğu, kapitalist sistemden büsbütün düş kırıklığına uğradıkları halde, sanayi proleteryaasının yönetimindeki yığın hareketine katılmaya henüz hiç de hazır değildiler. Böylere, yığınları güya başlıbaşına bilinçli eylemlere girişme yeteneğinden yoksun sayan ve böylece küçümsiyen eliter görüşün etkisi altında bulunuyorlar.

Liberal geleneklerin kalıtçısı olan kimi sosyal-demokratlar, toplumu, parlamento-dışı geniş sınıf savaşımı temeline dayanmadan devrimci çatışmalar olmadan, güttükleri «bilge parlâmenter politika» sayesinde gerçekleştirilen sosyal reformlar yoluyla, yavaş yavaş ve kollaya kollaya yeni yaşam yoluna yönelteceklerini ümit ediyorlar. Bunun tersine, birçok aşırı sol güçler ve gruplar, tutucu tarihçilerin devrime ilişkin yorum tarzını

(1) Bu gibi görüşler, yığınlarda, kapitalizm koşulları içindeki çaresizliklerini her gün hissetmekle oluşan kendiliğinden-gelme yazgıcılıkla bağdaştırılıyor. Ve kuşkusuz, bu yanılgıların giderilmesi için, olağan bir teorik karşı-propaganda değil, pratik sonuçlar getiren ortak sınıf çıkarları adına bilinçli bir kolektif savaşım vermek üzere yığınların yeterince deneyim edinmiş olmaları gerekiyor.

doğrulamayı amaç edinmişçesine hareket ediyorlar. Ve bunlar, yığınlar arasında, deneyimin gösterdiği üzere, halkların kapitalizmden yakayı kurtarmayı başarmasından önce nesnel olarak gerekli çalışmanın, dur-dinek bilmez bir ajitasyon ve propaganda çalışmasının, örgütsel çalışmanın yerine, «devrimci» ataklığı, lâfazanlığı, palavraları, gizli komplo tutkularını getirmeye yelteniyorlar.

Kanada Komünist Partisi Merkez Komitesinin 1981 Haziran ayında yapılan Plenumu'ndaki raporunda, Parti Genel Sekreteri William Kash-tan şöyle dedi: «... Tekeller ve elleri altındaki hükümetler, insanların kafalarını ustaca karıştırıyor, onları kendi yaşamsal çıkarlarına karşı gitmeye zorlayarak, akıllarını istedikleri gibi etkiliyorlar. İdeolojik savaşım şiddetlendi ... Biz bu ideolojik savaşıma bütün varlığımızla katılmalıyız ... Her şeyi anlatmak ve açıklamak, tekrar tekrar anlatmak ve açıklamak ödevimizdir ... Hiç bir şey gözükapalı güvenceyle kabul edilemez. İdeolojik savaşıma yeni yeni yoldaşları çekip kazanmalıyız.» Yine 1981 yılında yeniden örgütlenen Kanada Komünist Partisi Üniversite Komisyonu'na Parti Merkez Yürütme Komitesi için, çeşitli öğretim ve bilimsel-araştırma eylemi alanlarında görev alan aydınlar temsilcileri arasında ideolojik çalışmalara ilişkin bir tavsiye ve öneriler raporu hazırlama ödevi verildi.

Çağımızın entelektüel akımları, devrim yoluyla sosyalizme geçiş amaçlı geniş kapsamlı çalışmalara (olumlu veya olumsuz plânda) yönelmeden olamaz. İdeler oluşturma, fikirler yaratma alanında görev alan insanların, bu fikirlerin gerçek sosyal rolü üzerinde kafa yormadıkları ahvalde de durum böyledir.

Çeşitli ülkelerde sanayideki işçi sınıfının yönetmenliği altında gerçekleştirilen sosyalist devrimin alabileceği özel biçimlere bakılmaksızın, devrimciler bakımından değişmez ve tartışma götürmez olan şudur: Bu devrimin başarısı için, görüşlerin doğru ve isabetli, eylemin kararlı ve kesin olması gereklidir. Bu da, kendi yönünden, fikirler ile eylemler, teori ile pratik arasındaki önemli karşılıklı bağlantıların doğru biçimde anlaşılmasını gerektirir. Ama sorunun felsefe açısından yorumunda anti-devrimci politik eğilimler yansısını bulabilir ve bulmaktadır.

Burjuva egemenliğinin henüz büyük ölçüde tartışılıp reddedilmediği önceki tarihsel çağda, çoğu entelektüel geleneklerde bir yere kadar teori ile pratiğin birliği gövdeleniyordu (elbette ki, genel olarak, sınırlı ve sermayenin egemenliğini sarsımyacak ölçüde). Şimdiyse, teori ile pratiğin birliği saldırılara hedef oluyor. Örneğin, gerçek «nesnellik»in eylemlere değil, düşünüye özgü olduğundan söz ediyorlar. Öte yandan da, açık veya kapalı biçimde sağcı konumlu kişiler tarafından ve giderek sosyal devrim yandaşları adına, kimi zaman, insanların düşünmeleri değil, ey-

lem göstermeleri gerektiği kanısı ileri sürülüyor. (2) Ve bugüne kadar da, fikrin, eylemi, ancak sınıfsallık ve partisellikten tamamen azat olduğu ve özellikle diyalektik ve tarihsel materyalizmle ilişkisi olmadığı zaman, yönetebileceği ve yönetmesi gerektiği ciddi olarak savlanıyor. Bir başka deyişle, doğruluğunu yaşamda ve teorideki bütün gelişme seyriinin gereklediği çağda bilimsel dünya görüşünün pratik olarak reddedilmesi öneriliyor. Bu gibi görüşler çoğu kez açık anti-sosyalist görüşleri yansıtmıyor. Ama örneğin Kanada'da bunların (kimi zaman içtenlikle) Marksizm adına ileri sürüldüğü oluyor. Ne olursa olsun, sonuç aynı kalıyor. Bu fikirlerin iletkenleri insanların kafalarını ne kadar karıştırırlarsa, sınıf savaşımının ve sosyalizm için savaşımın örgütlenmesi işleri de o denli zorlaşıyor.

Bir de Marksist-Leninist felsefeyi daha «bilimsel» inkârlara ve değiştirip yozlaştırmalara bakacak olursak, teori ve pratiğin birliği anlayışına bu gibi hücumlar ile sosyalizm yolunda çeşitli politik ve ideolojik engelleri yaratmalar arasındaki uzantı bağı ve birbirini destekliyen ilişkiyi görmemiz zor değildir. Marksist-Leninist felsefenin aktif yönelimi (partisellik), bilimsel nesnellığe bağlılığı ve tarihsel determinizm teorisi, burjuva ideologlarını özellikle tedirgin eden temel çizgileridir.

(2) Kendiliğinden anlaşılır nedenlerle, uluorta eylemleri tutmakta ardıcıl davrananlar için bu konuda teorik bilimsel yapıtlar kaleme almak hiç de tipik değildir. Bu böyle olsa da 17-18 yüzyıllar rasyonalizmi ile kesin olarak çelişen felsefesal eğilim, örneğin 19. yüzyılın başlangıcında Avrupa ve Amerika'da kültürel romantizm hareketinde belirmiş bulunuyor. Hiç değilse bu eğilim onun görünüşlerinden biridir.

Anti-düşünü ve irrasyonel (us dışı) eğilim 20. yüzyıl faşizminde, anarşizmde ve liberalizmde epey geniş bir politik eylem yaygınlığı kazandı. Nitekim, liberaller, bazan, hangi türden olursa olsun özgül politik kanıların büsbütün yokluğuyla öğünüyor ve bununla birlikte önyargılardan azatlığın önemini belirtiyorlar. Ne var ki, us'un, ilke olarak, şu veya bu tür başka kanılardan alakonmasını önyargılardan azatlık saymak zordur.

Birleşik Amerika'da ve bir yere kadar da Kanada'nın İngilizce konuşulan bölümünde, açıktan açığa bir obskürantizm (bilim ve ilerleme düşmanlığı) sağcı ideolojik hareketi oluştu. Bu ideolojik hareket, namulularını, her şeyden önce, örneğin biyolojik evrime ilişkin bilimsel kanıtları öğreterek «lâik hümanizm»in yaygınlaşmasına güya yardım ettiği savıyla okullu eğitim-öğretime karşı çeviriyor. Ontario eyaleti Orta Öğretim Öğretmenleri Federasyonu başkan yardımcısı Malcolm Buchanan, Toronto'da çıkan «The Globe and Mail» gazetesi muhabiriyle konuşmasında şöyle dedi: «Onlar, kendilerini 'moral çoğunluk' sayıyorlar; aralarından bazıları, soyut düşünüy görüş ve anlayışını tartışıyor, reddediyorlar.» («The Globe and Mail», June 23, 1981, p. 7.)

Birleşik Amerika'da bu «moral çoğunluk»un sağcı grubu, her düzeyde devlet yönetim organları seçimlerine etkinlikle karışıyor. (Bk. İ. Yorgen, «Yasalara dayalı kara koyu gericiçlik», «Barış ve Sosyalizm Sorunları», dergisi, № 1, 1982.

Öyle ki, burjuva sosyal biliminde partisellik ve nesnellığe kökünden karşıkoyma geleneği iyice yerleşmiş bulunuyor. Peki, sorunun özü nedir?

Biz, bilimsel gerçek ve kanıtları nesnel diye belirliyerek, bunların bizim irademize bağlı olmadan var olduklarını kabul ediyoruz (ileride pratik eylemlerle bunların değiştirilebileceğini de asla inkâr etmiyoruz). Ama bizim partiselliğimiz, hiç bir ahvalde, belirli bir ân ve durumun nesnel gerçekleri olan şeyleri değiştiremez. Partisellik, hangi gerçeklerin önemli olduğunu (şu veya bu amaca ulaşmanın potansiyel araçları olarak, ya da bu amaç yolunda dikilen engeller olarak) belirlemeye yardım eder; bilimsel bilgi araştırmaya doğru yönveren etken olur (örneğin, sosyalizm ve komünizm dâvasını ileri götürme isteği Marksist toplumsal bilimde itici etken işlevi görüyor). Ne var ki, araştırmacının partiselliği nesnel gerçek olmyan bir şeyi böyle gerçeğe dönüştüremez. Gerçekten, partisellik (veya bunun tersi), çeşitli ideolojik doğrultulara mensup araştırmacıları, çoğu kez, aslında öyle olmyan şeyi gerçek saydıkları hallerde, bilerek veya bilmiyerek, gerçekliği değiştirmeye yönelmektedir. Yalan ve kendi kendini aldatma aynı derecede bilim dışıdır. Bundan söz ederken, biz herhalde, henüz, burjuva toplumsal bilimi teorisyenleri arasında geçerli görüşlerle veya bunların hiç değilse en ince görünenleri ile çelişkiye girmiyoruz.

Marksist-Leninist felsefe, burjuva teorisyenleriyle, olağan tanınması artık partisel konum oluşturan gerçeklerin nesnellikle var olduğunu savunduğu yerde çatışma durumuna giriyor. Bu, elbette ki, gerçeğin kendisinin varoluşunu partisel yaklaşıma borçlu olduğu demek değildir. Tersine, onun tanınmasını asıl nesnellığı dikte etmekte olsa da, yine de, böyle bir tanıma, gereklik olarak, partisellik belirtisi oluşturuyor. Teoride ve politik pratikte anti-kapitalist, sosyalist konumlarda bulunan herkes, böylelikle, teoride (yada bilim çevrelerinde geçerli adıyla «sosyal töre» alanında) partisel olmayı yükümleniyor demektir. ⁽³⁾

Marksist-Leninist teorinin partiselliği, töre bakımından sosyalizmin kapitalizm üzerinde üstünlüğünün tanınmasını gerektiriyor. Bu üstünlük, sömürünün, yoksulluğun, savaşların, ulusal ezginin, ırkçılığın, insana acılar çektiren ve insanı aşağılayan bütün diğer mutsuzlukların sürmesinden ötürü kapitalizmin suçlu olmasından ileri gelen bir nesnel gerçekliktir. Sosyalizm ulusal eşitsizliğe, cinsel ayırımdan kaynaklanan eşitsizliğe son verilmesi olanağını yaratıyor. İnsanın çalışma ve kültürel eylem yetenek-

⁽³⁾ Bu dediğimiz, hiç de, sosyalist, proletaryal moralin törebilimi alanında sonun sonu, salt nesnel gerçek oluşturduğu anlamına gelmiyor. Bu moral yalnız komünizme kadarki moral evrimin tarihsel olarak en yüksek evresidir. Engels şöyle diyor: «Öyle mi, . . . moralde, insanın bütün diğer algılama dallarında olduğu gibi, genelde bir ilerleme oluyor, bunda kuşku olamaz.» (K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 20, s. 96).

lerinin durmaksızın gelişmesine, eşi görülmedik düzeye çıkarılmasına elverişli koşullar meydana getiriyor. Sosyalizm geniş yığınlara, ilk defa olarak kişisel ve kolektif açıdan kendi yaşamlarının efendisi olma olanağı verdi ve böylelikle adı komünizm olan insan özgürlüğünün daha öte gelişmesi yolunu açtı. Burjuva felsefesinin görüşlerini temsil edenlere göre, sosyal bilimin saptadığı bu gerçeğin ve diğerlerinin bilimsel açıdan sözün tam anlamıyla tanınması bile, töre bakımından sosyalist sistemin kapitalist sistemden üstünlüğünü tanımayaya yöneltecek bir rasyonel temel olarak alınamaz. «Rasyonellik»e bakın!

Burada, K. Kautsky'nin bu soruna ilişkin görüşlerini anımsamak yerinde olur. Buna, kendisi daha 1906 yılında ardıcıl bir revizyonist olarak teoriyle uğraştığı için değil, nesnellik ile partiselliğin burjuva ideolojisine özgü biçimde karşı karşıya konulması önünde gerilemesi, bilimde elitellik, daha sonra işçi hareketi üzerinde ölümcül bir etki yapmayı yükümlenen elitlerlik eğilimini apaçık gösterdiği için gerek vardır. Kautsky şöyle diyordu: «... Bunun gibi, sosyal-demokrasi de, yürütülen sınıf savaşımında proletaryanın örgütü olarak, etik ideali, sömürüye ve sınıf egemenliğine karşı etik protestoyu önemsemezlik edemez. Ne var ki, bu idealin, bilimsel sosyalizmle, proletaryanın sınıf savaşımının gerekli eğilim ve hedeflerini kavrama amacı güdülerek sosyal organizmin gelişme yasalarını bilimsel açıdan incelemekle bir ilişkisi yoktur ... Bilim ... ,görüngüler dünyasında kanıtlanmış bir gereklilik olarak tanınamiyacak olan bir zorunluluğu saptama çabasından vazgeçmelidir ... Bilim etik'in üstündedir, ve onun sonuçları, en azından gerekliliğin etik olduğu veya olmadığı kadar etikdir veya değildir.»⁽⁴⁾

Kautsky'nin elitarist tanımlamasına dikkat edelim: «Bilim etik'in üstündedir». Bu, özünde, bilgilerin partiselliğin üstünde oldukları demektir.

Kautsky'ye göre, sosyalizm, kapitalizm üzerindeki ahlâksal üstünlüğünü düpedüz kendi tarihsel kaçınılmazlığı dolayısıyla gerçekleştiriyor. Bu mantık gereğince, eğer örneğin savaş tarihsellikle kaçınılmaz olursa, bu takdirde etik açısından istenilir olacak demektir.

Bilim bayrağı altında böylesi ruhsuzluğa karşı çıkarak, bazı teorisyenler, Marksizmi bir moral ilkeler toplamına indirgemeye yelteniyorlar. (5) Böyle bir ütopyizm, Marksizm hakkında, burjuva basınının nice başyazarlarının büyük ölçüde saygı duydukları görüşlere benziyor. Ne ki, bunun işçi sınıfı için hiç de yararı yoktur ve hatta zararlıdır. Hareketimizi, nesnel Marksist araştırma ve inceleme bilimsel araçlarından yoksun etmek,

(4) Karl Kautsky. Ethik und materialistische Geschichtsauffassung (Stuttgart, 1922), s. 141-142.

(5) Örneğin, Agger'in benimsediği fikir. (Ben Agger in Western Marxism: An Introduction (Santa Monica, California, 1979), p. 80 and following.)

işçi sınıfını, kaçınılmazlıkla, tarihsel verimsizlik ve başarısızlığa hükümlemek demek olur. Marks ve Engels, «Alman ideolojisi»nde, genç Hegelci Schelling'in güya «basit bir moral buyrukla, işbölümünden doğan maddesel güçleri doğrudan doğruya kişisel güçlere çevirebileceği» görüşünü, bu Don Kişotça güveni paylaştığından ötürü, anarşizm yanlısı Stirner'i eleştiriyorlardı. ⁽⁶⁾ Aynı yapıtta şunları yazıyorlardı: «Komünizm bizim için kurulması gereken bir *durum* değil, gerçekliğin dikkate alınması gereken bir *ideal* değildir. Biz, şimdiki durumu yokeden *gerçek eylemsel* harekete komünizm duyuyoruz.» ⁽⁷⁾

Marksist teoriyi sırf ahlâkçılık anlatısına indirgemek, psikolojik bakımdan, reformistler için politikada çekici olabilir (çünkü kapitalizmin yıkımının kaçınılmazlığını örtbas ediyor); ya da «sol» serüvenciliğe yatkın entellektüellerin işine gelebilir (çünkü düşlerinin gerçekleşmesi yolundaki nesnel engelleri görmezlikten gelmeyi teşvik ediyor). Şu var ki, bu ikincilerin düşünme tarzı için, başarısızlıklar ancak moral zayıflığın kanıtıdır. Ama salt devrimci irade, ne kadar güçlü olursa olsun, sosyal devrimi gerçekleştirmeye yeterli değildir. Bu gerçeği gizleme eğilimindeki bütün teoriler, temelde devrimci harekete engel oluyor ve bu hareketin hedeflerinin gerçekleştirilmesini uzaklaştırıyor.

İşte bundan ötürü, burjuva teorisyenlerinin, Marksizme büsbütün düşmanlıktan ve yadsımadan sakındıkları zaman, çoğu kez Marksizmi yeni ve daha insancıl bir yaşam tarzının moral ifadesi olarak yorumlamaya ağırlık vermelerinde şaşılacak bir şey yoktur. Bu çevrelere göre, çok eskiden, zamanının 19. yüzyıl endüstriyel toplumunun kısıcılığını eleştiren «Karl Marks dedikleri biri» böyle bir moralizme «hizmet etmiştir». Böyleleri, akılları sıra, teorisini çağdaş tarihsel gerçeklikle (bütün karmakarışıklığına bakmadan), 20. yüzyılın reel sosyalist devrimleriyle bağlayanlar tarafından güya gözden düşürülen Karl Marks'ı «moralist» olarak «savunmaya», onun onurunu «kurtarmaya» kalkıyorlar.

Marksist-Leninist toplumsal bilimi moral ilkeler düzeyine kadar indirme çabası, kimi zaman, Kanada deneyiminin gösterdiği üzere, işçi hareketi içinde de görülüyor. Ne var ki, Marksizm-Leninizm yalnız moral bağlılık istemekle kalmıyor. Komünistlerin birlik ve beraberlik sağlama yeteneği, her şeyden önce, bu birlik bilimsel açıdan gerçekliği kavrama ve dünyayı bilinçli eylemlerle değiştirmeye yönelik bir politikayı elbirliğiyle sap-tama temeline dayandığı için güçlü bir silah oluşturuyor. Yaratıcı bilimi dogmatik lâfazanlıkla karıştırmak, bilimin yerine lâfazanlığı oturtmak, Marksizm-Leninizme ve hizmet ettiği proletarya dâvasına en azından saygısızlıktır, ciddiyet noksanlığıdır.

⁽⁶⁾ K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 3, s. 337.

⁽⁷⁾ K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 3, s. 36.

Çoğu burjuva bilginleri için, tarihsel determinizm ile politik eylemin Marksizm-Leninizmde açıkça ve kesinlikle birleştirilmesi de «çok kötü etki yapan» bir başka teorik hakaret oluşturuyor. Ama bu felsefesal güçlük uydurmadır. V. İ. Lenin, determinizm ile ahlâk arasında, tarihsel gerçeklik ile kişinin önemi arasında hiç bir çelişkinin olmadığını belirtiyordu. Ve şöyle diyordu: «Determinizm fikri, insanın davranışlarında gerekliliği vurgulamakla ve saçma irade özgürlüğü masalını silkip atmamakla, ne sağduyuyu, ne insanın vicdanını, ne de onun eylemlerinin değerini yok ediyor. Tam tersine, ancak determinist görüşle hareket edilerek, her şeyi özgür iradenin üzerine yığmaktan sakınılabılır, kesin ve doğru değerlendirme yapılabilir.»⁽⁶⁾

En dolgun tarihsel determinizmi bile, bireylerin ve kolektiflerin eylemlerinde özgürlüğe veya iradelerinde özgürlüğe en küçük bir engel saymaya neden yoktur. Bir örnek verelim. ABD emperyalizmine karşı Vietnam halkının yürüttüğü kahramanlıklarla dolu kurtuluş savaşımının sonu yaklaşırken, durumu iyi izliyen gözlemciler kurtuluş güçlerinin utku kazanmalarının kaçınılmazlığını önceden kestirip görebildiler. Bu çıkarım, bir yandan da, Vietnam halkının utkuya yönelik tükenmez politik iradesini tanımaya dayanıyordu. Peki, sözkonusu kaçınılmazlık bu halkın eylemlerinde özgürlüğünü nasıl sınırlıyabilirdi? Örneklediğimiz öngörü, doğal olarak, belirli anlamda, Amerikan yönetici çevrelerinin eylemlerinde özgürlüğün sınırlanması anlamına geliyordu. Ama bu artık başka sorundur.

Bizim Marksist çevrelerimizde, sık sık, tarihsel determinizmin sosyalistler tarafından inkârının politikada şu veya bu «sol» sapmaya yol açtığı, çünkü «solculuk»un reel olarak varolan nesnel koşulları hiçe sayma anlamına geldiği ve yenilgiye götürdüğü sözkonusu oluyor. Ne var ki, bu yadsıma, gerçekte, aynı kolaylıkla sağ sapmaya da götürebilir. Aslında nedensel bağıllık dışında olan şey insanın denetimi altında olamaz. Eğer büyük çaptaki tarihsel olaylar gerçekten denetlenebilir değilse, bu takdirde, bunlara karşı yazgısal tutum haklı görülmek gerekir. O halde, bu mantıkla, burjuva toplumunu radikal eylemlerle değiştirmeye yönelik yığın hareketleri boşuna çaba olur. İşte 19. yüzyıl ile 20. yüzyılın sınırında, «hareket her şeydir, son amaç (sosyalizm) hiç bir şey değildir» belgisiyle açık politik reformizmi öğütleyen sağ revizyonist E. Bernstein, tam da bu ruhta hareket ediyor, tarihsel determinizme hücumlarda bulunuyordu. Yine böylece, sosyal devrimin yerine evre evre «sosyal değişiklik»e uğratmaya çalışan ünlü Marksizm eleştirmeni Karl Popper de «historizm»e (tarihsel determinizm) aynı ruhta saldırıyor. Bir başka deyişle, Marksizme sağdan yöneltilen eleştiri, tarihsel determinizme karşı daha Komintern'in varlığı zamanlarından başlayıp bugüne dek devam eden «solculuk» bayrağı altındaki saldırılarıyla bağdaşıyor.

(6) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 1, s. 159.

Felsefesel determinizmin sağdan çarpıtılması, onu yazgıcılığa insan özgürlüğünü yadsıyan yazgıcılığa dönüştürüyor. K. Kautsky'ye bakacak olursak, onun yapıtlarında, insanın durumunun bu konuda hayvanların durumundan hiç bir bakımdan farklı olmadığı yollu şöyle bir düşünce buluyoruz: «Giderek, hayvanlar, insanda olduğu anlamda, özgür iradeye, yani geleceği bilmekten, eylemleriyle doğrudan doğruya etki yapma gerekliliği bilmemekten doğan özel özgürlük duygusuna sahiptirler.» (9)

İnsan eğer yalnız şu anlamda, özgürlük «duygu»sunun güya kendisine özgü olduğu anlamında «irade özgürlüğü»ne sahipse, bu takdirde, onun bu duygusu elbette düpedüz düşsel olur. Böyle bir konumda, gerçekte, nedensel determinizmin insan özgürlüğünü şu veya bu biçimde sınırladığı yollu yaygın burjuvasal önyargı kadar temelsizdir. Yiğinsal devrimci propagandaya karşı sosyal-demokrat muhalefet, Kautsky için sadece düşülebilecek kadar sağa kaydığını gördüğümüz bu muhalefet, ne yazık ki, çağdaş Kanada'da yaşıyor ve serpilip gelişiyor. Kanada Komünist Partisi MK'nin 1981 Haziran Plenumu şunları belirtti: «İşçi hareketindeki sağcı oportünistler, sosyalist bilinci yerleştirme gerekliliğini yadsımalarıyla ve sosyalist ideolojinin kendiliğinden-gelme işçi hareketinden kendi istemiyle doğduğu yollu demeçleriyle, tekelci sermayeye yardım ediyorlar.» (10)

Kuşkusuz, kimi zaman, yanlış yorumlanan tarihsel determinizm ile ekonomizm arasında ve tarihsel olayların kaçınılmazlığının pasif olarak beklenmesini benimseyen diğer sağcı-revizyonist akımlar arasında bir bağlantı sezilebilir. Ne var ki, Marksizm, sosyalist devrimi kaçınılmazlıkla nitelerken, bu devrimin yazgısallıklar, insanların eylemine bağlı olmadan kaçınılmaz olduğunu hiç bir zaman öngörmez. Devrim, her şeyden önce, öncünün ve yığınların devrimci eylemlerinin, son çözümdede, kapitalizmin önlenmesi olanaksız iç bunalımlarına karşı insanların önceden kestirilebilen – sosyal gelişme yasalarının tanıma temeli üzerinde – biricik tepkisi olmasından ötürü kaçınılmazdır.

Dünya komünist hareketi tarihi seyrinde, «tarihsel kaçınılmazlık»a bilim-dışı ve nerdeyse dinsel inanış, «solcular»ı nice kez politik hatalara sürüklemiş bulunuyor. Bu cümleden olarak, 30'lu yılların sonunda ve 40'lu yılların başında, Kanada Komünist Partisi'nde, gerçekliğe aykırı eğilimler beliriyor, devrim «artık eli kulağında» sayılıyordu. Bu aldanma, dikkatleri tekyanlı olarak devrimin nesnel koşulları üzerinde yoğunlaştırmanın, ülkede öteki önemli etkenlerin, özellikle öznal etkenlerin gelişmesinin hep aynı olmadığını görmezlikten gelmenin sonucuuydu. Gerçi, doğal olarak, sürekli perspektifte, kimi somut gerçeklikler sürekli bir dönem boyunca eylem ve etki gösterir, diğerleri kısa süreli ve geçici olur.

(9) Karl Kautsky. Ethik und materialistische Geschichtsauffassung (Stuttgart, 1922), s. 37.

(10) «Communist viewpoint», vol. 13, № 4, July–August, 1981, p. 59.

Ama bundan, kısa süreli ve geçici dediklerimizin küçük bir zaman dilimi için çözücü bir önem kazanamayacakları sonucu çıkarılamaz. Ve bu konuda da, Marksist-Leninistlerin yine bilimsel öngörüye, kapitalizmi yenilgiye uğratmak için hareketimizin kesinlikle gereksindiği bu sezgiye engel olabilecek bir «moralist duygusallık»tan sakınmaları, bu bakımdan titiz ve uyanık olmaları gerekmektedir.

1960 yıllarında, Kanada'da, diğer kapitalist ülkelerde olduğu gibi, üniversite gençliği ve aydınlar arasında Herbert Marcuse'nin «yeni sol» teorileri yayıldı. Bunların tipik çizgisi, «devrimci» moralizm ve aktif eylemler adına hareket ederek, bilimsel nesnellik ve tarihsel determinizmi reddetme eğilimidir. Ne var ki, «yeni solcular»ın, yani güya «tutucu» endüstriyel işçi sınıfının yerini almaya özenenlerin körükörüne atıp tutmaları başarısızlığa uğradı. Daha 1971 yılında, Kanada Komünist Partisi Genel Sekreteri William Kashtan şöyle dedi: «Üniversite gençliği ve aydınlar arasında geniş ölçüde yayılan hayaller, Marks'ın yerini Marcuse'nin aldığı hayalleri . . . suya düştü.

Bugün, ekonomik bunalımın etkisi altında, Kanada işçi sınıfının savaşım maneviyatı hissedilir derecede yükseliyor. Ama Marksist-Leninist bilinç düzeyi henüz istenilenin çok altındadır. Ve işçi çevrelerinde ve geniş orta katmalar arasında Marksist-Leninist teoriyi yayma olanakları bir hayli genişlemiş olsa da, burjuva ideolojisi yine de güçlü ve savaşımaya yetenekli olarak kalıyor. Bundan ötürü, Kanada'da da, Marksist-Leninistlerin, nesnel bilimsel konumlarını dirençli ve uzlaşmaz biçimde savunmaları, devrimci sınıfsal partiselliği ardıcılık ve kesinlikle korumaya çalışmalarını gayet önemlidir.

Genel gözetim sistemi

TEKELCI KAPITALİZMDE DEVLET SORUNU

Prof. Dr. Jozef Schleitstein

Dr. Heinz Yung

Marksist Araştırmalar Enstitüsü, FAC

Devrimci güçlerin önlerinde duran ödevleri çözebilmeleri için teknelci devlet kapitalizminin erk sistemini dikkatle öğrenmeleri gerekir. Bu sistemi oluşturan öğeler nelerdir? Ve gelişmesindeki eğilimlerin temelinde ne vardır? Bu sistemde işçi sınıfının en yığınsal örgütü olan sendikalar hangi sorunlarla karşı karşıyadırlar? Sosyal-demokrasi teknelci sermayenin erkine ne gözle bakmaktadır? İşte, teknelci burjuvazinin toplumdaki egemenliğinin biçimlerini incelemeye, ve böylelikle komünistlerle diğer ilerici güçlerin (1) sisteme karşı savaşımının başlıca koşullarının meydana çıkarılmasına yarayacak birkaç soru. Bu sorulara verilecek yanıtlar aynı zamanda teknelci devlet kapitalizmi sistemindeki temel toplumsal çelişkilerin anlaşılmasına ve dolayısıyla çağımızda anti-teknelci güçlerin eylemlerindeki yönlerin daha belirli olarak saptanmasına olanak sağlamaktadır.

İSTİHBARAT VE BASKI AYGITI

Tekellerin egemenliğine yasal olarak demokratik hakların sınırlandırılması ve parlamenterizmin demokratik kurumlarının kısıtlanması eşlik etmektedir. Bu gerçek, erkin otoriter bir biçim alması ve yönetici güçlerin yetkilerinin artması eğilimlerinin güçlendiği Federal Almanya Cumhuriyeti için de geçerlidir. Batı Avrupa koşullarında bile bu egemen çevrelerde, devlet aygıtında ve politik iklimde egemen olan anti-komünizmin aşırılığı herkesçe bilinmektedir.

Teknelci devlet kapitalizminin erk sisteminde başlıca halkayı devlet aygıtı, özellikle bu aygıtın politik örgütleri, askersel organları, ve baskı organları oluşturmaktadır. Bu aygıtın nicel verileri nelerdir, ve ne gibi değişme eğilimleri taşımaktadır? (2) 1979-1980 yılında FAC'nin devlet

(1) Bu sorunların çözümlenmesine Alman Komünist Partisi'nin Manheim kongresi'nde (20-22 Ekim 1978) kabul edilen programın özellikle ikinci kısmında yer verilmektedir.

(2) Belirtilen verilerin kaynağı: Staatsmonopolistischer Kapitalismus der Bundesrepublik Deutschland in Daten und Fakten.

Herausgegeben vom Institut für Marxistische Studien und Forschungen (IMSF). Frankfurt/Main 1981.

aygıtında (tam gün çalışan ve tam gün çalışmayanlar, askersel personel, yarı tüzel kişiliği olan devlet kurumlarında) çalışanların sayısı 5 milyon 569 bindi, yani bütün ücretli emekçilerin % 25,4'ünü oluşturuyordu.

Doğrudan doğruya politik aygıtlardaki ve baskı aracı aygıtlardaki gelişme dinamiğini gözden geçirirsek şunu görürüz: 60'lı yıllarda bunlarda genel olarak % 53 oranında bir genişleme olmuştur. Bu dönemde devlet aygıtında görev alanlar % 22 oranında, 70'li yıllarda ise, % 19 oranında fazlalaşmıştır. 1979 yılında politik ve baskı aygıtında 1 milyon 375 bin kişi görevliydi ve böylelikle yüz çalışan yurttışa 6 kişi düşüyordu.

Hiç kuşku yok ki, tüm devlet mekanizmasının merkez halkasını silahlı güçler ve gözetim servisleri oluşturmaktadır. 1979 yılında FAC ordusunun (Bundeswehr) askersel ve yönetsel personeli 669 bin 290 kişiydi. Orduya düzenli olarak en modern teknik araçlar ve silahlar sağlandığı için, doğal olarak ezgi potansiyeli artmaktadır.

Federal İçişleri bakanlığına bağlı olan ve «iç düzeni» sağlamakla görevli bulunan federal sınır muhafızları 26 bin kişidir. Bunun yanısıra iç politik görevi olan hareket kabiliyeti yüksek silahlı birlikler de vardır. Federal İçişleri Bakanlığı ile eyalet içişleri bakanlıklarına bağlı olan kırsalalarda kalan, yaklaşık 25 bin kişiden oluşan bu birliklere *hazır polis birlikleri* (bir tür toplum polisi) adı verilmektedir. Bunların dışında eyaletlerin ve belediyelerin emrinde 1975 verilerine göre toplam 156 bin kişiden oluşan polis birlikleri vardır.

Son yıllarda hükümet, teröristlerin eylemlerini, suç işleyenlerin sayısındaki artışı gerekçe göstererek ve yurttışların yarınlrına güvensizliğinden yararlanarak silahlı organları ve gözetim servislerini güçlendirmeye daha fazla para ayırmaktadır.

Erk sisteminde politik-sosyal gözetim servisi ve kurumları önemli bir rol oynamakta ve bunlar hem varlığını sürdüren muhalefeti, hem de potansiyel muhalefeti ürkütme ödevini yerine getirmektedirler. Bu alanda federal çapta görev alan Anayasayı Koruma Kurumu önemli bir rol oynamaktadır. Bu kurum, muhalefet örgüt ve hareketlerini denetlemekte, politik alanda eylem yürüten grup ve derneklere karşı gruplar ve dernekler örgütlemekte, bu arada rüşvet verme ve provokatör kullanma önlemlerine başvurmaktadır.

Yasa gereğince gözetim servislerinin çalışmalarını ayarlama ve denetleme görevi Başbakanlığa verilmiştir: Oysa bu örgütler geniş bir özerklikten yararlanmaktadırlar ki bunu, yasaların sık sık çiğnenmesi ve skandalların birbirini izlemesi ortaya koymaktadır. Başbakanlığa bağlı anayasayı koruma örgütünden başka eyaletlerde de bu tür örgütler bulunmaktadır. Federal hükümet ve eyaletler hükümetlerinin dosyalarından genel olarak

meslek yasağı davalarında, öğretmenlerin, posta dağıtıcılarının ve lokomotif makinistlerinin düzene bağlılıklarının yoklanmasında yararlanılmaktadır. Anayasayı koruma örgütlerinin elektronik makinelerden yararlanmaları, çalışmalarının «etkisini» bir hayli artırmıştır. Ve elde edilen enformasyonun incelenmesi yöntemlerinin daha da modernleştirilmesiyle devlet gözetim sistemi daha da gelişecektir.

FAC'nin sosyalist ülkelerde ve yeni kurulmuş ilerciler devletlerde casusluk ve baltalama işleriyle görevli gizli servisleri etkinliklerini gitgide genişletmektedirler. Bunların arasında en önemlileri *Federal İstihbarat Servisi* (BND) ve *Askersel Karşı-İstihbarat Servisi* (MAD) örgütleridir. Bunlardan ikincisi, özellikle askersel ve askersel-endüstriyel alanda etkinlik yürütmektedir. Bu servisler FAC'de demokratik ve sosyalist hareketleri gözetlemekle de görevlidirler.

FAC'deki önemli gözetim merkezlerinden biri de, *Federal Adı Suçlar Servisi*(BKA)'dir. 1972 yılında elde edilen enformasyonları elektronik makinelerle işleme sisteminin («INPOL») uygulanması, (ve aynı zamanda eyaletlerde adli polis, yerel polis organları ve Federal Taşıt Servisi vb. gibi örgütlerce) elde edilen enformasyonları işleme sisteminin birleştirilmesi sonucunda, her şeyden önce demokratik ve ilerciler güçlere yönelik izleme ve sorgu işleri yetkinleştirilmektedir. Şimdi, tüm toplumsal hizmetleri (nüfus daireleri, maliye ve sosyal hizmetler servisleri vb.) kapsayan enformasyonların işlenmesi sistemini entegre etmek suretiyle istenen verilerin vakit geçirmeden ve tam olarak sağlanması yolunda hazırlıklar yapılmaktadır. (3) Daha şimdiden elektrik santrallerinin (4), bankaların, tekelin vb. arşivleri birleştirilmiş durumdadır. Bunun başlıca nedeni «erken uyarı sisteminin» ve devleti «koruma» sisteminin meydana getirilmesi isteğidir.

(3) Federal Adı suçlar Servisi'nin eski başkanlarından Horst Herold gibi yetkili bir kişi bu konuda şunları yazmıştır: «Enformasyonların işlenmesi alanında elde edilen sınırsız olanaklar, kişinin bütün hayatının izlenmesini kolaylaştıracaktır. Yani her an fotoğrafı çekilebilecek, kişiliğinin çeşitli yönleri hakkında tam bilgi edinilecek, kayıtlara geçirecek, yaşamın her alanındaki hareketleri denetlenecek ve unutmaya endişesi olmadan her şey bilinecektir. «Büyük kardeşin» (arşiv verilerini kapsayan kompütör) oluşturduğu tehlike artık edebiyat olmaktan çıkmış, çağdaş teknik düzeyinde bir gerçek halini almıştır. H. Herold. *Polizeiliche Datenverarbeitung und Menschenrechte*. In: *Recht und Politik*, Sayı 2/1980, s. 81.)

(4) Nitekim elektrik santrallerinin arşivlerinden, büyük davalar süresince, küçük konutlar kiralayan, fakat bunlardan pek az yararlanan kimse-lerin ortaya çıkarılması ve izlenebilmesi amacıyla sık sık yararlanılmıştır. Yetkililer her yurttaş için elden geldiği kadar çok veri elde edebilmek için her olanaktan yararlanmaktadırlar. Nitekim, FAC şoselerinde meydana gelen kazalarda kaza yapanların yakınlarıyla, bunların elde ettiği gelire vb. ilgili sorular yer almaktadır ki, bunların kazayla hiçbir ilgisi yoktur.

Bu hava içinde kişiler hakkında enformasyonun korunması alanını kapsayan yasalarla ilgili tartışmalar geniş bir ölçü aldı. Büyük işletmeler ve firmalar çoktandır işçileri gözetim altında tutabilmek için özel enformasyon kadroları sistemine sahip bulunuyorlar. Bu ise, üretim konseylerini ve sendikaları tümüyle yeni olan sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Doğal olarak, kişilerle ilgili enformasyon kutularında burjuvazinin temsilcileri hakkında da enformasyon verileri bulunmaktadır. Bu nedenle bu sorun etrafındaki eleştiri ve tartışmalar bu sınıf tarafından da desteklenmektedir. Fakat yurttaşları temel haklarından yoksun etmek ve tekelci devlet kapitalizminin otoriter sisteme dayanan egemenliğini bilimsel-teknik devrim döneminde gerçekleştirmek eğilimi sürüp gitmektedir.

Yığınların bilincinde, federal cumhuriyetin, hukuk ve mahkemelerin adaletin üzerine titrediği bir «sivil hukuk devleti» olduğu efsanesi hâlâ yaşamaktadır. Fakat son zamanlarda yüksek hukuk kurulları, politik yaşama, tutucu-gerici katmanların yararına olmak üzere, gitgide açıkça karışmaktadır. Bu ise, burjuva parlamentarizmindeki ciddi bunalımı olduğu kadar, hükümetin politik uygulamada burjuvazinin çeşitli bölümleri ve politik cepheleri arasında uzlaşma sistemini sürdürme yeteneğini kaybettiğini ortaya koymaktadır.

FAC'deki *Federal Anayasa Mahkemesi* resmen anayasal normlara uyulup uyulmadığını denetlemekle görevlidir. Bu mahkeme gitgide daha sık olarak politik kararlar almakta ve FAC'nde tekelci kapitalizmin gelişmesindeki temel stratejik yönlerin saptandığı merkez haline gelmektedir. Bunun en göze çarpan kanıtlarından biri, adı geçen mahkemenin, işçilerin işletmelerin yönetimine katılması konusunda federal meclisten geçen yasa hakkında işverenler birliği tarafından yapılan şikayet ile ilgili olarak aldığı karardır. Her ne kadar işverenler birliğinin isteği formal olarak reddedilirse de, işçilerle hizmetlilere, işletmelerin yönetimine katılmalarını önlemek için, sosyal partnörlük gibi bir «tuzak» kurulmaya çalışılmıştır.

Federal İş Mahkemesi'nin aldığı kararların da gitgide daha gerici ve tekelleşmeden yana bir yönde geliştiği görülmektedir. Örneğin, bu mahkeme işveren birliklerinin lokavttan yararlanmalarını yasalastırmıştır.

Adalet organlarının sosyal ilişkileri «hukuksal bakımdan pekiştirmek» yolundaki etkinlikleri burjuva toplumunun sosyal süreçler düzenleme alanındaki yeteneğinin zayıfladığını ortaya koymaktadır. 1979 yılında Federal Almanya Cumhuriyeti'nde yaklaşık 3,5 milyon yeni dava açılmıştır. Mahkemelerin yükü gitgide ağırlaşmakta, bakılmayan davaların sayısı durmadan artmaktadır. Özellikle ceza mahkemelerinin işi fazlasıyla artmıştır. Tek sözle, fazla sayıda olay geçmese bile sözümona özgür-demokratik düzen varlığını sürdürebilmek için muazzam devlet potansiyelinden ve ezgi aygıtından yararlanmak zorunda kalmaktadır. Bu arada

politik baskının arttığını da belirtmek gerekir. Nitekim 1974 yılında «devlete karşı suç davaları» 2.700 dolayında olduğu halde 1979'da bunların sayısı 7.580'i bulmuştur.

ÜSTYAPININ DEVLETSEL OLMAYAN KURUMLARI

Burjuva partileri, işverenler birlikleri, ideolojik aygıt ve toplumsal örgütler egemenlik sisteminin öğeleri olarak devlet tekelciliği sürecine katılmaktadırlar. Bunların doğrudan devlet aygıtıyla etkileşmeleri eğilimi güçlenmektedir.

Hristiyan-Demokrat Birliği, Hristiyan-Sosyal Birliği, Alman Sosyal-Demokrat Partisi, Özgür-Demokrat Parti gibi burjuva partileri parlamenter sistemde politik temsilcilik tekelini ele geçirmişlerdir ve «dışarda kalanlara» küçük firmalar karteli gözüyle bakmaktadırlar. Yürürlükteki anayasaya göre, ülkede «partiler ayrıcalığı» vardır. Bu durum son derece serbest yorumlanmakta ve gerçekleştirilmektedir. Burada yalnız sermayenin çıkarlarını savunan partilere yararlı olan seçim sistemi değil ve yalnız bunların devlet bütçesinden finanse edilmesi, ya da parti çalışmalarının devlet ödevleriyle karıştırılması değil, aynı zamanda politik personelin «toplanması» ve bunlar üzerinde denetim sağlanması sözkonusudur. Burjuva partilerinin üye sayısı olup olacağı 1 milyon 900 bindir. FAC'de 44 milyon seçmen bulunduğu göre, burada oran % 5'i aşmamaktadır. Bu üyelerden parti toplantılarına ve delege seçimi ile aday saptanması çalışmalarına katılanların oranı üçte bir dolayındadır. Bu da, burjuva parlamenterizminin temelini ne kadar dar olduğunu göstermektedir.

Ülkede en önemli emekçi grup ve sınıflarının temsilcileri aslında parlamenter politikadan uzaklaştırılmışlardır. Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin ilçe ve il komitelerinde görev alanlar arasında işçilerin oranı ancak % 7'dir. Yerel yönetim organlarında görevli Hristiyan-Demokrat Birliği üyeleri arasındaki işçilerin oranı yüzde 6,7'yi geçmemektedir. 1976-1980 döneminde Federal Meclisteki sayımlar arasında işçileri ancak 8, köylüleri ise 20 kişi temsil etmiştir.

Tekelci devlet kapitalizminin ekonomik çıkarlarına birçok birlik ve örgütlerden oluşmuş bir şebeke hizmet etmektedir. (5) Bunların aracılığıyla tekeller sermayenin geri kalan kısmını ve orta katmanları emirleri altına almaktadırlar.

Bu tür örgütlerin başında Alman Endüstrisi Federal Birliği, Alman İşverenler Birliği Federal Örgütü, Ticaret-Sanayi Odaları Almanya Kongresi (tüm ticaret-sanayi odaları bunun şubeleridir), Alman Zanaatçılar Birliği Merkez Örgütü gibi kuruluşlar yer almakta ve bunların başında büyük

tekellerin temsilcileri bulunmaktadır. Federal Almanya Cumhuriyeti'ndeki 5 bine yakın işverenler birliğinde 120 bin kişi çalışmaktadır. Bu birliklerin yüksek devlet bürokrasisiyle ilişkileri çoktandır doğal ilişkiler sınırını aşmıştır. Bugün burjuva politik bilimi bile tekellerin devlet aygıtındaki temsilciliğinin korporatif bir nitelik aldığını ortaya koymaktadır. Devlet bürokrasisi planlarını gerçekleştirebilmek için tekellerin birliklerinden yardım görmekte, onların konjonktürle ilgili bilgilerinden ve sahip oldukları diğer enformasyonlardan yararlanmaktadır. (6)

Yığınsal bilincin biçimlenmesinde, tekeli devlet kapitalizminin merkez ideolojik aygıtı olan yığınsal iletişim araçları önemli bir rol oynamaktadır. (7) 70'li yıllarda yapılan araştırmalara göre, FAC'nde sıradan yurttaş yığınsal iletişim araçlarına haftada 30-31 saat ayırmaktadır. Bunların başında 11,5-12,5 saat ile televizyon yer almakta, sonra sıra ile radyo, gazeteler, resimli dergiler, kitaplar, gramafon plakları gelmektedir. Bilindiği gibi ülkede gazete ve dergi basım ve dağıtım işleri çok geniş ölçüde tekelleştirilmiştir ve kitap ve gramafon plakları üretimi gitgide daha fazla tekelleşmektedir. (8) Elbetteki bu alanda tüm halinde öğretim ve eğitim ve aynı zamanda egemen üstyapının kilise gibi geleneksel bir kurumu ayrı rol oynamaktadır. Bu arada bu kurumun etkisinin artması için yığınsal iletişim araçlarından yararlanması gereklidir, çünkü endüstrilemiş kapitalist ülkelerden birçoğunda kilise günlük eylemlerinde yandaşlarından pek az bir kısmına ulaşabilmektedir.

Federal Almanya Cumhuriyeti'nde televizyon ve radyo yayınları kamu-sal-hukuksal statüden yararlanmaktadırlar. Burjuva propagandacıları, bu iletişim araçlarının denetim kurullarında çoğulculuğun uygulanması ile programlar arasında «denge» sağlanması amacının güdüldüğünü ileri sürmektedirler. Aslında ise tam da bu çoğulculuğun uygulanmasıyla tekeli devlet kapitalizminin çıkarları dile getirilmektedir. Kuşkusuz, tekelleştirilmiş yığınsal iletişim araçlarının kamuoyunu işleme çabaları, eğer buna emekçilerin kendi olgun deneyimleri karşı koyduğu, «yığınsal ileti-

(7) Bu konuda Marksist enformasyon çözümlemeleri Federal Almanya Cumhuriyeti'nde şu yazılarda yer almıştır: W. Simon, Macht und Herrschaft der Unternehmerverbände, Köln, 1976, R. P. Fedorov, Anonim Erk, Moskova, 1970.

(8) Birkaç yıldan biri federal mecliste birlikler listesi adı verilen bir liste vardır ve bunda başkentte kurulan ve hükümetle şu veya bu ölçüde ilişkisi olan birlikler yer almaktadır. 1980 yılında bu listede yer alan birliklerin sayısı 1.100'ü bulmuştur.

(9) Bu konudaki yeni Marksist çözümleme için bakınız: H. Holzer, Medien in der BRD, Köln, 1980.

(10) AKP'nin programında özellikle belirtildiği gibi büyük sermaye yığınsal iletişim araçlarının yardımıyla «insanları, kendi çıkarlarıyla büyük sermayenin çıkarları arasındaki derin uçurumu gizleyerek aldatmak, egemen çevrelerin otoriter yönetimine boyun eğmeğe zorlamak» yoluyla kamuoyu üzerinde etkide bulunmaktadır.

şim karşı-araçları» eyleme geçtiği zaman başarısızlıkla sonuçlanıyor. Ama bu deneyimin dış politika gibi alanlarda büyük bir rol oynayamayacağı açıktır.

Bunun yanısıra enformasyonların yaygınlaştırılması için, belirli sınıfsal amaçları hemen anlaşılmayan spor birlikleri, hayır dernekleri, itfaiye birlikleri, otomobil klüpleri, atış dernekleri, eğlence kulüpleri vb. gibi politika öncesi ve «apolitik» üstyapı örgütlerinden (9) yararlanılmaktadır. Şurasını belirtmeliyiz ki bu örgütlerin tutuculuğu, hiyerarşi merdiveninde yükselmesine koşut olarak artmaktadır.

SENDİKALARIN ROLÜ

Her ne kadar sendikalar, doğrudan doğruya politik örgüt sayılmazsa da, yığınsal nitelikleri dolayısıyla FAC'nde toplumsal üstyapının işleyişinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Tekelci sermayenin egemen çevreleri sadece sosyal-demokratların yönettikleri hükümetler zamanında değil, hristiyan-demokrat /hristiyan-sosyal hükümetlerin yıllarca süren erki döneminde de sendikaları tekelci devlet sistemine entegre etme, yani kapitalist firmalara, sigorta şirketlerine, devlet kurumları ile bakanlıkların çalışmalarına, ekonomi politikasına ve ücretler politikasının saptanması için işverenlerle ekonomi uzmanlarının oluşturduğu kurullara katılmalarını sağlama denemesine defalarca başvurmuşlardır. Bunlar burjuva ve sağcı sosyal-demokrat sosyologların deyimiyle sendikaların «düzenin koruyucusu» haline dönüştürülmesi yolunda yapılan denemelerdir. Hiç kuşku yok ki böyle bir politikanın başarıyla sonuçlanması, sendikalar arasında sosyal partnörlük planlarına yatkın gerekli ölçüde etkili güçlerin bulunmasına bağlıdır.

1949 yılında Federal Almanya Cumhuriyeti'nde birleşik sendikalar kuruldu. Bu örgüt içinde işçi hareketinin politik çeşitliliğini, her şeyden önce politik partilerin işçi sınıfının üzerindeki etkilerini yansıtan çeşitli politik-ideolojik akımların varlığına tanık olmaktadır. Alman Sendikalar Birliği üyesi olan sendikaların yönetim organlarında çoğunluğu sosyal-demokratlar (yüzde 80) oluşturmaktadır. Yapılan soruşturmalardan elde edilen sonuçlara göre sendika üyelerinin yüzde 65-70'i kendilerini politik bakımdan bu partinin yandaşı saymaktadırlar.

Bununla beraber sendikaların politikası (özellikle sosyal ve ekonomik-politik bakımdan) ile sosyal-demokrasinin politikasını birbirine eşit sayma olanağı yoktur, çünkü birçok sorunlarda sendikalar ASDP'ne kıyasla daha solda yer almaktadır. Bunun nesnel olduğu gibi öznel nedenleri

(9) Bu konuda bakınız: F. Kröll. Vereine in der Lebensweise der Arbeiterklasse. In: Marxistische Studien. Jahrbuch des IMSR, sayı 3, 1980.

de vardır. Nesnel olarak, başlıca görevi emekçilerin sosyal çıkarlarını savunmak olan sendikalar sermaye ile daimi uzlaşmazlık halindedirler. Öznel olarak ise, sendikalar ASDP'ne kıyasla işçi sınıfına çok daha yakındırlar. Entegrasyon ve sosyal partnörlük eğilimlerinin, emekle sermaye arasındaki sınıfsal uzlaşmazlığı unutmaktan yana olmayan ve sendikaların işçi sınıfının başına buyruk savaşı örgütü olduğuna inanan sendika üye ve yöneticilerinin direnişiyile karşılaşması bir raslantı değildir. (10)

Sağcı sosyal-demokratlar sendikaları resmi politikadan yana kazanmak, işçi ücretleri alanındaki isteklerini sınırlandırmak, sınıf savaşımını ılımlılaştırmak için her çabayı harcamaktadırlar. Ne var ki kapitalizmin derin bunalımının yarattığı çelişkiler bir yandan sendikalarla işverenler, öte yandan politikacılarla tekelci devlet sistemi arasında yeni anlaşmazlıkların meydana gelmesine neden olmaktadır.

SOSYAL-DEMOKRASI VE ÇAĞDAŞ DEVLET

ASDP'nde teorik bakımdan olduğu gibi pratik bakımdan da egemen durumda olan sağ kanat devlet konusundaki geleneksel reformist görüşü son kerteye götürmüştür. Aslında bu görüş liberal burjuva anlayışının türlerinden biridir. Ve buna göre, devlet sınıfların üstünde olan ve sadece toplumun tüm halindeki çıkarlarını gerçekleştiren politik temsilciler organından oluşan bir sistem sayılmaktadır. Bu anlayışa göre, çeşitli sosyal katman ve grupların her tür çıkarını yansıtan devlet, bu katmanlar arasında aracılık yapmakta ve isteklerini eninde sonunda genel çıkarlara hizmet edecek yönde dengeleştirmektedir (özellikle hükümet Sosyal-demokratlar tarafından yönetiliyorsa). Devletle ilgili bu görüşün özünü, «hukuksal demokratik devletin» ya da «refah devletinin» sınıfsal tarafsızlığı oluşturmaktadır.

Böylelikle devlet ve onun organları, iyeliğin ve diğer toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan ekonomik ilişkiler karşısında sadece göreceli olarak değil, mutlak olarak da başınabuyruk ve bağımsız sayılmaktadır. Burada büyük sermayenin ekonomik egemenliğinin politik egemenliğe sahip olmasına yol açtığı gerçeği yadsınmaktadır. Sözkonusu anlayışla ilgili tezin temelinde idealist etik anlayışlar yer almaktadır ki, buna göre, devlet kişi ve grup çıkarlarının tümünden daha yüksekte durmakta, «herkesce kabul edilen değerleri» içeren değerler toplumunu temsil etmekte,

(10) Konu ile ilgili olarak bakınız: G. Hautsch und K. Pickshaus. Klassenautonomie und Einheitsgewerkschaft. Zur gewerkschaftlichen Klassenpolitik heute. In Marxistische Studien. Jahrbuch des IMSR. Sayı 3, Ağustos 1979.

bunlar ise sınıfsal ve grup çıkarlarından bağımsız olarak politik eylemin «zorunlu değerlerini» oluşturmaktadır.

Elbette ki, sosyal-demokrasi, devletle kapitalist ekonomi arasında büyümekte olan karşılıklı bağımlılığı, bunların birbirine bağımlılığını, devletin her şeyden önce ekonomik ve sosyal-politik alandaki işlev ve eylemlerinin genişlediğini görmezlikten gelemez. Her ne kadar ASDP'nin 1959 yılında Godesberg'te kabul edilen programında ekonomik erkin politik erk demek olduğu, büyük ekonomik gücün devleti ve politikayı etkilediği, bunun «demokratik ilkelerle bağdaşmadığı» sonucuna varıldıysa da, bugün sosyal-demokrasinin ideologları ve politikacıları bunu unutmuş görünmektedirler. Nitekim «1975–1985 yıllarına özgü ekonomik-politik doğrultu» adını taşıyan ve ASDP için bir tür program olan belgede devlet ve özel iyelik ekonomisi arasında büyümekte olan karşılıklı bağımlılık kabul edilse de, aynı zamanda bugünkü sosyal-demokratlardan ve liberallerden oluşan hükümetin parlamento çoğunluğuna dayanarak ekonomik erk alanında «etkin bağımsız etken» olabileceği ileri sürülmektedir.

Bu konuda ASDP'nin yöneticileri ve ideologları, başında sosyal-demokratların bulunduğu parlamenter demokratik devletin «ekonomik bakımdan güçlü çıkarlara» karşı koyabileceğini ve büyük sermayeye karşı «kesin kararlar» alabileceğini ileri sürmektedirler. Böyle olsa da bugüne kadar ASDP tarafından yönetilen bir tek hükümetin bunu niçin yapmadığı açıklanmamaktadır. Aslında ASDP-ÖDP koalisyonu işbaşına geldikten beri geçen yıllar boyunca tekellerin gücü durmaksızın artmıştır (bunu sermayenin yoğunlaşmasındaki gelişmeler, pazarların genişlemesi, tekellerin karlarının, sermaye yatırımlarının, sermaye ihracının artması göstermektedir).

Günümüzdeki ekonomik bunalım koşulları içinde sosyal-demokrasi işsizlik ve benzeri gibi sosyal sorunları çözüme bağlamak gücünü gösterememektedir, çünkü, kapitalist düzenin yasallıkları devletin «başınabuyruk etkinliğinden» daha kuvvetlidir. Bu gerçek karşısında sosyal-demokrat olan FAC Başbakanı Helmut Schmidt şunu kabul etmek zorunda kalmıştır: «Hükümetin, ya da federal başbakanın eylem olanakları kitaplarda ileri sürülenlere kıyasla son derece azdır». (11) Bununla ilgili olarak şunu da ekleyebiliriz ki, başında ASDP'nin bulunduğu koalisyon hükümeti, sendikaların enerjik isteklerine karşın, devletin «yol göstericiliğine» karşı koyan tekellerin, ve tutucu-gerici çevrelerin baskısı yüzünden konjektürü sağlamlaştırmak için hiçbir önlemi alamamaktadır.

Her ne kadar sosyal-demokrat politikacılar tekellerle devlet arasındaki sıkı bağları kabul etseler de FAC'deki sosyal-demokratların teorik yayınlarında, uzun yıllardan beri, temeli V. İ. Lenin tarafından atılan tekelci

(11) Der Spiegel, 15 Ocak 1979, s. 40.

devlet kapitalizmi teorisine şiddetle saldırmaktadır. Nitekim, ASDP'nin ileri gelenlerinden biri olan eski Hamburg belediye başkanı Hans-Ulrich Klöse, başında sosyal-demokratların bulunduğu hükümetin devlet yardımı politikasını kapitalizmin hizmetinde bir «onarım atölyesi» olarak adlandırmıştır. Maliye bakanı Hans Matthöfer, çağdaş sağcı sosyal-demokrat hükümetin işlevini daha klasik bir tarifle şöyle belirlemiştir: «Birçok kişiler hristiyan-demokratların kapitalist devleti daha iyi yönetebileceğini sanmaktadırlar. Oysa hiç te öyle değildir. Biz bu işi daha iyi yürütecek durumdayız ve bunu yalnız söylemekle kalmıyor, aynı zamanda gerçekleştireyoruz». (12)

Sosyal-demokrasi burjuva parlamenter devletin demokratik niteliğini parti sistemindeki çoğulculukla, çeşitli çıkarların ve örgütlerin sayılabları ve parlamento kararlarını etkileme olanakları ile kanıtlamaya çalışmaktadırlar. Oysa, görünüşteki demokratik biçim ve mekanizmaya karşın eninde sonunda etkili olan tekelleri sermayenin çıkarlarıdır, onun gücü ise sosyal-demokratların erki süresince durmadan artmaktadır. Dolayısıyla politik çoğulculuk toplumun demokratikleşmesini etkilemediği gibi, tekel-lerin amaçlarına ulaşmalarına da engel olamamaktadır.

ASDP 60'lı yılların sonlarında FAC'nde erki ele geçince, o zaman başbakan olan Willi Brandt «daha geniş demokrasi» isteğini bir program maddesi olarak ortaya atmıştı. Aslında ise demokrasinin daha da kısıtlandığına, parlamento bunalımlarına, hükümetin ve devlet aygıtının halktan yabancılaşmasına tanık oluyoruz. AKP'nin programında şöyle denilmektedir: «Halkın demokrasi özlemi ile, gericiğin demokratik haklara saldırması, Federal Almanya Cumhuriyeti'nde kapitalist toplumun büyük çelişkilerinden biridir». (13)

Bugün burjuva ideologları bile «devletin ve partilerin uyandırdığı hoşnutsuzluktan» yakınmaktadırlar. Buna konutlar üzerinde oynanan oyunlara, Bonn hükümetinin atom santralleri yaptırmasına, militarist bir program uygulamasına karşı yapılan yığınsal gösteriler tanıklık etmektedir. Bu gösterilere yanıt olarak federal hükümet polis coplarından yararlanmakta, geniş çaplı izlemelere başvurmakta, yani ilerici güçlerin temsilcilerine karşı «meslek yasağı» biçiminde uygulanan baskıya benzer önlemlere başvurmaktadır.

Her ne kadar emekçiler henüz özel iyeleğe dayanan üretim ilişkileriyle politik erk arasındaki karşılıklı bağları bilmeseler de, seçtikleri politik temsilcilerin yığınların isteklerini ve çıkarlarını koruduklarından emin değildirlere. Parlamento üyelerinin büyük çoğunluğu, anayasada egemen diye ilan edilen halktan yalıtlanmış durumdadır. Halk tarafından seçilen

(12) Welt der Arbeit, 30 Ağustos 1979.

(13) Programm der Deutschen Kommunistischen Partei. S. 29.

kimseler, seçim öncesi programlarına bağlı kalmaya, seçmenlere verdikleri sözü yerine getirmeye gerek duymamaktadırlar.

Bunun sonucu olarak yurttaşların büyük bir kısmı çıkarlarını parlamento dışı hareket ve eylemler aracılığıyla savunmak zorunda kalmaktadırlar. (14)

Böylelikle toplumun kökten ilerici yönde değişmesinden yana olan, tekelci devlet kapitalizminin egemenliğine karşı koyan bütün demokratik ve anti-tekelci güçlerin savaşımalarını sürdürmeleri için yeni koşullar oluşmaktadır.

(14) AKP'nin programında şunlar belirtilmektedir: «Ekonomik bunalımın keskinleşmesi koşulları içinde politik istikrarsızlık artmaktadır. Burjuva hükümetlerinin işlevleri yerine getirme yeteneği gitgide zayıflamaktadır. Yöneticileri kapitalist sistemden yana olan partilerde yeni anlaşmazlıklar ortaya çıkmaktadır. Hükümetlerin programları ve egemenlik anlayışları gitgide daha büyük hızla yıpranmakta, eskimektedir.

Neo-faşizm sanık sandalyesinde

Ankara'da neo-faşist Milliyetçi Hareket Partisi elebaşlarının duruşması sürüyor. Türkiye gazetelerinde askersel savcının hazırladığı savlamaların kimi bölümleri basılmış bulunuyor. Bu belge, neo-faşistlerin çok yönlü cinayet eylemlerinin canlı bir kanıtıdır. Sanık sandalyesinde 674 MHP üyesi var. Elebaşı Alparslan Türkeş de içinde, bunlardan 220 kişi için savcı ölüm cezası istiyor.

TÜRKEŞ KİMDİR?

Türkeş 1917 yılında Kıbrıs'ta doğdu. Asıl adı Hüseyin Feyzullah'dır. Daha sonra Türkiye'ye göçetti, şimdiki Alparslan Türkeş adını aldı. İkinci Dünya Savaşı sonunda ele geçirilen Hitler Almanyası hükümetinin gizli belgelerine göre, daha 1944 yılında Türk ordusunda genç bir subayken, naziler Türkeş'i Gestapo'nun Türkiye'deki en güvenilir ajanlarından biri sayıyorlardı. İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen ilk yıllarda Türkeş, Washington'daki Türk askersel heyetinin bir üyesi olarak görev yaptı. Daha sonra Batı Almanya'da öğrenim gördü. Bu ülkede neo-nazilerle, eski Gestapocularla ilişkiler sürdürdü.

27 Mayıs 1960 darbesinden sonra Türkeş, hükümette en önemli ikinci görev olan Başbakanlık Müsteşarlığına geldi. O, bu konumundan faşist türden bir devlet kurma yolunda yararlanmaya çalıştı. Bundan ötürü altı ay sonra ülke dışına sürüldü. Ne ki, birkaç yıl sonra yeniden ülkeye döndü. 1965 yılında küçük bir parti olan Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin yönetimini ele geçirdi. Daha sonra bu partinin adı değiştirildi, şimdiki Milliyetçi Hareket Partisi oldu. Türkeş'in yandaşları onu «Başbuğ» diye çağırmaya başladılar. Türkeş bir süre sonra «komando» ya da «bozkurtlar» diye bilinen nazi türü yarı askersel gençlik ekipleri kurmaya başladı. 1980 yılı geldiğinde neo-faşistlerin hizmetinde 200 bin dolayında silâhli kişi vardı.

TERÖRÜN KURBANLARI

Resmî verilere göre, iki yıla (!) yakın bir süre içinde, Türkiye'de neo-faşistlerin, Maocu türden sahte solcuların uyguladıkları terör sonucu 5.241 kişi yaşamını yitirdi, 14.152 kişi de sakat kaldı. Neo-faşistlerin

(!) Burada sözkonusu olan, 1979 yılının başından askerlerin erke elkoymaları 12 Eylül 1980'e kadar geçen dönemdir. Askerlerin aldıkları önlemler sonucu, bu tür terörist eylemlerde gözle görülür bir azalma olmuştur. (Not Red.)

terörüne kurban gidenler arasında ilerici üniversite profesörleri, öğretmenler, öğrenciler, işçiler, politik ve toplumsal örgütlerin aktivistleri, kısacası, demokratik, bağımsız, barışçı bir Türkiye özleyen kişiler bulunuyordu. Bunlar arasında tanınmış sendika önderi, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DISK) kurucusu ve ilk Genel Başkanı Kemal Türkler'i, Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'u sayabiliriz. Savcının elde ettiği kanıtlara göre, gerek Türkler, gerekse Yurdakul, bizzat Türkeş'in kişisel buyruğuyla öldürüldüler.

13 Mayıs 1981 günü Roma'da Papa İkinci John Paul'ü öldürmeye kalkışan karaünlü terörist Mehmet Ali Ağca, MHP'den açık destek gördü. Ağca, bundan iki yıl önce de, liberal bir burjuva gazetesi olan «Milliyet»-in Genel Yayın Müdürü Abdi İpekçi'yi öldürmüştü. Ağca, bu cinayetten sonra geceyi Milliyetçi Hareket Partisi Genel Merkezi'nde geçirdi. Her iki olayda da kendisine MHP üyesi Mehmet Şener yardım etti. (Şener, İtalyan polisince geçenlerde Cenova'da tutuklandı.) Basında çıkan haberlere göre, Ağca'nın Papa'ya ateş açtığı tabancanın seri numarasıyla, Barcelona'da Merkez Bankası'nı basan İspanyol sağcıların kullandığı silâhların seri numarası aynıdır. Askersel savcı, duruşmada, Ağca'nın cezaevinden kaçtıktan sonra Münih'den Türkeş'e yazdığı mektubu okudu. Mektup şöyle başlıyordu: «Sayın Başbuğum» . . .

NEO-FAŞİSTLERİ KİM DESTEKLİYOR?

Milliyetçi Hareket Partisi, İstanbul Ticaret ve Sanayi Odası'ndaki işadamlarından, Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği'nden (TUSIAD), Sabancı tekeliyle öteki finans-sanayi kuruluşlarından parasal destek gördü. Türkiye'deki parababaları, MHP'nin kasasına cömertçe bağışlar yaptılar. İlerici basında birçok kez, MHP'nin Birleşik Amerika Merkezi Haberalma Örgütü (CIA) ile sıkı ilişkileri olduğu yazıldı. Savcının kanıtları, MHP'nin Batı Avrupa'daki neo-faşist ve gerici partilerle de bağları olduğunu gösteriyor. Salt Batı Avrupa'dakilerle de değil. Örneğin, Walter Jacob Pfersich Jr. diye biri, Milliyetçi Hareket Partisi'ne ABD'deki Nasional Sosyalist Parti adına bir destekleme mektubuyla birlikte American Express Bank'ın çeklerini de yollamıştı.

İkinci Dünya Savaşı sırasında nazilerle işbirliği yapan Baymirza Hayit, Türkeş'in yakın dostlarından. Bu kişi, «Özgürlük Radyosu»nda Sovyetler Birliği ile ilgili konular uzmanı, «Sovyetolog» olarak çalışıyor. Savcının dosyasındaki kanıtlar, Baymirza Hayit ile Türkeş'in Batı Alman Commerzbank eliyle parasal ilişkiler kurduğunu gösteriyor.

Soruşturma sırasında, MHP Genel Sekreteri Necati Gültekin'in Ankara'da ABD Büyükelçiliği Başmüsteşarı olan, CIA ajanı Robert Alexander Peck ile düzenli ilişkiler içinde bulunduğu ortaya çıktı. Peck, Türkiye

içinde sık sık geziler yaptı. Nereye gittiye orada kan döküldü. Örneğin, Çorum'da, Amasya'da olduğu gibi.

Bir başka kanıt daha. Batı Almanya'daki neo-faşist Nasyonal Demokratik Parti'nin eski başkanı karaünlü Adolf von Thadden, Türkeş'e yazdığı mektupta şöyle diyordu: «Mektuplarınızı almaktan kıvanç duyuyorum. Bana, ayrıca partimin çalışmalarına verdiğiniz yüksek değerden ötürü size teşekkür ederim. Partilerimizin birbirine yakın olduğu konusundaki görüşünüzü öğrenmek beni daha da sevindirdi. Paylaştığımız ortak temel ilkeler var. Bu dostça ilişkileri daha da yayıp güçlendirmek isteyeceğinize inanıyorum. Partilerimiz arasındaki ilişkileri geliştirme önerinizi seve seve benimsiyorum. Biz oybirliğiyle gençlik örgütlerimizin birbirlerini karşılıklı ziyaret etmeleri kararına vardık. Siz ise benim özel konuğum olma lûtfunda bulunmaz mısınız? Ülkelerimiz konusunda görüş değiş tokuşunda bulunmak, ayrıca, karşılıklı yardım olanak ve araçlarını gözden geçirmek, ne de güzel bir şey olurdu.» (2)

Batı Alman Metal İşçileri Sendikası'nın organı «IG-Metall» gazetesinde yayınlanan yazılar, MHP ile Franz Joseph Strauss'un Hıristiyan Sosyal Birliği arasında «akıl almaz karanlık ilişkiler» olduğunu gösteriyor. Strauss ile Türkeş 28 Nisan 1978 günü Münih'de görüştüler. Bu görüşmede Türkiye'li zengin sanayici Murat Bayrak da hazır bulundu. Murat Bayrak, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Yugoslavya'ya dalan nazi saldırganlarıyla işbirliği yapmış, bundan ötürü Yugoslav partizanlarınca yokluğunda ölüm cezasına çarptırılmıştı. Bayrak daha sonraları Türkiye'ye kaçtı, 1960'lı yılların sonunda Türkiye'de parlamento üyeliği bile yaptı.

Türkeş Strauss görüşmesinden sonra, Hıristiyan Sosyal Birliğin basın sözcüsü Rosenberg, partisinin MHP'yi parasal bakımdan da desteklediğini açıkladı. (3)

Türk faşistlerinin Britanya'daki faşistlerle de sıkı bağları oldu. Örneğin 1978 yılında bir MHP heyeti, Britanya'daki nazilerle öteki ülkelerdeki en azılı nazi teröristleri birleştirmede ana halka olarak hızla kara bir ün yapan St. George Ligi üyeleriyle görüşmek üzere İngiltere'ye gitti. MHP heyeti, ırkçı National Front (Ulusal Cephe) yöneticileriyle de görüştü. Bozkurtlar heyeti üyelerinin British Movement (Britanya Hareketi) adlı örgütün Güneybatı İngiltere'deki yazlık kampına dâvet edildiği de belirtildi. (4) (Söz konusu örgütlerin hepsi de faşist türden örgütlerdir.)

SİLÂH KAÇAKÇILIĞI VE UYUŞTURUCU MADDE TİCARETİ

Türk neo-faşistleri, silâh kaçakçılığı, uyuşturucu madde ticareti, örgütlü fuhuş işlerine alabildiğine girmişlerdir. Daha 1970 yılında, MHP'li sena-

(2) Cumhuriyet, 19 Eylül 1979.

(3) Milliyet, 9 Eylül 1978.

tör Kudret Bayhan Nice kentinde üzerinde bol miktarda esrârla Fransız polisince yakalanıp tutuklanmıştı.

Türkeş 1978 yılında İstanbul Hilton Oteli'nde Türk Mafiasının elebaşları Dünder Kılıç ve Of'lu İsmail ile açık açık iftar yemeği yiyordu.

Süleyman Demirel'in sağcı koalisyon hükümetlerinde Türkeş iki kez Başbakan Yardımcısı olarak görev yaptı. Millî İstihbarat Teşkilâtı (MİT) doğrudan Türkeş'e bağlıydı. 1977 yılı 1 Mayıs kutlamaları sırasında 34 işçi öldürüldüğünde, gizli servisten sorumlu olan bizzat Türkeş'ti. Bu dönemde Türkeş'in eşkiya çeteleri, orduya, kontrgerilla örgütüne, MİT'e, değişik bakanlıklara yerleştirildiler. Örneğin, neo-faşistlerin kilit noktaları tuttuğu Gümrük ve Tekel Bakanlığı aracılığıyla MHP, hiçbir engelle karşılaşmadan, yurtdışından çok sayıda silâh sağladı.

Ankara'da yayınlanan «*Briefing*» dergisine göre, Türkeş ile yandaşları, 12 Eylül 1980'de askerlerin erke elkoymalarından hemen önce faşist bir darbe girişiminde bulundular.

TÜM BUNLARA KARŞIN ...

Ankara'da bugünkü askersel rejim saldırının sivri ucunu ulusal demokratik güçlere yöneliyor. Aşırı uçların terör taktiğine her zaman karşı çıkan onbinlerce ilerici, demokrat, komünist cezaevlerine doldurulmuş bulunuyor. 1981 yılı Aralık ayında Ankara askersel savcılığı, 205 kişiyi Türkiye Komünist Partisi üyesi olarak «yasadışı eylemlerde bulunmak», «yasadışı bir örgüte üye olmak»la suçladı. Bunlar 12 ile 20 yıl arasında hapis cezasına çarptırılmak isteniyor. 230 kişi için bu tür başka bir dâva Gölcük kasabasında başlamış bulunuyor. (1)

MHP dâvasında askersel savcının hazırladığı savlama, son yıllarda Türkiye'de politik istikrarsızlığın sorumlularının, gerçek suçluların kim olduklarını hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde ortaya koyuyor. Bunun suçluları Milliyetçi Hareket Partisi ile gerek yurtiçinde, gerekse yurtdışında bu partiyi destekleyen, onunla işbirliği yapan çevrelerdir.

Bu, yadsınmaz bir gerçektir.

Kemal Kervan
Türkiye Komünist Partisi'nin
dergideki temsilcisi

(1) Morning Star, 21 Mayıs 1981.

(2) Ayrıntılı bilgi için bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Kasım 1981 sayısı.

Birlik ve devrime bağlılık

Domingos Abrantes

Portekiz Komünist Partisi Sekreterliği ve Politik Komisyonu üyesi

Portekiz'deki sendikal hareket, bu hareketin doğrultusu, kuruluş ve eylemleri üzerinde çetin bir politik ve ideolojik savaşıım yürütölmektedir. 25 Nisan 1974 devrimiyle başlayan bu savaşııma ölkedeki bütün politik güçler büyük bir önem vermektedirler.

1975 yılının Ocak ayında bir tek sendikal örgütün kurulmasıyla ilgili yasanın (!) tartışılması sıralarında sendikal hareketin sorunları, Portekiz politik yaşamında önemli bir ağırlık kazandı.

Yasanın onaylanmasından sonra devrimin daha da geliştirilmesinden yana olanlar ile onu durdurmaya, hattâ geriletmeye kaşıışanlar birçok kez karşı karşıya geldiler. Bu sonuncular emekçileri bölmeye, tekellerle büyük toprak sahiplerinin egemenliğine son verilmesine karşı çıkacak sendika örgütleri yaratmaya çalışıyorlardı. Bunların karşısında Portekiz Komünist Partisi'yle diğer demokratik örgütler, işçi hareketi ve Silâhlı Güçler Hareketi yer alıyordu. Ötekilerin cephesinde Sosyal-Demokrat Partisi ile bütün gerici partiler biraraya gelmişti.

Birleşik sendikal merkezin kurulmasını sağlayan yasanın kabulü, ölkedeki işçi hareketi için büyük bir utkuydu. Birleşik ve sağlam, sınıfsal savaşııma yatkın, devrimci doğrultulu bir örgüte kavuşan emekçiler güçlü, halkçı ve demokratik eylemlerin motörü haline gelmişlerdi. Emekçi yığınları Nisan Devriminden sonra gerçekleştirilen değişimlerde, özgürlüklerin ve demokratik rejimin savunulmasında çözümlenici bir rol oynadılar.

Ekonomik ve sosyal istekleri için, yaşam ve çalışma koşullarının vakit kaybedilmeden iyileştirilmesi için savaşııma girişen işçi sınıfı ve bütün emekçiler önemli politik amaçlar güdüyorlardı. Bu güçler kapitalistlere karşı daha büyük devrimci uyanıklık gösteriyor, ekonomik baltalamaları meydana çıkarıyor ve önüyor, işletmelerin kapanmasını ve işçilerin azaltılmasını engelliyor, tekelci sermayenin esinlendirdiği karşı-devrim ocaklarını meydana çıkarıyor, günlük uygulamalarda işçi denetimini gerçekleştiriyor, politik savaşıımlara etkin olarak katılıyorlardı. Böylece tekellerin ve büyük toprak sahiplerinin egemenliğine son verme koşulları sağlanıyordu.

30 Nisan 1974'de, yani faşist hükümetin düşmesinden sadece altı gün

(!) Bu yasa ile İntersindical, Portekiz emekçilerinin tek sendikal merkezi olarak tanındı.

sonra banka memurları sendikası, bankerlerin manevralarının dikkatle izlenmesi uyarısında bulundu. Sınıfsal örgütleri tarafından yönetilen memurlar, büyük bir bilinç göstererek, Devrim Konseyi'ne banka sahiplerinin demokratik rejime karşı suikast hazırlığına giriştiklerini yadsınmaz kanıtlarla duyurdular. 11 Mart 1975'teki karşı-devrimci darbe denemesinin başarısızlığa uğratılmasından sonra bankaların millileştirilmesiyle ilgili buyruğu yayımlandı ve bu kurumların denetimi emekçilerin eline geçti.

Alentejo ve Ribatejo bölgelerindeki tarım işçileri, sendikalarının yönetimi altında işlenmemiş toprakları işgal ettiler, sürüp ekmeye başladılar, böylelikle toprak reformunun yolunu açtılar. Bununla ilgili yasa daha sonraları kabul edildi ve böylelikle ülkenin güney bölgelerindeki büyük toprak sahipliğine son verildi.

Görüldüğü gibi, emekçiler somut amaçlar uğrunda savaşım yürütmekle büyük tekellerin ve bankaların millileştirilmesi ve toprak reformunun gerçekleştirilmesi için temel hazırlamış oldular. Böylelikle devrim sayesinde meydana gelen yeni sosyal-ekonomik durumun birçok yanları, devrimci uygulama sırasında yasalarla, ya da anayasayla saptanmadan önce gerçekleşmiş oldu. İş birçok durumlarda sosyal-ekonomik değişimlere karşı düşmanca tutum alan politik erke kalsaydı, 25 Nisanın büyük kazanımları gerçekleşemiyecikti.

Karşı-devrimin saldırıya geçmesiyle ortaya çıkan yeni durumda sermayenin, büyük toprak sahipliğinin ve emperyalizmin yeniden egemen duruma gelmesi politikasına karşı koyan işçi hareketi, bir kez daha demokratik rejimin ve kazanımlarının en etkin ve kararlı savunucusu olduğunu ortaya koymuş oldu.

İşçi sınıfının ve halk hareketinin örgütlenmesinde, bu güçlerin savaşkanlığının artmasında emekçilerin tarihsel bir kazanımı olarak ortaya çıkan PEGK-UI (2) adlı birleşik sendikalar son derece büyük bir rol oynadı. Bu örgüt, sınıfsal devrimci doğrultuya sahip ve halk yığınlarıyla demokratik rejimin çıkarlarının ardıcıl savunucusu olarak büyük bir saygınlık kazandı ve emekçilerin güvenilir bir dayanağı oldu.

Portekiz'deki birleşik sendikal hareket, faşizme karşı yıllar boyunca yürütülen savaşım tarihinden kaynaklanmakta ve komünistlerin eylemlerine sıkı bağlarla bağlı bulunmaktadır.

Faşist diktatörlük «eski» sendikal hareketi, özgürlükleri ortadan kaldırarak, 1933 yılında sendikaları yasadışı ilân ederek ve faşist korporasyon örgütleri meydana getirilmesi buyruktusunu çıkararak yoketti. Portekiz Komünist Partisi korporasyon biçimli sendikalarda çalışmak gerektiğini ısrarla savundu ve böylece tüm kanlı baskılara karşın, bu örgüt-

(2) PEGK-UI (Portekiz Emekçileri Genel Konfederasyonu-Ulusal İntersindical) 1977 yılında İntersindical'e verilen yeni adıdır.

lerden birçoğunun başında dürüst kimselerin görev almasına, ve bunları emekçilerin sınıfsal çıkarları ve istekleri uğrunda savaşımda bir silâh haline getirmelerine olanak sağladı.

Faşist diktatörlük sona erdiğinde, yaklaşık 40 kadar işkolu sendikasının⁽¹⁾ (bunlar birkaç yüz bin emekçiyi birleştiriyordu) başında çoğu komünist olmak üzere sınıfının güvenini kazanmış kimseler yer almıştı. Bu sendikalar binlerce emekçinin (4 bini maden işçisi, 5 bini ticaret işçisi, 7 bini banka memuru vb.) katıldığı toplantılar düzenledi. Sendikaların örgütlediği yürüyüşlerde işçi ücretlerinin artırılması, iş gününün kısıtlanması, keyfi hareketlere olanak sağlayan yasaların değiştirilmesi, sendikal özgürlüklerin yeniden sağlanması istekleri ileri sürülüyordu.

25 Nisan Devriminden birkaç ay önce, çok kısa bir süre içinde, faşizmin denetimi dışında bulunan sendikaları ortadan kaldırmak amacıyla çıkarılan yasanın kaldırılması için yaklaşık 36 bin imza toplandı. Söz konusu işkolu sendikaları öz propaganda araçları sağlayarak kapitalist sömürü mekanizmasını açıklamada ve emekçilerde sınıf bilincinin biçimlenmesinde önemli bir rol oynadılar. Bu dönemde devrimci ruh taşıyan, diktatörlüğe karşı savaşımında çelikleşen ve örgüt işlerinde büyük deneyim birikimi yapan kimselerden oluşan yöneticiler yetişti ki, bunlar sendikal hareketin gelişmesinde de, devrimde de önemli rol oynadılar ve faşizmin çöküşünden sonra, diğer demokratik güçlerle birlikte, hareketin yeniden örgütlenmesi işine sarıldılar.

Korporasyon biçimli sendikalarda görevli kapitalizm ve faşizm uşakları temizlendi; o zamana kadar korporasyon biçimli sendikalar kurma hakkından yoksun bırakılan emekçiler (örneğin köy emekçileri, balıkçılar, yerel ve merkezi devlet daireleri memurları, öğretim alanında çalışanlar vb.) kendi sınıf örgütlerini kurmaya başladılar. 1970 yılının Ekim ayında, faşistlerin denetimi dışında kalan sendikaların eylemlerini uyumlaştırmak amacıyla illegal olarak kurulan İntersindical, kısa bir zamanda yığınları örgütleyen ve seferber eden büyük bir güç halini aldı. Ve en sonunda bu örgütün desteklenmesi için yapılan büyük gösterilerden sonra, İntersindical, Devrim Konseyi tarafından Portekiz emekçilerinin tek ve gerçek sendikal merkezi kabul edildi.

Daha sonra hareket, yeniden örgütlenme aşamasından geçti. Ortaya çıkan yeni gerçekler nedeniyle faşizmden miras kalan korporasyon biçiminin değiştirilmesi gerekiyordu. Bunların tümünü 325 sendika oluştuyordu ki, aralarından 143'ü «dikey olmayan» etkinlik alanı ilkesine göre kurulmuştu, 182'si ise, tek yönetime sahip olma olanağından yoksun bırakılan meslek kuruluşlarıydı.

(1) Bunlar, ticaret işçilerinin, banka ve daireler memurlarının, metalurji ve elektrik endüstrisi vb. işçilerinin sendikalarıydı.

Bu meslekler korporasyon nitelikli oldukları ve faşizmin yarattığı çok büyük güçlüklerle ve kısıtlamalarla karşı karşıya buldukları halde büyük çaplı yığınsal birliklerdi. Bunlara bütün diğer kapitalist ülkelere kıyasla çok daha fazla sayıda örgütlenmiş işçi katılıyordu. Ve bunlar, faşist diktatörlük koşulları altında eylem yürüttükleri için dikkat çekici bir nitelik taşıyorlardı. (4)

Faşist diktatörlüğün çöküşünden sonra özgür koşullardan yararlanan sendikal hareket, patronların uşaklarından kurtuldu, yeni bir dinamizme kavuşarak devrimci süreçte etkin bir rol oynamaya başladı. Gerçekten de Portekiz'de sendikaların katılmadığı, emekçiler arasında aydınlatıcı çalışmalar yapmadığı, onları örgütleyip savaşım için seferber etmediği büyük çapta politik olay gösterilemez.

Daha önce öz sınıfsal birliklerini yaratmak olanağından yoksun bırakılan emekçiler (25 Nisanda bu hakkı elde edenlerin sayısı yaklaşık 1 milyonu) yapısı demokratik normlara uygun olan kendi sendikalarını örgütlemeye başladılar ki, bunlara kısa zamanda yüzbinlerce emekçi üye oldu. Böylelikle, yaklaşık 2 milyon 300 bin kişilik emek ordusunun 2 milyon 100 bini bu dönemde sendika üyesi oldular.

Çoğu kez binlerce emekçinin katıldığı geniş sendika toplantılarında söz alanların kendi sorunlarıyla birlikte devrimle ilgili sorunları da ortaya koymaları, öte yandan yöneticilerin yığınlarla doğrudan doğruya ve sıkı bağlar kurmaları, sendikaların gerçek demokratik örgütlere dönüşmesine büyük katkılarda bulundu.

1980 yılının verilerine göre, Portekiz'de ücret karşılığı çalışan yaklaşık 2 milyon 500 bin işçinin 1.969.060'ı ülkedeki 338 sendikaya üyedirler. Bu veriler, Portekiz'deki sendikal hareketin, toplumsal gelişme sürecinin bütün dönüşümlerine karşın, her şeyden önce bir işe tutunmak isteğiyle yaşayan gençler başta olmak üzere, sürüp giden işsizliğe (ülkedeki işsizlerin sayısı 300 bini aşkındır) karşın ve devrim düşmanlarının emekçi halkın örgütlü gücünü ortadan kaldırma yolundaki ısrarlı çabalarına karşın yığınsal niteliğini koruyabilmiştir.

Portekiz'in günümüzde en büyük sendikal merkezi olan PEGK-UI 1.5 milyon emekçiyi temsil eden 201 sendikadan oluşmaktadır ve büyük bir saygınlığa sahiptir. Intersindical'a bağlı olmayan, fakat onun çeşitli düzeylerdeki eylemlerine katılan sendikal örgütlerle birlikte konfederasyon tüm sendikaların % 77'sini ve emekçilerin % 85'ini etrafında toplar.

(4) 1969 yılının verilerine göre, bu birliklerin tümünün üye sayısı 841 bin 818 kişiydi (yani sendika kurabilen emekçilerden 1 milyon 400 bin kişinin % 60 kadarını oluşturuyorlardı). Bununla ilgili olarak şunu da belirtmek gerekir ki, yukarıda sözkonusu edilen emekçiler kategorisinden birçokları korporasyon biçimli faşist tipten sendikalar kurma hakkından bile yoksun bırakılmıştı.

mıştır. (2) Konfederasyonun gücü, etkisi ve dinamizmi her şeyden önce ardıcıl devrimciliğinden ve sınıfsal doğrultusundan, yapısındaki gerçek demokratik nitelikten, merkezin yığınlarla kurduğu bağların sağlamlığından, çok karmaşık koşullar içinde bile ülkedeki sendikal hareketin birliğe yönelik yanlarını koruyabilme becerisinden ileri gelmektedir. Konfederasyonun merkez yönetimi dahil, tüm düzeylerdeki kademelerinde birbirinden oldukça farklı politik güçler (komünistler, sosyalistler, solun diğer temsilcileri, katolikler) bir arada çalışmaktadırlar. Bu insanlar, politik ve ideolojik görüşlerindeki farka bakmadan emekçilerin birliğini, demokratik rejimi ve onun kazanımlarını savunmada ortak bir platformda işbirliği yapmaktadırlar.

Sosyalist nitelikli değişimlerin gerçekleştirildiği, son derece oynak ve çoğu kez birbiriyle çelişen koşulların sürüp gittiği bir kapitalist ülkede sendikaların somut çalışmaları son derece karmaşık bir biçim almakta ve devrimci yöneticilerinin ideolojik alanda kararlılık, taktik alanda ise esneklik göstermelerini gerektirmektedir. Bu yöneticiler devrimci hareketin daha genel nitelikli çıkarları çerçevesi içinde emekçilerin günlük gereksinimlerinin karşılanması uğrunda çabalar harcıyarak, solcu serüvenciliğe ve reformist demagojiye karşı savaşım yürütmüşlerdir. Emekçilerin sürekli çıkarlarının savunulması, devrimci kazanımların pekiştirilmesine sıkı sıkıya bağlıdır.

Nisan devrimi ülkede derin sosyal-ekonomik değişimlerin gerçekleşmesini sağladı. Petrol çıkarma, hava, kara ve deniz ulaşımı, demir-çelik üretimi, petro-kimya, elektrik endüstrisi vb. gibi kilit noktası sayılan işkolalarında 254 işletme kamulaştırıldı. Bunun yanı sıra devlet yaklaşık 300 işletmenin eylemlerine katılmaya başladı. Kamulaştırılan sektör, işletilen sermayenin % 38'ini, emek gücünün % 14'ünü ve kilit noktası işkollarını kapsadığı için ekonomide çözümleyici sektör halini aldı. İşçilerin üretim kooperatiflerinden ve özyönetimli işletmelerden oluşan toplumsal sektör alanında özyönetim yerleşti ve genişledi.

Ülkenin güney bölgelerinde tarım reformunun uygulanmasıyla 540 üretim kooperatifi ve kollektif üretim işletmesi kuruldu, işlenebilir toprağın beşte biri kapitalist sömürünün elinden kurtarılmış oldu.

Portekiz, tekellerin ve büyük toprak sahiplerinin egemenliğinden kurtuldu. Bu koşullarda emekçilerin savaşımı nitelik bakımından yeni bir içerik kazandı. Bu savaşımın karakteristik yanı, sadece sosyal-ekonomik istekler ileri sürülmesinden oluşmuyor. Emekçiler, bir yandan öz haklarını korumak ve yaşam koşullarını iyileştirmek için çeşitli eylemlerde bulunurken, ülkenin önemli sorunlarının çözüme bağlanmasında daha etkin bir rol

(2) PEGK-UI işçi sendikalarında (% 93) çözümleyici etki sahibidir ve metalürji, kimya, kuruculuk, tarım, devlet aygıtı, öğretim kurumları, ticaret işçileri vb. gibi önemli emekçi kategorilerini kapsamaktadır.

oynama isteğini de dile getirmeye başladılar. Kamulaştırılmış sektörü, işletmelerin yeniden düzenlenmesine katılmak, üretimi örgütlemek ve işçi denetimini uygulamak yoluyla savunmaktadırlar. Bunun yanı sıra toprak reformunu sadece toprağa sahip olmak hakkını korumak için değil, aynı zamanda daha fazla ürün üretmek, bu ürünlerin kalitesini iyileştirmek, kooperatiflerin ve kollektif işletmelerin yönetimini yetkinleştirmek için savaşım yürütmektedirler. Portekiz K m nist Partisi'nin 1979 Mayısında yapılan IX. Kongresi'nde okunan MK raporunda belirtildiği gibi, «Portekiz tarihinde ilk kez olarak emek politik eylem ve devrimci savaşım biçimini almıştır.» (6)

Emekçi yığınlarının sosyal haklarını savunmak için yürüttükleri devrimci eylemler, anayasada yer alan büyük kazanım ve özgürlüklerin savunulması savaşından ayrılamaz. Partimiz «tekelci grupların ve büyük toprak sahiplerinin yeniden ekonomik erki elde etmelerinin, onların politik erki ele geçirecekleri, politik demokrasiyi ortadan kaldırıp yeni bir diktatörlük kuracakları anlamına geldiğini» (7) unutmamaktadır.

Yığınların erk organları ile patronların üzerine baskı yapan grev, miting, yığınsal gösteriler gibi çeşitli biçimlerdeki savaşımları, emekçilerin ayrı ayrı işletmelerin ve tüm nüfusun somut sorunlarının c z me bağlanmasına katılmaları ülkenin politik ve toplumsal yaşamında c z mleyici bir rol oynamaya devam etmektedir.

PEGK-UI etrafında toplanmış olan birleşmiş sendikalar gibi sağlam bir örgüte sahip bulunan işçi sınıfı gericiliğin saldırılarına karşı koyan g c l , savaşkan ve geniş hareketin merkezinde yer almaktadır. Bu yığınsal harekete katılanların isteklerinin biçim ve içeriği ülkenin genel politik durumuyla hükümetin eylemlerinin somut karakterinden ayrı düşünülemez.

Günümüzde emekçiler patronların ve erkin genel saldırısına karşı koymaktadırlar. Sosyalist Partisi h k metince başlatılan ve «demokratik birlik» tarafından oluşturulan gerici hükümetlerce sürdürülerek daha da şiddetlendirilen politikanın amacı sermayenin, büyük toprak sahiplerinin ve emperyalizmin yeniden egemenliğini sağlamak ve özgürlükleri, halkın hak ve yaşam koşullarını önemli ölçüde kısıtlamaktır.

Patronların baskıları gitgide geniş ölçüler almakta, sendika militanları keyfi içten çıkarmalara, kovuşturmalara, ayrımcılığa hedef olmaktadır. Haklar ve özgürlükler iğnenmekte, emekçilerin sınıfsal örgütlerinin eylemleri kısıtlanmakta ve yasaklanmaktadır. S m r  biçimleri çoğalmakta, işsizlik artmaktadır. Başta uluslarüstü korporasyonlarda olmak üzere, yığınsal içten çıkarma olayları gitgide sıklışmaktadır. Iř  cretleri

(6) Portekiz K m nist Partisi'nin IX. Kongresi, Moskova, 1980, s. 30.

(7) PKP'nin IX. Kongresi, Moskova, 1980, s. 30.

için «tavan» saptamaya çalışmaktadır. Sömürüyü artırmak hükümetin başlıca amaçlarından biridir.

Yığınların gericiliğin saldırılarına karşı direnişinin başında PEGK-UI yer almaktadır. Patronlara ve hükümete karşı savaşında kolektif sözleşmeler imzalama hakkının savunulması önemli bir rol oynamaktadır. Bu sözleşmeler sisteminde emekçilerin kapitalistlerden devrim yoluyla kopardıkları yasallaştırılmış temel kazanımlardan birçoğu yer almaktadır. Şimdi kapitalistler bu yasaları ortadan kaldırma çabasındadırlar.

Sendikalar geniş yığınları seferber etmek ve çeşitli işkolları ile aynı anda eyleme geçmek yoluyla kolektif sözleşmelerin «dondurulmasına» ve işçi ücretleri için «tavan» saptanmasına engel olmakta, sosyal haklar ve güvenceler alanındaki kazanımlarını savunmaktadırlar. (*)

İşletmeler, patronların keyfi hareketlerine, ekonomik baltalama ve emekçilerin kazanımlarının ortadan kaldırılması denemelerine karşı savaşım yeri halini almıştır. Aşağıda sıralanacak olan veriler bir yandan patronların saldırısının arttığını, öte yandan da emekçilerin bu saldırıya kararlılıkla karşı koyduklarını göstermektedir. 1977 yılında işletmelerde 145'i grev olmak üzere 318 eylem birbirini izlemiştir. 1978 yılında 980 eylemden 274'ünü, 1979'da 1.347'den 409'unu, 1980'de 1.036'dan 315'ini, 1981 yılının ilk yarısında ise 839 eylemden 135'ini grevler oluşturmuştur (son veriler, erkin sağcılarının elinde kalmış olmasının sonucudur).

Eğer örgütsel bir temeli olmasaydı yığınların hareketi bu kadar geniş savaşkan ölçüler almaz ve başarı kazanamazdı. Fakat her somut durumda amaçlar doğru olarak saptanmasaydı, solcu dogmatizm ve reformist oportünizm yenilgiye uğratılmasaydı, bunların sendikal hareketin ülkenin politik yaşamında rolüyle ilgili görüşleri ortadan kaldırılmasaydı başarı elde edilemezdi.

Portekiz, kapitalist Avrupa'da tekellerin egemenliğini ortadan kaldırmış tek ülkedir. Aşırı solcular devrimin gerçekleştirdiği sosyal-ekonomik değişimlerin önemini küçümsedikleri ve ülkede emekçilerin yararlandıkları geniş özgürlüklerin bu önemli kazanımlardan ayrılamayacağını anlamadıkları için işçi denetiminin devrimci niteliğini ve emekçilerin millileştirilmiş işletmelerde sorunların çözülmesine katılmalarını yadsımaktadırlar. Her ne kadar işçi denetiminin içeriği politik duruma, erki ellerinde tutan güçlerin karakter ve somut doğrultusuna bağlı olsa da, yine de Portekiz'de bu denetim özgürlüklerin savunulmasında, kapitalizmi geri getir-

(*) Bu alanda yürütülmekte olan savaşımın boyutlarını ve dinamiğini, şu veriler dile getirmektedir: 1979 yılında ekonominin 56 işkolunda çeşitli biçimler altında, işkolu nitelikli 77 grev olmuş, bunlara 1.200.000 emekçi katılmıştır. 1980'de 115 işkolunda, 2 milyon kişinin katıldığı 159 grev düzenlenmiştir. 1981'in ilk yarısında, 68 işkolunda 1 milyon 700 bin kişinin katıldığı 98 grev yapılmıştır.

meyi amaçlayan politikaya karşı savaşında önemli bir cephe oluşturmaktadır. Ülkemizde işçi denetimi sınıfsal işbirliği anlamını taşımaz. Bu, emekçilerin örgütlü güçlerinin savunmayı başardıkları devrimci bir kazanımdır ve patronlara karşı savaşında önemli bir silâha dönüşmüştür.

Başlarında Sosyalist Parti'nin bulunduğu reformistler yığın hareketinden ürktükleri ve sermayenin çıkarlarını savundukları için ekonomik kalkınma adına sınıfsal barış propagandası yapmaktadırlar. Onlara göre, sendikal hareketin amacı «emekçilerle sermaye arasında uzlaşma politikası» olmalı, taraflar arasında «sosyal pakt» veya en son deyimle göre, «sosyal sözleşme» gerçekleşmelidir. Reformistler Portekiz ekonomisinin ağır sorunlarını ancak emekçileri daha fazla sömürmek ve onlardan daha büyük özveri istemekle çözüme bağlamayı denemekteler.

Fakat Sosyalist Parti'nin olduğu gibi «Demokratik Birlik»in oluşturduğu sağcı hükümetlerin yığınlara sosyal paktı dayatmak yönündeki bütün çabaları başarısızlığa uğramıştır. Yürütülen savaşın gelişmesi ve bu savaşın niteliği, işçi hareketinin sözümona ulusal çıkarlar adına özveriye niyetli olmadığını gösteriyor. Demokratik Portekiz koşulları içinde «sosyal pakt» uğrındaki çabalar başarısızlığa uğramaya mahkumdur, çünkü böyle bir şeyin gerçekleşmesi, yığınlar arasında iyi kötü bir temelf olacak reformist bir sendikal harekete muhtaçtır, böylesi ise, Portekiz'de yoktur.

Portekiz emekçileri devrim sayesinde üretimin artırılması için büyük özveride bulunmaya (sahiplerinin baltalaması yüzünden zarar gören işletmelerin yeniden işe yarar hale getirilmesi için ücret almadan çalışmışlar, işlenmemiş toprakları ekip biçmişler) hazır olduklarını kanıtlamışlardır. Olaylar devrimci enerji düzeyinin, ülke sorunlarının çözümüne katılma derecesinin ve ciddi tasarruf yapma isteğinin politik durumun gelişme perspektiflerine dolaysız olarak bağlı bulunduğunu ortaya koymuştur.

Bu nedenle çeşitli savaşım biçimlerinden yararlanan ve özellikle grevlerle gösteri yürüyüşlerine dayanan birleşmiş sendikal hareket, dolaysız ekonomik istekleri özgürlüklerin ve devrimin sağladığı büyük kazanımların savunulmasına bağlayarak, en önemli ödev olarak şunu kabul etmektedir: Demokratik politikanın sürdürülmesinde, ülkenin ciddi sorunlarını çözüme bağlamaya, dengeli bir demokratik rejimin gelişmesini sağlamaya elverişli bir hükümet kurulmasında ısrar etmek gereklidir.

Politik yaşama etkin olarak katılan işçi sınıfı çıkarlarının savunulması yolunda gitgide daha etkin hale gelen diğer sosyal katmanları (köylüler, ticaret alanında çalışanlar, aydınlar) da etkilemektedir. Yığınların hareketi dinamik bir nitelik taşımaktadır ve gericiliğe karşı koyarak demokratik seçeneği savunan geniş toplumsal güçler birliği içinde toparlayıcı bir etken olmaktadır.

Kapitalizmin yeniden yerleşmesi politikasını güden hükümetlerin düşmeleri, Nisandan sonraki Portekiz'de ulusun büyük sorunlarının işçiler olmaksızın ve hele işçilere ve onların sınıf örgütlerine karşı çözüme bağlanamayacağını doğrulamaktadır. Birleşik sendikal hareket, örgütlü gücüne, dinamizmine, işbirliğine ve yığınlar arasındaki etkisine dayanarak gerici saldırısına karşı koyan toplumsal güçler içinde olağanüstü önemli bir rol oynamaktadır.

İşçilerin savaşımının başarılı olmasında başlıca koşul, sınıf birliğidir. Bu ise, sendikal birlik olmadıkça sağlanamaz. Bu nedendir ki, bu birliğe karşı yönelik parçalayıcı, kışkırtıcı eylemler gitgide artmakta ve güçlenmektedir.

Portekiz işçi hareketinde, parçalamaya yol açma denemeleri dünkü, bugünkü iş değildir. Bunu sağlamak gericiğin her zamanki amacıdır. Ve bugün de devrimci süreci durdurma plânlarının önemli bir yanını oluşturmaktadır. Devrim düşmanları demokratik güçler arasındaki görüş ayrılıklarından yararlanmaya çalışmakta, işçi sınıfına karşı yöneltilen kışkırtıcı ve bölücü eylemlere geniş ölçüde bel bağlamaktadırlar.

Portekiz sendikaları birliğin korunması uğrunda çetin bir savaşım yürütmektedirler. Bu birliğin korunması onlar için sorumlu bir görevdir ve hareketin yazgısı, demokrasinin kendisi için olduğu gibi, kazanımları için de büyük bir önem taşımaktadır. Bölücülere karşı indirilen darbeler birlik için reel tehlikelerin varolduğunu unutmamızı gerektirmez. İşçi sınıfının düşmanları silâhi elden bırakmış değildir. Bugün çökertilseler bile, yarın yine saldırıya geçeceklerdir. Reformistlerle, iç ve dış gerici ülkemizde sınıfsal temele dayanan, birlik sağlamış olan ve devrimci ruha sahip bulunan sınıf sendikaları hareketinin varlığına göz yumamazlar. Bu sendikalar, emekçilerin birliğini savundukları için ülkede kapitalizmin ve büyük toprak sahipliğinin yeniden kurulması, devrimci kazanımların ortadan kaldırılması denemelerinin yolunda başlıca engeli oluşturmaktadır.

Portekiz'de yeni kurulan ve reel bir sendikal merkez haline getirilmesi için denemeler yapılan Genel Emekçi Birliği (GEB)'nin tezgâhlanmasından sonra sendikal alandaki parçalayıcı eylemler yeni bir aşamaya girdi. Emekçi saflarının dışında meydana getirilen bu «sarı merkez» Sosyalist Partisi'yle uluslararası gerici tarafından kurulmuştur. Bu örgüt, politik plânda, başta hükümet partileri olmak üzere, sosyalistlerle gerici güçler arasındaki birliğe dayanmaktadır ve işçi düşmanı bir politik plâform temelinde, devrimin başlıca kazanımlarına karşı yöneliktir ve Sosyalist Parti bu sosyal blok temelinde dayanarak büyük sermaye partileriyle uzlaşmaya varma yollarını aramaktadır.

Ne var ki, ülkemizdeki somut koşullar içinde sendikal harekette parçalama sağlama işi çok güçtür ve perspektiften yoksundur. Sendikal birlik, emekçilerin bilincinde derin kökler salmıştır. İdeolojik akım olarak

reformizmin işçi sınıfı arasında herhangi güçlü bir destek bulamaması, bölücülerin karşılaştıkları güçlükleri daha da artırmaktadır. Bölücülerin başka bir planı, kamu hizmetinde çalışan emekçiler ile sanayi işçilerini birbirine düşürme planı da gerçekleşmedi.

İlkel anti-komünizm, korporatif önyargılarla çevrilen spekülasyonlar, başvurulmuş demagojiler, «totaliter» damgası vurulan PEGK-UI'a karşı düzenlenen entrika ve karalamalar başarı sağlamadı. «Sarı merkez»in emekçiler üzerindeki etkisi çok zayıf olmaktan kurtulamadı.

Bütün bunlara karşın, gericiliğin demokratik rejime ve işçi hareketine karşı yürüttüğü genel saldırı koşullarında sadece bölücülerin etkisi altında kalan güçleri tehlike sayarsak büyük bir yanlışlık yapmış oluruz. Birliğin düşmanları, her şeyden önce FAC ile ABD'den gönderilen ve kendilerine sendikalar «tezgâhlama» olanağını sağlayan bol paraya sahiptirler. UOSK ile AFL-CIO⁽⁹⁾ örgütleri Portekiz'de bürolar açmışlardır ve bölücü sendika kadroları yetiştirerek ülkede sözümona demokratik sendikalar hareketinin kurulmasına etkin olarak katılmaktadırlar.

Batı Almanya'da etkinlikte bulunan F. Ebert, F. Naumann ve K. Adenauer fonları «kutsal» anti-sendikal birlik partilerine, yani Sosyalist Parti, Sosyal-Demokrat Partisi ve Sosyal-Demokrat Merkez'e bağlı fon ve kurumları finanse etmektedirler. Sadece 1980 yılında Adenauer (Hristiyan Demokrat Birliği) ve Ebert (Sosyal-Demokrat Partisi) fonları Portekiz Sosyal-Demokrat Partisi'ne 1,5 milyon, Sosyalist Parti'ye ise 2,5 milyon mark göndermişlerdir.

CIA'nın uluslararası işçi ve sendika hareketine karşı savaşımında büyük deneyim sahibi olan ajanlarından M. Boggs, I. Brown, Palladino vb. GEB ile ilişkilerini sürdürmektedirler.

AFL-CIO örgütü, ülkemizdeki sendikalara Portekiz dilinde yazılmış propaganda broşürleri yağdırmaktadır. Bir zamanlar bu örgütün uluslararası şubesi tarafından yayınlanan bültende J. Meany'nin kaleme aldığı bir yazıda şöyle denilmekteydi: «AFL-CIO'nun son derece etkin eylemde bulunduğu ve her iki ülkede (Portekiz ile İspanya sözkonusudur) özgür sendikalarla gerekli ilişkileri kurduğunu herkes bilmelidir ... Bundan başka ABD sendikaları, uluslararası sekreteriyaları aracılığıyla eylemler yürüterek, komünizm egemenliğine ve sızmasına karşı koyan sendikaların konularınınin pekişmesine yardımcı bulunmuştur.»⁽¹⁰⁾

(9) UOSK – Uluslararası Özgür Sendikalar Konfederasyonudur. AFL-CIO – örgütünü ise Amerikan Emek Federasyonu ile Üretim Sendikaları Kongresi oluşturmaktadır.

(10) Bununla ilgili dikkate değer bir nokta: AFL-CIO'a bağlı kadın terzileri sendikası başkanı S. Chaikin, Portekiz Sosyalist Partisi Genel Sekreteri M. Soares'in ABD'ni ziyareti sırasında (Nisan 1977), «Sosyalist Parti'nin komünist tehlikeye karşı finanse edilmesinde» ilk yardımcı bulunanlardan biri olmakla öğünmüştür.

Sosyalistler zamanında başlayan ve «Demokratik Birlik» hükümetlerinin bölücülerle hükümet arasındaki eylemleri uyumlaştırma çabaları «sarı merkez» tarafından izlenen kışkırtıcı politikanın kuvvetlendirilmesine yardımcıdır. Soares hükümetinin adliye bakanlarından ve Sosyalist Parti'nin ulusal sekreteryası üyelerinden M. Gonelha, «ödenekler yasası» diye adlandırılan emek yasasının kabulü için direktirken ödevinin «İntersindical'in belkemiğini kırmak olduğunu» açıkça ilân etmiştir. Bu yasanın en önemli amaçları arasında, birleşik sendika hareketini parasal bakımdan emek ve işçileri sendikadan ayrılmaya teşvik etmek maddeleri yer almaktadır ki, bu da, saldırının başka bir yanını oluşturmaktadır.

Bugün Portekiz'deki bölücüler geniş yığınlar arasında etkinliklerini yaygınlaştırmaktan fazla, sendika üyeliğinden vazgeçirme alanında etkinlik yürütme yoluyla anlaşmazlıklar çıkarabileceklerine ve örgütlülüğü sarsabileceklerine güvenmektedirler. Bu tutumu, diğer batı demokrasilerine kıyasla Portekiz'deki sendikaların üye sayısının normalin üstünde olduğunu ileri sürmekle, en açık bir biçimde M. Gomelha dile getirmiştir.

Sendikal hareketin düşmanları yanlış hesaplar yapmaktadırlar. Bunların getirdiği tehlikeye ve tehditlere karşın ülkemizdeki emekçiler geleceğe güvenle bakma olanağına sahiptirler. Bizdeki sendikal hareketin çekirdeğini, büyük deneyimlere sahip, savaşçı ve devrimci nitelikli işçi sınıfı oluşturmaktadır. İşçilerin endüstri alanında yoğunlaşmaları⁽¹⁾, büyük işletmelerde yüzlerce üyeli komünist örgütler bulunması ve işçilerin %90'ından fazlasının sendika üyesi olması koşullarında her işletmede devrimci cephenin sağlam birer kalesi oluşturulabilir.

Yığınların güvenini kazanmak ve onları yönetmek için kararlı savaşım yürütmek, emekçilerin çıkarlarını ilkesel konulardan ve ardıcıl olarak savunmak gereklidir. Verilmekte olan savaşımда utkuyu birleşik sendikal harekette en etkili ve örgütlü güç olan komünistlerin çözümleyici rol oynadıkları PEGK-UI kazancaktır.

Komünistler bu örgütün öncüsüdürler, ve yığınların güvenini faşizme karşı özverili savaşım yürütmekle, emekçilerin çıkarlarının ardıcıl olarak savunmakla kazanmışlardır. Portekiz'deki birleşik sendikal hareket, onların tarihsel kazanımıdır. Sendikal birliğin savunulmasında komünistlerle birlikte, başta partilerinin bölücü eylemlerini reddeden sosyalistler olmak üzere, diğer politik akımların yandaşları da görev almışlardır.

Hareketin varolmasının ve istikrarlılığının temelinde, tüm düzeylerdeki yapısının demokratik niteliği yer almaktadır. PEGK-UI'nin 1980 yılının Mart ayında yapılan 3. Kongresi raporunda şunlar belirtilmiştir:

(1) İşletmelerin %2,7'sinde tüm emekçilerin %53,4'ü çalışmaktadır; 200 binden fazla emekçinin çalıştığı 24 büyük işletmede ekonomi alanında etkin nüfusun %8,3'ü yoğunlaşmış durumdadır.

«PEGK-Ul'nin yönetiminde daima varolmuş olan birlik ve beraberliğin en reel kanıtı, 35 kişiden oluşan Sekretarya'da olduğu gibi, 9 kişilik Yürütme Komisyonu'nda da hiç bir zaman oylamaya başvurma gereksiniminin duyulmamış olmasıdır. Bu, görüşlerde daima doğabilecek olan farklılıkların her zaman PEGK-Ul'nin kılavuz edindiği yüksek sınıf bilinci ve devrimci ilkelere bağlılık sayesinde ortadan kaldırılabildiği anlamını taşımaktadır».

Düzenli ve periyodik olarak yapılan seçimler yoluyla, emekçilere karşı güvenlerini kaybetmiş olan yöneticilerin değiştirilebilmesi olanağı ve yöneticilerin «herkesin gözü önünde» hiç bir ayrıcalıktan yararlanmadan yaşamaları, her zaman yığınlarla sıkı bağları olmaları, birleşik sendikal harekette sınıfsal ruhun pekişmesine, örgütün saygınlığının ve etkinliğinin güçlenmesine yardım etmektedir.

Portekiz Komünist Partisi, sendikaların birliğinin ve hareketin saygınlığının temeli olan özerklik ve bağımsızlık ilkesi üzerinde en küçük bir ödün vermemektedir. Birleşik sendikalarda görevli olan komünistler, emekçilerin güvenini kazanıp sınıfsal organların yönetimine seçiliyorlarsa bunu, PKP üyesi olmalarına değil, işçi sınıfının çıkarları uğruna yaptıklarına veya yapmaya hazır olmalarına borçludurlar.

Yüce ideallere hizmet

Sovyetler Birliği Komünist Partisi MK Genel Sekreteri, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı L. İ. Brejnev'in yapıtları üstüne

L. İ. Brejnev'in «Anılar» (1) adlı yeni kitabı, yine anı türünden olan ve daha önce yayınlanan «Küçük Toprak», «Yeniden Doğuş» ve «Ham Topraklar» kitaplarını gözönüne getiriyor. En yakın tarihimizin Büyük Anayurt Savaşı gibi, faşistler tarafından yıkılan ekonomimizin kalkındırılması gibi, ekilmemiş toprakların tarıma kazandırılması gibi çok önemli olayları ele alan bu kitaplar komünist partisinin ideolojik çalışmalarında, Sovyet halkının tinsel yaşamında büyük bir yer almış, aştığımız yolun Marksist-Leninist açıdan çözümlenmesinde derinleşmemize yardım etmiş, insan ruhunu daha iyi tanımamıza katkıda bulunmuştur. L. İ. Brejnev'in dünyanın her yerinde birçok dillere çevrilen (2) bu otobiyografik yapıtları yabancı ülkelerdeki milyonlarca okuyucunun gözü önünde Sovyet gerçeğini ve Sovyet insanının karakterini canlandırmakta. Sovyet halkının bunca ıstırap ve kurban pahasına elde ettiği barışa candan bağlılığını ortaya koymaktadır. Derin enternasyonalizm duygusuyla yazılmış olan bu kitaplar dünyanın tüm ülkelerindeki insanlara dostluğun, kardeşliğin, karşılıklı yardımın yolunu göstermektedir.

Bu kitaplardan söz ederken SBKP MK Genel Sekreterinin temel yapıtı olan 8 ciltlik «Lenin'in Yolunda» kitabını anmak gerekiyor. Gelişmiş sosyalist toplumun kuruluşunu dile getiren ve Sovyet halkının komünizme doğru ilerleyişine şık tutan bu kitap Marksist-Leninist teoriye önemli bir katkıdır. Bu yapıtın her cildinde mutlaka yer alan bir konu vardır ki, o da yeryüzünde sürekli bir barış sağlanması ile ilgilidir. «Lenin'in Yolunda» adlı kitapta Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin birbirinden farklı toplumsal düzenlere bağlı devletler arasında Leninci barış içinde yanyana yaşama ilkesini nasıl uyguladığı, uluslararası gerginliğin daha da azal-

(1) «Noviy mir», sayı 11, 1981.

(2) Sovyet Telif Hakları Ajansı (VAAP)'nın verilerine göre «Küçük Toprak», «Yeniden Doğuş» ve «Ham Topraklar» kitapları, VAAP ile varılan anlaşmalar gereğince çeşitli dünya dillerine çevrilmiştir (toplam 25 milyon tiraj). Adı geçen kitaplar sosyalist ülkelerden başka ABD, İngiltere, Hindistan, Türkiye, Finlandiya, Yunanistan, İsveç, Norveç, Fransa, İspanya, Portekiz, Japonya vb. ülkelerde yayınlanmıştır. ABD'nde her üç kitap, ilkten tek cilt halinde basılmış, fakat okuyucular tarafından gösterilen büyük ilgi dolayısıyla «International Publishers» firması, kitapları ayrı ayrı olarak da yayınlamıştır. Bu üç yapıt Hindistan'da 13 yerli dilde basılmıştır.

«Anılar» kitabı, yayınlanmasından kısa bir süre sonra Bulgaristan, Çekoslovakya ve Moğolistan'da basılmıştır. Şimdi de DAC, Macaristan, ABD, Japonya, Portekiz, vb. ülkelerde basıma hazırlanmaktadır.

tılması, insanlığı nükleer bir cehenneme sürüklemeye kalkışan emperyalist gericiliğin ve militarizmin gemlenmesi uğrındaki savaşımı dile getirmektedir.

L. İ. Brejnev «Anılar» kitabında: «İnsanın bugünü anlayabilmesi, gerektiği gibi değerlendirebilmesi için geçmişi gerçek ışığı altında görmesi gereklidir» diyor.

Bana göre bu basit, ama bilgece söylenmiş sözler L. İ. Brejnev'in daha önceki üç kitabında yer alan temel yaratıcı düşünceyi ortaya koymaktadır.

SBKP'nin ve Sovyet devletinin yöneticisi, bir işçi merkezinde, bir işçi ailesinde doğmuş, orada bir emekçi olarak yetişmiştir. Bu işçi çocuğunun en eski, en köklü anılarından biri, fabrikanın sabah karanlığında öten düdüğüdür. «Anılar» da diyor ki: «Unutmadığım bir şey varsa, o da babamın henüz güneş doğmadan işçi giysilerini giymiş olması ve annemin kendisini kapıya kadar uğurlamasıydı. O sırada düdüğ durmadan ötmekte ve ben bu sesin bütün dünyaya yayıldığını düşünmekteydim».

«Anılar» ın «Fabrika Düdüğü ile Ayarlanan Yaşam» bölümünde, birçok olgulara dayanılarak, dönemin derin bir sınıfsal tablosu çizilmektedir. Bu bölümde Kamenskoe'deki yaşam da, Rus proletaryasının «aile kültüğü» de, Kamenskoe'deki fabrikanın tarihçesi de, fakirlerin sığındığı «Aşağı Mahalle»nin görenekleri de, bölgede V. İ. Lenin'in yolunu izleyenlerin etkinliği de önemli bir yer almaktadır. Ekaterinoslav'daki Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi örgütünün bolşevikleşmesinde önemli bir rol oynamış olan devrimci işçilerin yaşamı ve yazgısı hakkında yazılanları okurken heyecanlanmamak elde değil. Bilindiği gibi, partinin bu örgütü 1905 Devriminde ve Ekim Devrimini öncesi dönemde önemli bir rol oynamıştır.

Yapıtta V. İ. Lenin'in Donbas bölgesindeki kömür ve demir madenlerinin tarihçesine ve Rus proletaryasının biçimlenmesi konusunda bir hayli yer verilen «Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi» adlı kitabından alıntılar yer almaktadır. «Anılar» kitabı, özellikle Kamenskoe fabrikasında ve «Pravda» gazetesinde yayınlanmış bazı yazılardan yapılan alıntılar aracılığıyla proletaryanın oluşması süreci üzerinde daha derin düşünmemize olanak sağlamaktadır.

L. İ. Brejnev «Anılar» kitabında proletaryanın yaşamındaki akla sığmaz karmaşıklık, iki dönemi birbirinden ayıran sınırın özellikleri, maddesel değerlerin yaratıcısı işçi sınıfının büyük gücü hakkında bilgi vermektedir. Genel olarak yapıtta emekçi insanlar büyük bir sevgi ve sıcaklıkla anlatılmaktadırlar.

L. İ. Brejnev devrim öncesi Rusya'da işçilerin son derece ağır koşullar içinde yaşadıklarını, dilenci durumuna düştüklerini ve eşi görülmemiş

sosyal adaletsizlikle karşı karşıya kaldıklarını anlattıktan sonra, proletaryanın yüksek devrimci potansiyelinden, Leninci partiye inancından heyecanla söz etmektedir. Kitapta anlatılanları L. İ. Brejnev'in yaşamsal deneyimleri olduğu kadar, ortak savaşındaki yakınlarının ve arkadaşlarının deneyimleri de doğrulamaktadır. Bu savaşım arkadaşları işçi sınıfının saygın, yetkili temsilcileridir ve L. İ. Brejnev kendileriyle henüz 15 yaşında olduğu sıralarda çalışmaya başlamıştır. «... Dneprovsk fabrikasında birlikte çalıştığım büyüklerimi bugün de unutmuş değilim. Bana ilk zanaatı, yaşamın karmaşık bilimini öğretenler, emekçi insanların büyük gücünü ve ruhsal yüceliğini gösterenler onlardır.»

«Fabrika Düdüğü ile Ayarlanan Yaşam» bölümü, emekçi insanın, onun ahlakının ve devrimciliğinin yüce geleneklerinin, yarına iyimserlikle bakma becerisinin, yaptığı işin büyüklüğünü anlamasının ve eşsiz alçakgönüllülüğünün değerlendirildiği bölümdür. Onu okurken, «Yeniden Doğuş» ve «Ham Topraklar» kitaplarında emek alanında kahramanlığı anlatılan Sovyet insanlarını anımsamaktayız. L. İ. Brejnev, savaştan sonra «Zaporostal» adlı metalürji işletmesini onaran emekçiler hakkında: «Bütün bölümlerde insanlar özveriyle, yetenekle ve yüreklilikle çalışıyorlardı...» demektedir. «Partinin bölge komitesi daha başlangıçta genel coşkunculuk, amaca yönelik ve kendi gücümüze inanç havasını yaratmıştı. İşyerinde dönüm noktasının aşıldığını, bundan böyle hep ileri gideceğimizi hissediyordum. En yürekli planları, en kısa sürelerde gerçekleştirme olanağına sahip emekçi müfrezeleri yetişmişti.»⁽³⁾

Bu sözler, endüstri işçileri için söylenmiştir. Köy emekçileri hakkında, işe şöyle denilmektedir: «İşe kahramanca sarılmanın çeşitli biçimleri vardır. Bir anda kendini gösteren kahramanlık olduğu gibi, tüm halkın yaşamındaki ağır dönemleri kapsayan kahramanlıklar vardır (Bu alanda savaş örnek verebiliriz). Bir de insanların başka yere kaçabilecekleri halde güçlükleri bile bile işe bilinçli ve gönüllü olarak sarıldıkları her günlük kahramanlık vardır. Bana göre, tarıma toprak kazandırma işinde çalışanlar bu kahramanlardır.»⁽⁴⁾

«Anılar»ın ikinci bölümü «Yurtseverlik» adını taşıyor. Bu bölümde L. İ. Brejnev, okuyucu ile doğrudan doğruya konuşuyormuş gibi davranmakta ve kalbinden geçenleri anlatmaktadır. «Hepimizde yurtseverlik duygusu gelişmiştir. Ne güzel bir duygudur bu! Elbette ki bu duygu, sadece yurt toprağının güzelliğinden ileri gelmiyor. Bu toprağı alinteriyle işlerken, buğday yetiştirirken, bir kentin temelini atarken, yeni bir yol yaparken, ya da istihkamlar kazarken insan ona kök salmalı ki, savunabilsin. İşte Yurdun ne demek olduğu o zaman anlaşılır.»

Kitapta yurt kavramı her şeyden önce insana, yurtsevere, yurttaşa, ku-

(3) L. İ. Brejnev, «Yeniden doğuş».

(4) L. İ. Brejnev, «Ham topraklar».

rucuya ve koruyucuya özgü ahlaksal bir duygu olarak ortaya konmaktadır. Bu duygu, aileden, emek başarılarından, yaratıcı insanın devrimci eylemlerinden doğmaktadır. Bu duygu, özgürlük ve adalet gibi yüksek ideallerin, yurdun ve halkın yazgısı için verilen savaşımın temelindedir.

Bu duygu, hesap kitap dışında yer alan aktif bir kategoridir. L. İ. Brejnev, yurda bağlılığı ve önemli, çözümleyici alanlardaki özverili çalışmaya bağlamakta ve bununla ilgili olarak V. D. Bonç Brueviç ile V. İ. Lenin arasında 1918'de geçen bir konuşmayı örnek vermektedir. Proletaryanın önderi, niçin savaşım yürüttüğünü soran Brueviç'e tek sözle yanıt vermiştir: «Ekmek için». O dönemde ekmek uğrunda savaşım, sosyalizmin korunması savaşımından farksızdı. L. İ. Brejnev Kursk, Belorusya, Ural bölgelerindeki tarım sorunlarının çözülmesine katıldığı sıralarda yapılan çalışmalara bu yanıt açısından bakmıştır. Tarıma toprak kazandırma dönemindeki çalışmalarından söz ederken şöyle demektedir: «... ilk kez olarak yüzlerce insanın bana Sovyet düzeninin yetkili temsilcisi gözüyle baktıklarını anlıyordum. Toprağı ölçme araçlarını kullanmamızı, yön saptamamızı, köy ağalarıyla tartışmalarımızdaki davranışlarımızı izleyen köylüler partinin politikası hakkında kanı sahibi oluyorlardı. Burada, kıyın orta yerinde herkes Sovyet düzeninin kimden yana ve kime karşı olduğunu anlıyordu.»

L. İ. Brejnev'e göre, yurtseverlik aynı zamanda barışın ve insanlığın yazgısı karşısında duyulan sorumluluktur. Gerçek yurtseverlik, enternasyonalizmden ayrı düşünülemez. Bununla ilgili olarak L. İ. Brejnev'in babası İlya Yakovleviç'in 30'lu yıllarda Hitler için söylediği sözler örnek verilebilir: «Hitler darağacında sallandırılmalıdır ki, savaş kundakçılığı yapanların ne ceza göreceklerini herkes anlayabilsin». L. İ. Brejnev Kızıl-ordu, sıralarındadır, Çita'daki Peşçanka'da askersel talim ve terbiye görmektedir. O sıralarda yaklaşmakta olan fırtına bütün Avrupa'yı kapsamına almıştı. L. İ. Brejnev daha sonraları, Büyük Anayurt Savaşında ortaya koyduğu ve «Küçük Toprak» kitabında anlattığı politik işçi vasıflarını kazanmıştır. Yapıtta bu konuda şöyle demektedir: «Orduda gerçek politik görevli ancak, insanları etrafında birleştirebilen, onların düşüncelerini, duygularını, gereksinimlerini, umutlarını yakından bilen, kendilerini özveriye ve kahramanlığa yöneltebilen kişidir. Ordunun savaş maneviyatı silahlı güçlerin istikrarında en önemli etken sayıldığı göz önünde bulundurulursa, savaş sırasında en etkili silahın politik sorumlunun eline verildiği bir gerçektir.» (7)

Evet, bu sözler derin bir gerçeği dile getiriyor. Yurtseverlik bir ayrıca-lık değil, yurdun yazgısı karşısında sorumluluk duygusudur.

«Anılar» kitabı, yeni düzenin temsilcisi olan Sovyet insanının ideolojik ve tinsel yeteneklerine, ideolojik çalışmalarla halkın yaşamı ve çözüme

(7) L. İ. Brejnev, «Küçük Toprak».

bağladığı sorunlar arasındaki kopmaz bağlara karşı gösterilen özeni dile getirmektedir. L. I. Brejnev, komünistlerin etkinliklerinde başlıca ödevi bunun oluşturduğu kanısındadır.

Kitapta ideolojik çalışmaların çok yanlı olduğu belirtildikten sonra şöyle denilmektedir «... bu çalışmalar, toplumsal gelişmedeki süreçlerin bilimsel açıdan çözümlenmesini ve bu süreçlerden doğan sorunların hemen çözüme bağlanmasını gerektirmektedir. Aynı ayrı alanlarda bile olsa, bir an için bile olsa, devlet ve toplum yaşamının ideolojik yanlarına kayıtsız davranmamız, ilk bakışta, örneğin, teknik yanlışlıklar kadar göze çarpmayan ideolojik yanlışlıklara göz yummamız tehlikelidir. Eğer şu veya bu makine yanlış tasarlandıysa, eninde sonunda kendisinden beklenen kapasitede olmayacak, ya da hiç çalışmayacaktır. Bu ise hemen meydana çıkacaktır ve bizi uğradığımız zararları saptamaya zorlayacaktır. Oysa ideolojik yanlışlıklar genel olarak gizlidir, güzel sözler arkasınca gizlenmektedir. Bu da, çok ciddi sonuçlara yol açabilir ve zamanında yok edilmezse çalışmaları etkiler ve vakit geçirmeden düzeltilmezse büyük zararlar verir.

L. I. Brejnev'e göre, ideolojik çalışmalarda en başta gerçek yer almaktadır. Başarılar da, başarısızlıklar da dürüstçe ortaya konmalıdır. İnsanlar açık konuşmaları her zaman anlarlar. «Partinin heyecanlı sözü elimizde güçlü bir silahtır ve öyle olmaya devam etmektedir. Bu nedenle ondan gerektiği gibi yararlanmalıyız.»

L. I. Brejnev, formalizmi eleştirmekte, yaratıcı yaklaşımı savunmaktadır. Bununla ilgili olarak şöyle demektedir: «Şunu belirtmek isterim: Başarının temelinde burjuva politikacılarına özgün lafabeliği, yapay heyecan veya yüksek sesle konuşma yer almaz. Bilindiği gibi V. İ. Lenin'in sesi hiç te yüksek değildir, ama kendisini herkes işitebiliyordu. Ülke de, dünya da işitebiliyordu. Çünkü, onu herkes dinliyordu. Dinlemelerinin nedenine gelince, bu da, konuşmalarının yığınlara yabancı olmayan fikirlerden oluşmasıydı. V. İ. Lenin, bu fikirleri desteklemek için yadsınamaz kanıtlar buluyordu, çünkü kendisi sağlam mantık sahibiydi. Derin bilimsel sonuçlar çıkarmasını, somut önemli ödevler vermesini biliyordu.

Bir yazar olarak şunu belirtmek isterim ki, L. I. Brejnev, gelişmiş sosyalizm döneminde sosyalist kültür ilkelerinin pekişmesinde çok büyük bir rol oynamıştır. Buna, yeteneğin halka özgün şey olduğu konusunda unutulmaz sözleri de, «Ham Topraklar» kitabında aydınlarla çalışmaların özellikleri hakkındaki fikirleri de, edebiyat ve sanat adamlarının çalışmalarının önemi hakkında birçok konuşma ve raporlarında yer alan hareketli değerlendirmeleri de tanıklık etmektedir.

«Anılar» kitabı, «Küçük Toprak», «Yeniden Doğuş» ve «Ham Topraklar» yapıtlarını bir bakıma aşan bazı olayları canlandırmaktadır. Bu yapıtın sayfalarında anılarını anlatan kimse bilgiye susamış, zeki, kültürlü, duy-

gulu, insanlara kalbini açmış, onların düşünce ve duygularını paylaşı bir insan, gerçek komünist olarak karşımıza çıkmaktadır.

L. İ. Brejnev, olaylarla ve çalışmalarla dolu çok zengin yaşamını anlatırken, sürekli Komünist Partisi'nin kendi üzerindeki çözümleyici etkisini ortaya koymaktadır. «Mühendislik diploması almak için çalıştığım sıralar da birkaç yıl sonra «Zoporojstal» işletmesinin yeniden kurulmasında öde alacağım, bölgenin ve hatta tüm ülkenin askersel endüstrisini yöneteceğim aklımdan bile geçmiyordu. Tarıma toprak kazandırma işlerinde çalıştığım sıralarda arkadaşlarımla birlikte milyonlarca hektar toprağın kazanılmasında rol oynayacağımı düşünmüyordum askersel bilimin sırlarını öğrendiğim dönemde bunun bana son derece ağır bir savaşta ne kadar yaradım edeceğine tasavvur bile edemiyordum. Bütün bunların, insanlarla bir arada çalışmalar sonucunda deneyim birikimi, alışkanlık ve bilgi dağarcığı haline geleceğini ve tümünün parti çalışması sözleriyle özetlenebileceğini bilmiyordum. Ve ancak aradan bir hayli zaman geçtikten sonra, beni, daha yüzlerce insan gibi, ilerdeki büyük davalar için tam bilinçli olarak yetiştirdiklerini anlamaya başladım. Beni yetiştiren Komünist Partisiydi.

L. İ. Brejnev'in yaşamı ve eylemleri, halka ve komünizm ideallerine, Leninci barış ve halklar arasında dostluk politikasına canla başla hizmet örnekleriyle doludur. Onun büyük hizmetleri, geçen yıl Sovyet halkının, bütün ilerici insanlıkla birlikte onun 75. doğum yıldönümünü kutladığı günlerde bütün parlaklığıyla dile getirildi.

SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreterinin yapıtlarındaki Leninci ruh ve partiye bağlılık okuyucular üzerinde büyük etki uyandırmaktadır.

«Anılar», «Küçük Toprak», «Yeniden Doğuş» ve «Ham Topraklar» yapıtlarının başlıca özelliğini Sovyet insanların barış, özgürlük ve toplumsal ilerleme ideallerine karşı sarsılmaz isteklerini dile getirmesi oluşturmaktadır. Halkımız Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'ni gerçekleştirdiği, iç savaş ve Büyük Anayurt Savaşı cephelerinde çarpıştığı, yıkılan halk ekonomisini kalkındırdığı, el sürülmemiş toprakları ve uzay boşluğunu fethettiği sıralarda hep bunu düşünmüştür. Bugün de Sovyet insanların başlıca amacı, barışın sağlanmasıdır. Çünkü, barış olmayınca SBKP'nin 26. Kongresi tarafından saptanan büyük ödevlerin yerine getirilmesi olanağı yoktur.

Komünistler iyimserdir. Biz, idelerimizin doğruluğuna ve kaçınılmaz utkusuna inanıyoruz. İyi niyet sahibi, adaletten yana, savaşa karşı olan bütün insanlar bizden yanadır. Büyük Leninci, usanmaz barış savaşçısı L. İ. Brejnev'in içtenlikle ve orjinal yapıtları insanlığın aydınlık geleceğine güvenle doludur.

Sergey Baruzdin,
SSCB Yazarlar Birliği Yönetimi Sekreteri
«Drujba Narodov» dergisi Başyazarı

Gelişmekte olan ülkeler: Geri kalmışlık ve bunun giderilmesiyle ilgili sorunlar

Gelişmekte olan ülkelerdeki insanlar yüyılımızın son çeyreğinde 4,5 milyar biraz aşan nüfusun yaklaşık 2 milyarını oluşturmaktadır. 21. yüzyılın eşğinde bunların 6,2 milyar insanın 3,5 milyardan fazlasını oluşturacağı hesaplanmaktadır. Yani bu ülkelerdeki insanlar bugün dünyanın sosyalist olmayan kesimindeki nüfusun yüzde 49'unu oluşturmaktadır, gelecekte ise yüzde 57'sini oluşturacaktır. Bu ülkelerin sömürge imparatorlukları döneminden miras kalan ve emperyalizmin yeni-sömürgecilik sömürüsüyle süren gerikalmışlığı, milyonlarca insanın tüyler ürpertici yoksulluğu, kapitalist ekonominin merkezleriyle periferileri arasında gitgide artan dengesizlik çağımızın en ciddi ve durmadan çetinleşen genel, global sorunlarından biridir. Dergimizin Bilimsel Enformasyon Ve Dokümantasyon Sorunları Komisyonu tarafından hazırlanan aşağıdaki materyalde gelişmekte olan ülkelerin sosyal-ekonomik durumunu, bu ülkelerin yeni-sömürgecilik sistemiyle sömürülmesini ve bunun yanısıra uluslararası ekonomik ilişkilerin yeniden düzenlenmesi isteğini dile getiren veriler yer almaktadır.

GERIKALMIŞLIĞIN BOYUTLARI

Asya, Afrika ve Latin Amerika'da kapitalist dünya çerçevesi içinde yer alan devletlerin nüfus ve ekonomi bakımından durumunu genelleştirirsek şu verilerle karşılaşırız:

Bugün Birleşmiş Milletler üyesi olan 157 devletten 123'ünü geliştirmekte olan ülkeler oluşturmaktadır ve en son hesaplara göre kapitalist dünyanın nüfusunun yüzde 75'i ve toplam üretiminin yüzde 21'i bu ülkelere düşmektedir. Gelişmiş endüstrili ülkeler için bu oran yüzde 25 ve yüzde 79'dur. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) Sekreterliğinin verilerine göre 1979 yılında geliştirmekte olan ülkelere toplam iç üretimden nüfus başına düşen yıllık ortalama 674 dolar, en az gelişmiş ülkeler grubunda (!) ise 183 dolar iken, endüstrice gelişmiş ülkelerde ortalama 8.050 dolardı. Bu duruma göre dünya kapitalist ekonomisinin merkezleri periferideki tüm ülkelere 12, bunların en az gelişmişlerinden ise 44 kat fazla brüt üretim payına (1960 yılında bu oran 26 idi) sahip bulunmaktadırlar.

Bu alandaki değişikliklerin eğilimleri hakkında bilgi edinebilmek için ekonomik büyümenin tempolarını gözden geçirmemiz gerekiyor. Gelişmekte olan ülkelere bu tempolar endüstrileşmiş ülkelere kıyasla, genel olarak, daha yüksektir. Böyle olsa da nüfus başına düşen ortalama top-

(!) Bunların 21'i Afrika'da, 9'u Asya ile Okyanusya'da, 1'i de Latin Amerika'da bulunmaktadır.

lam iç üretimin büyümesi gözönüne alınınca bu hızlı tempo ağırlaşmakta, hatta tamamıyla ortadan kalkmaktadır. (Bkz. çizelge 1 ve 2).

Belki de Dünya Bankası'nın verdiği istatistik verilerle, gelişmekte olan ülkelerin durumu biraz da olsa «daha pembe» gösterilmektedir. Çünkü UNCTAD Sekreterliğince belirlenen verilere bakılırsa 1960–1979 döneminde bu ülkelerde kişi başına düşen yıllık ortalama toplam üretim, endüstrice gelişmiş ülkelere kıyasla daha azdır (% 3,4'e karşılık 2,9). En az gelişmiş devletler grubunda ise bu oran, olup olacağı % 0,7'dir. (2)

Hiç kuşku yok ki, yeni kurtulan ülkelerden birçokları bağımsızlık döneminde sosyal-ekonomik gelişme yolunda ve yeni-sömürgeciliğe karşı savaşında belirli başarılar elde etmişlerdir. Nitekim 1960'tan 1976'ya kadar ekonominin çeşitli kollarında yaptıkları kamulaştırma işlemlerinin sayısı 1.447'i bulmuştur. (3) Özellikle petrol üreten ülkeler, yeraltı zenginliklerini denetim altına almışlardır. Bunların ekonomi politikalarını başınabuyruk saptama olanakları genişledi. Bu arada sosyalizm dünyasıyla karşılıklı yarara dayanan ilişkiler kurmaları, endüstrileşmiş kapitalist ülkelerin ulusal kurtuluş savaşı vermiş birçok devletlerin dış ülkelerle ekonomik ilişkileri üzerindeki tekelinin ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmuştur. Bu ülkelerde ekonomik büyüme hızlanmış, üretimin yapısında belirli değişimler başgöstermiştir.

Çizelge 1

1966–1980 döneminde Toplam Ulusal Üretim (TUÜ)'ün yıllık artış tempoları (yüzde hesabıyla)

	1966–1976 Yıllık ortalama	1977	1978	1979	1980
GELİŞMEKTE OLAN TÜM ÜLKELER	6,1	5,8	5,2	5,2	4,6
Yani şu bölgeler:					
Afrika'nın Sahra çölü güneyindeki kesimi	5,0	2,9	3,4	3,3	2,3
Doğu Asya ve Okyanusya	8,1	8,4	9,4	6,6	3,9
Latin Amerika ve Karayipler bölgesi	5,9	4,8	3,9	5,5	5,4
Kuzey Afrika ve Orta-Doğu	8,1	10,0	6,0	14,6	7,5
Güney Asya	3,7	7,1	7,0	—2,6	7,4
ENDÜSTRICE GELİŞMİŞ ÜLKELER	4,2	3,8	4,0	3,5	1,3

Kaynak: World Bank, Annual Report, 1981.

(2) «Le Monde», 3 Eylül 1981.

(3) U.N. Transnational Corporations in World Development. A Reexamination. New York, 1978, s. 234.

Çizelge 2
Nüfus başına düşen TUÜ'nün yıllık artış tempoları
(yüzde hesabıyla)

	1966-1976 Yıllık ortalama	1977	1978	1979	1980
GELİŞMEKTE OLAN TÜM ÜLKELER	3,6	3,5	2,8	2,7	2,3
Yani şu bölgeler:					
Afrika'nın Sahra Çölü güneyindeki kesimi	2,3	0,3	0,7	0,6	-0,4
Doğu Asya ve Okyanusya	5,5	5,9	6,9	4,3	1,6
Latin Amerika ve Karayipler bölgesi	3,2	2,5	1,6	3,1	3,1
Kuzey Afrika ve Orta-Doğu	5,1	6,6	2,7	11,1	4,2
Güney Asya	1,4	4,9	4,8	-4,9	5,0
ENDÜSTRİCE-GELİŞMİŞ ÜLKELER	3,3	3,2	3,3	2,8	0,6

Kaynak: World Bank, Annual Report, 1981.

Ne var ki, bütün bunlar gelişmekte olan ülkelerin gerikalmişliklerinin boyutlarında ve karakterinde temelli değişimlere henüz yol açmış değildir. Genel eğilim şöyledir: Kapitalizmin merkezleriyle periferisi arasındaki ekonomik uygunsuzluğun belirli ölçüde mutlak azalması halinde nüfus başına düşen orandaki fark artmaktadır. Örneğin, kapitalist dünyadaki endüstri üretiminde gelişmekte olan ülkelere düşen göreceli pay 1950 yılında % 10,1 iken, 1979 yılında bu oran % 15,4'e yükselmiştir. Bu arada tarım üretiminde de artış kaydedilmiştir. (4) Fakat kişi başına hesaplanınca iki grup ülke arasındaki maddesel üretim hacmi savaşın sonraki ilk yıllarda 8 kat artmış, 70'li yılların sonunda ise ancak 11 kata yükselmiştir.

Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki geniş halk yığınlarının yaşamındaki bu gerikalışlığın boyutları neyi gösteriyor?

Eldeki verilere göre, günümüzde 800 milyondan fazla insan yani gelişmekte olan ülkeler nüfusunun yaklaşık % 40'ı «mutlak yoksulluk» koşulları içinde yaşamakta, en basit yaşamsal gereksinimlerini karşılama olanaktan yoksun bulunmaktadır. Ve genel sosyal-ekonomik koşulların değişmemesi halinde 2 bin yıllarında bu yoksulların sayısı 1,2 milyar olacaktır. Günümüzde çok geniş bölgelerde açlık çekilmektedir. Yalnız

(4) Örneğin, 70'li yıllarda bununla ilgili endeks 29 puan artmıştır. (1969-1971 = 1) Bkz. FAO. Monthly Bulletin of Statistics, Kasım 1980. 13-14.

1980 yılında, aralarında 15 milyonu çocuk olmak üzere, açlıktan ölen insanların sayısı 50 milyonu bulmuştur.

Yarı-işsizlik ve işsizlik gerçek bir sosyal felaket halini almıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü uzmanları 1978 yılında 800 milyon çalışabilir insanın 300 milyon kadarının yarı-işsiz, 40-60 milyonunun ise tamamen işsiz olduğunu saptamışlardır. Nüfus artışı (bu artışın tempoları 20-25 yılda bir 2 katını bulmaktadır) ⁽³⁾ ve sosyal ilişkilerin karakterinin değişmemesi birçok ülkelerin kırsal bölgelerinde iş bulamama sorununu daha da çetinleştirmektedir. Yapılan hesaplara göre, 80-90'lı yıllarda yeniden 500-700 milyon kişi iş aramak zorunda kalacaktır.

Bu durum, öğrenim ve sağlığın korunması alanlarında da büyük güçlükler yaratmaktadır. Büyük yığınlar okuma-yazma öğrenememekte, birçok ülkelerde kronik hastalıklar geniş ölçüde yaygınlaşmaktadır. Birleşmiş Milletler verilerine göre Asya, Afrika ve Latin Amerika'da okuma-yazma bilmeyen yetişkinlerin sayısı 700-800 milyonu bulmakta, 1,5 milyar insan ise, her türlü sağlık yardımından yoksun durumdadır. Konutları olmayan birçok insan derme-çatma barakalarda yaşamakta ve birçoğu evsiz barksız durumda bulunmaktadır.

TİCARET: «GÜÇLÜLERİN YASASI»

Sosyal-ekonomik gerikalmışlığın yenilmesi karmaşık bir sorundur. Bu sorunun etkin olarak çözümü bağlanması için ulusal kaynakların gelişme amacıyla seferber edilmesine olanaklar sağlayacak yaşamsal bakımdan gerekli sosyal-ekonomik değişimler yapılması gereklidir. Soruna böyle bir yaklaşımın örneğini genellikle sosyalist gelişme yolunu seçmiş olan ülkeler vermektedir.

Bu arada gelişmekte olan ülkelerin dış ticaret ilişkileri, somut olarak, bunların, çerçevesi içinde kalmayı sürdürdükleri dünya kapitalist sisteminin merkezleriyle ilişkileri büyük önem taşımaktadır.

Eski sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin ekonomik yaşamında bu ilişkiler son derece önemli bir yer almaktadır. Bu ilişkiler, şu veya bu ülkenin ekonomik büyüme potansiyeli ne kadar küçükse, o derece büyük ölçüler almaktadır. Bu konuda şu kadarla yetinebiliriz: 70'li yıllarda gelişmekte olan ülkelerin dış ticaretinin (dışsatım veya dışalım) hacmi toplam üretimin % 40-45'ini oluşturmuştur. (Bu oran endüstrice gelişmiş ülkeler için % 30-35'dir.)

Gelişmekte olan devletlerin dünya kapitalist ekonomisindeki durumuyla ilgili gerçeklere ticaret ilişkilerinde de rastlamaktayız (Bkz. çizelge 3).

(3) 50'li, 60'lı yıllarda ve 1970-1978 döneminde yıllık ortalama nüfus artışı oranları gelişmekte olan ülkelerde yüzde 2,2-2,5-2,6 iken, endüstrice gelişmiş ülkelerde yüzde 1,2-1,1-0,9 olmuştur.

Dış ticaretin genel hacmindeki dinamik, gelişmekte olan ülkelerin durumlarının kötüleşmesi sürecini yansıtmaktadır. Bunu ise, bir yandan dışsattım tempolarındaki artışın gelişmiş endüstrili devletlere kıyasla geri kalması, öte yandan ise dışalımın fazla artması saptamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin dünya kapitalist dışsattımındaki göreceli ağırlığının değer olarak önemli ölçüde arttığını ortaya koymaktadır. Ne var ki, bu artış petrol dışsattımı yapan ülkeler üzerinden hesaplanmaktadır ki, bunlar dünya ölçüsündeki petrol fiyatlarını on yıl içinde 11 kat yükseltmişlerdir. OPEC üyesi ülkeler hesaba katılmayınca bu payın oranı % 13-14 düzeyini geçemez. Genç devletlerin dünya kapitalizmindeki dışalımın payı da, petrol dışsattımı yapan ülkeler hesabına (göreceli olarak daha az da olsa) artmaktadır.

Çizelge 3

Dünya kapitalist ticaretinin genel hacminin endeksi ve çeşitli devletler grubunun bu ticaretin parasal değerinin sonuçlarındaki göreceli payı (1970-1979 yılları)

	1970	1975	1977	1979
<i>Genel hacim endeksleri/1975 = 100</i>				
<i>Dışsattım:</i>				
Endüstrice gelişmiş ülkeler	74	100	116	131
Gelişmekte olan ülkeler	82	100	115	129
<i>Dışalım:</i>				
Endüstrice gelişmiş ülkeler	79	100	117	133
Gelişmekte olan ülkeler	67	100	118	130
<i>Göreceli pay parasal değere göre (yüzde hesabıyla)</i>				
<i>Dışsattım:</i>				
Endüstrice gelişmiş ülkeler	80,1	73,3	71,6	72,1
Gelişmekte olan ülkeler	19,9	26,7	28,4	27,9
(Bu arada OPEC ülkeleri)	6,2	14,5	14,9	14,4
<i>Dışalım:</i>				
Endüstrice gelişmiş ülkeler	80,7	76,5	75,8	77,2
Gelişmekte olan ülkeler	19,3	23,5	24,2	22,8
(Bu arada OPEC ülkeleri)	(3,4)	(6,6)	(8,2)	(6,7)

Kaynak: Nonthly Bulletin of Statistics, Nisan, Mayıs 1981.

Az gelişmiş ülkelerin büyük kısmı için karakteristik olan ticarete dışalım ve dışsattım hacminin dinamiği, bu ülkeler için elverişli olmayan koşullar dolayısıyla, yani dışsattım ve dışalım malları arasındaki fiyat fark-

ları nedeniyle, durmadan derinleşmekteydi. 50'li-70'li yıllar arasındaki, daha doğrusu 1957'den 1974'e kadarki dönemde, petrol fiyatları hızla yükselmeye başlayınca ticaret koşulları endeksi (dışsatım alanındaki ortalama fiyatlar endeksi ile dışalım alanındaki ortalama fiyatlar endeksi arasındaki ilişkiler) gelişmekte olan ülkeler için elverişsiz, endüstrice gelişmiş ülkeler için ise elverişliydi. ⁽⁶⁾ (Bkz. çizelge 4).

Bu durumun son yıllarda değişikliğe uğramasını her şeyden önce petrol fiyatlarının yükselmesi sağlamış, dolayısıyla da bu sadece OPEC ülkelerine yaramıştır. Buna karşılık petrol satın alan ülkeler için ticaret koşulları daha da kötüleşmiştir: (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü uzmanlarının hesaplarına göre 1978-1980 dönemindeki oran yüzde 15'i bulmuştur). Bu da gelişmekte olan ülkelerin büyük bir kısmının dış ticaret açığının artmasına yol açmış, 70'li yıllarda bu artış aşağıda belirtilen oranları bulmuştur. (Bkz. çizelge 5).

Çizelge 4
Ticaret Koşulları Endeksi
(1975 yılı = 100)

	1961	1964	1967	1970	1973	1976	1979	1980
Endüstrice gelişmiş kapitalist ülkeler	107	107	109	111	110	99	97	91
Gelişmekte olan ülkeler	71	71	71	71	79	105	111	124

Kaynak: Bu yıllardaki «Monthly Bulletin of Statistics».

Çizelge 5
Gelişmekte olan Ülkelerin Dış Ticareti
(cari fiyatlarla milyar dolar)

	Petrol dışalımını yapan ülkeler			OPEC ülkeleri		
	dışsatım	dışalım	artık	dışsatım	dışalım	artık
1971	38,9	52,2	—13,3	23,1	11,5	+11,6
1973	68,0	78,0	—10,0	41,7	20,5	+21,2
1975	96,1	134,7	—38,6	113,5	52,0	+61,5
1977	136,9	165,0	—26,1	151,3	85,2	+66,1
1979	192,6	236,8	—44,2	208,6	99,5	+109,1

Kaynak: Monthly Bulletin of Statistics, Aralık 1980, s. 106.

⁽⁶⁾ Bu endeks 100'ün üstündeyse, ticaret koşulları temel olarak kabul edilen döneme kıyasla elverişli, tersi olursa elverişsizdir.

Akaryakıt fiyatlarının artması doğal olarak petrol satın alan gelişme halindeki ülkelerin dış politikasına bir hayli olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Ama hiç kuşku yok ki, bu olumsuz etkiyi her şeyden çok emperyalist devletlerin güttüğü politika beslemektedir. Adı geçen devletler kapitalist dünyadaki egemen durumlarından yararlanarak periferilerinde bulunan ülkelerle ticari ve diğer ekonomik ilişkilerini yeni-sömürgecilik amaçlarını dile getiren «güçlünün yasası» temelinde dayandırmaktadırlar. Bu yolda, daha ağır kredi koşulları dayatmak, koruma önlemleriyle dışalım kısıtlamak, dışsatıma sübvansiyon vermek, makine, donatım ve yiyecek malları fiyatlarını ve teknik hizmetler vb. ücretlerini fazlasıyla yükseltmek gibi dış politika araçlarından yararlanmaktadırlar. Bütün bunlar petrol satın alan gelişme halindeki ülkelerin dış ticaret açığını durmadan artırmaktadır ki, OECD tarafından saptanan verilere göre 1973 yılında 6 milyar dolar olan bu açık 1980 yılında 70 milyara yükselmiştir.

ULUSLARÜSTÜ TEKELLER VE «YARDIM»

Günümüzde yeni-sömürgeci sömürü mekanizmasında uluslarüstü tekeller (Transnasyonal korporasyonlar) kilit noktasında yer almaktadır. Tekelleri savunanlar uluslarüstü tekellerin gelişmekte olan ülkelerdeki etkinliklerini nerdeyse bu ülkelerin sosyal-ekonomik gerikalmışlığının ortadan kaldırılmasına karşılıksız yardım olarak nitelemektedirler. Oysa bunların başlıca amacı en yüksek kâr sağlamaktır. Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri, bu ülkelerdeki kârların endüstrice gelişmiş ülkelere kıyasla ortalama olarak 2 kat olması, iş ücretlerinin düşük, sosyal yardım ve çevrenin korunması masraflarının az ve vergilerin yüksek olmaması dolayısıyla tekeli sermaye için son derece çekicidir.

Soruna daha geniş planda bakılırsa periferilerde ekonomik gelişmenin belirli bir düzeye ulaştırılması gitgide daha çetin bunalımlarla karşı karşıya kalan dünya kapitalist sisteminin merkezleri için yaşamsal önem taşıyan zorunlu bir koşuldur. Bu ülkelerde kapitalist ekonomi biçimlerinin pekişmesi eski sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin kapitalist olmayan gelişme yolunu tutmalarının engellenmesi bakımından emperyalizm için stratejik bir önem taşımaktadır.

Uluslarüstü tekellerin «çıkar gözetmedikleri» yollu savı kesinlikle yadsıyan bir gerçek varsa o da, gelişmekte olan ülkelere emperyalist merkezlere kâr ve hisse senedi karşılığında yıllık pay olarak ve tekellerin saptandığı fiyatlar mekanizmasıyla akan paraların sözkonusu ülkelerin parasal kaynaklarını aşan ölçüler almasıdır. Nitekim 1970-1977 döneminde uluslarüstü tekellerin yatırımları sayesinde elde edilen kâr 72,2 milyar doları bulmuş ve böylelikle tekellerin aynı dönemdeki yeni yatırım-

larının tutarını 1,3 kat aşmıştır. (7) 1979 yılında bu tekeller gelişmekte olan ülkelere 13,5 milyar dolar yatırım yapmışlar, bunun karşılığında 15 milyar dolar kâr transfer etmişlerdir. (8)

Bütün bunlar uluslarüstü tekellerin (transnasyonal korporasyonlar) etkinliklerinin gerçek yüzünü, yani yeni-sömürgeci ve sömürücü niteliğini ortaya koymaktadır. Bu durumun en önemli sonuçları şunlardır: Yabancı tekellerin ulusal bağımsızlık içinde tehlike oluşturan ekonomik denetimi (özellikle ekonominin kilit noktalarında) ele geçirmekte, parasal-ekonomik bağımlılığa bir de teknolojik bağımlılığı (9) katmakta, gelişme sürecinde işkolları ve bölgeler çapında uyumsuzluk yaratmaktadır.

Asya, Afrika ve Latin Amerika devletlerine geniş ölçüde reklam eşliğinde yapılan «yardım» emperyalizmin stratejik amaçlarına ve uluslarüstü tekellerin çıkarlarına önemli hizmetlerde bulunmaktadır. Günümüzün koşullarında, V. I. Lenin'in emperyalizmin başlıca özelliği olarak belirlendiği sermaye ihracı, kısmen tekelci devlet kapitalizmi biçimi altında gerçekleştirilmektedir. Oysa yardım kategorisinde, bu biçimlerden ancak biri, yani resmi yardım denileni (karşılıksız devlet yardımları) ve bunun yanı sıra uluslararası örgütler kanalıyla iki yanlı veya çokyanlı anlaşmalar sonucunda elverişli koşullarda açılan krediler yer alabilir. (10)

50'li-60'lı yıllarda gelişmekte olan ülkelere yöneltile parasal kaynaklar temelinde yapılan «resmi yardımın» başlıca sosyal-ekonomik amacı, eski sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin entansif olarak sömürülmesine olanak sağlayacak gerekli teknik temeli (modern taşıt araçları sistemi ve diğer altyapı tesisleri yaratma, emekçilerin kalifikasyon düzeyini yük-

(7) Bakınız: Document U.N. TD/B/C, 3/158, 14. 5. 1979, s. 35-40.

(8) OECD «Development Co-operation» 1980, Review, Paris, 1980, s. 164-200.

(9) UNESCO tarafından saptanan verilere göre, kapitalist dünyadaki bilim adamları ve mühendislerin % 90'ından fazlası endüstriye gelişmiş ülkelerde çalışmaktadırlar. «Beyin ihracı», gelişmekte olan ülkelere büyük zararlar getirmiştir. Örneğin, 1960-1975 döneminde sadece ABD, İngiltere ve Kanada'ya az gelişmiş ülkelerden 300 bini aşkın kalifiye uzman göçetmiştir. Bunların yaklaşık % 40'ını bilim adamları, mühendisler ve teknisyenler oluşturmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin bu kadroların yetiştirilmesi için harcadıkları para yukarıda adı geçen kapitalist devletlerin aynı dönemde gelişmekte olan ülkelere yaptıkları yardıma hemen hemen eşittir. Batıdan patent, lisans ve teknik dokümantasyon satın alınırken ileri-sürülen köleleştirici koşullar, «teknolojik sömürgecilik» ortadan kaldırılmasında ve bilimsel-teknik enformasyondan daha kolay yararlanılmasında direten genç devletler tarafından haklı olarak eleştirilmektedir.

(10) Sermaye ihracının diğer tekelci devlet kapitalizmi biçimini olağan ticari koşullar çerçevesi içinde açılan devlet kredileri oluşturmaktadır ki, bunların özel sermaye ihracından farkı yoktur ve dolayısıyla yardım sayılmaz.

seltme vb.) hazırlamaktı. ⁽¹¹⁾ Bu temelin pekişmesiyle, gelişmekte olan ülkelere yapılan sermaye ihracının sözkonusu edilen biçimi ağırlığını kaybetmeye başlamış, 1970 yılında gelişmekte olan ülkelere yapılan «temiz» «resmi yardım» 15,66 milyar dolardan 6,79 milyar dolara düşüp (bu düşüş oranı yüzde 43'ten biraz fazladır) tamamiyle ortadan kalkarken özel sermaye yatırımı 6,87 milyar, ticari devlet sermayesi ise 1,14 milyar bulunmuştur. ⁽¹²⁾

Başta özel sermaye olmak üzere, sermaye ihracının yararlı ve yararsız biçimleri arasındaki ilişkiler özel sermayeden yana değişiyordu (1971–1981 döneminde ticari krediler «resmi yardıma» kıyasla 7 kat hızla artmıştır). Pazar koşulları içinde sermaye ihracının üstün gelmesi, başta petrol dışyatımı yapmayanlar yer almak üzere, gelişmekte olan ülkelerin dış borçlarının artmasına yol açmıştır. OECD kaynaklı verilere göre, 1973'te 97 milyar dolar olan bu borçlar, yedi yıl sonra 1980'de 456 milyar doları bulmuş, 1981'de ise 520 milyar dolara ulaşacağı hesaplanmıştır. ⁽¹³⁾

«Resmi yardımın» göreceli olarak azalması ve emperyalist devletlerin gelişmekte olan ülkelere yönelttikleri parasal kaynaklardaki özel sermayenin artması, bu iki grup devlet arasındaki ekonomik ilişkilerin yeni-sömürgecilik niteliğini yansıtmaktadır. Başta Batı Avrupa ve Japonya gibi birçok kapitalist devlet hükümetlerinin, «yardımın» kısıtlanmasından yana olduklarını açıkça ilân etmemeleri her şeyden önce enerji ve hammadde dışalımına bağımlı olmalarından (Ortak Pazar ülkelerinin hammadde dışalımını açısından bağımlılıkları $\frac{0}{100}$ 75, Japonya'nın ki $\frac{0}{100}$ 90, ABD'nin ki ise $\frac{0}{100}$ 15 oranıdadır) ileri gelmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yönetici çevreler özel sermaye yatırımından yana olduklarını gizlemiyorlar. Bu yeni-sömürgecilik tutumunu ABD Maliye Bakanı Rea-

⁽¹¹⁾ Elbette ki bu temelin meydana getirilmesi ve uluslarüstü tekellerin etkinlikleri arasında herhangi bir zaman farkı yer almamıştır. Altyapı tesislerinin, üretim tesislerinin ve benzerlerinin kurulması, «resmi yardım» biçimi altında mallar gönderilmesi tekeller için elverişli siparişler elde etme anlamına geliyordu. Yardım alan devletin, yardımın önemli bölümünü yalnız yardım yapan devletin araçlarıyla gerçekleştirmesi zorunluluğundan ileri gelen bu yardımın «bağımlı» sipariş niteliği, tekellerin mallarına rekabet koşullarında olanaksız olan fiyat «dayatmaları»na (bazı kaynaklara göre, yardımın «koşula bağlanması» değerini ortalama $\frac{0}{100}$ 20 oranında yükseltiyordu) olanak sağlıyordu.

⁽¹²⁾ Bak: «Development Co-operation, 1980, Review», Paris, 1975, s. 217.

⁽¹³⁾ «International Herald Tribune», 4 Kasım 1981.

⁽¹⁴⁾ Bunun yanısıra, bu devletlerden ancak birkaçı yardımı toplam ulusal üretim hacminin $\frac{0}{100}$ 0,7 oranı çerçevesi içinde sürdürmesi konusundaki Birleşmiş Milletler önerisine uymuştur. Bununla ilgili olarak «yedi büyükler»in 1980 yılıyla ilgili verileri şöyledir: Fransa 0,62, FAC-0,43, Kanada-0,42, İngiltere-0,34, Japonya-0,32, ABD-0,27 ve İtalya-0,17.

gan, gelişmekte olan ülkelere özel sermaye yatırımının daha geniş ölçüler alabilmesi için «yeni ve yaratıcı yollar» gerekli olduğunu söylemekle açıkça ortaya koymuştur. (15)

ULUSLARARASI EKONOMİK İLİŞKİLERİN YENİDEN DÜZENLENMESİ SORUNU

Bir yandan dünya kapitalist ekonomisinin geniş periferisinin gerikalmışlığı ve merkeze bağımlılığı ve Asya, Afrika ve Latin Amerika devletlerinin yeni-sömürgecilik sömürsü alanı olması, öte yandan ise, bu ülkelerin dünya politikasındaki rolünün artması 70'li yıllarda uluslararası ekonomik ilişkilerin yeniden düzenlenmesi, yeni bir uluslararası ekonomik düzen kurulması isteğinin ileri sürülmesine yol açmıştır.

Gelişmekte olan ülkelerin bir uluslararası ekonomik düzen meydana getirilmesiyle ilgili programında hem genel, hem de somut ekonomik nitelikli görüşler yer almaktadır. Bunlar devletlerin doğal kaynakları üzerinde ve dolayısıyla bunların kamulaştırılması konusunda tam ve kayıtsız şartsız egemenlik hakkına sahip olmaları; uluslarüstü tekellerin etkinliklerini denetlemeleri, bu etkinlikleri ulusal hukuk kurallarına uygun olarak düzenlemeleri, tekellerin iyeliklerini kamulaştırma hakkı; ülkelerin içişlerine karışılmaması, şu veya bu biçimde ayrımcılığa olanak verilmemesi; devletler arasında eşitlik sağlanması ve toplumsal gelişme yollarını seçme özgürlüğü vb. gibi ilkelerdir. Bu ilkelerin uluslararası ekonomik ilişkilerde uygulanması, söz konusu ilişkilerin yeni, demokratik temele oturtulması anlamını taşımaktadır.

Yeni uluslararası ekonomik düzenle ilgili programda, ekonomik ilişkilerin çeşitli alanlarında aşağıdaki önlemlerin gerçekleştirilmesi gözönünde bulundurulmaktadır.

Uluslararası ticarete: Gelişmekte olan ülkelerin ticaret yapma koşullarının iyileştirilmesi ve ihraç ettikleri hammaddelerin elverişli ve reel fiyatlarla satılması; endüstrice gelişmiş devletlerin pazarlarında gelişmekte olan ülkelerin mallarına ayrılan yerin genişletilmesiyle ilgili tüm mekanizmanın kökten değiştirilmesi.

Üretimde: Modern teknik ve teknoloji sağlama koşullarının iyileştirilmesi; sentetik maddeler ve bunların yerini tutan maddeler üretimine geçilirken gelişmekte olan ülkelerin sundukları doğal maddelerin gözönünde bulundurulması; bu maddelerin gelişmekte olan ülkelerde işlenmesi oy-

(15) Bak: «Financial Times», 1 Ekim 1981. 1980 yılında ABD'nin gelişmekte olan ülkelerdeki özel sermaye yatırımının oylumu 52,7 milyar dolara yükselirken «resmi yardım» 7,1 milyar doları aşmamıştır.

lumunun artırılması, bunların taşınmasına, satılmasına ve dağıtılmasına yardım edilmesi.

Döviz sisteminde: Rasyonel, adalete uygun ve genel bir döviz sistemi olmaması uluslararası likiditenin düzensiz biçimde artması, sürekli enflasyon, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimlerinin umursanmaması, bazı devletlerin karar alma mekanizmasında egemen olması gibi nitelikler taşıyan durumun kökten değiştirilmesi; uluslararası döviz ve kredi örgütlerinde kararlar alınırken gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eşit olarak katılmasının sağlanması.

Gelişmeye yardım alanında: Gelişme gereksinimleri için gerekli paraların garantili olarak ve ayırım yapılmadan sağlanması; gelişmiş endüstrili ülkelerin yaptıkları yardım hacminin toplam ulusal üretimin % 0,7-1 oranı ölçüsünde artırılması; borçların ödenmesi koşullarının hafifletilmesi, borçları ödeyebilme yeteneği ile gelişmenin finanse edilmesi arasında bağlar sağlanması.

Gelişmekte olan ülkeler arasındaki işbirliği alanında: Bağlantısız ülkelerin V. Konferansı'nın Ekonomik Bildirgesinde belirtildiği gibi, yeni bir ekonomik düzen sağlanabilmesi için adı geçen ülkelerin kolektif olarak kendi güçlerine dayanmaları gereklidir. Bunun anlamı şudur: Endüstrice gelişmiş devletlerle görüşmelerde «kolektif etkiden» yararlanılması, ekonomik gelişmede «iç disiplinin» sağlanması, ve özellikle gelişmekte olan ülkeler arasında finans, teknik, ticaret, endüstri vb. alanlarında geniş işbirliği kurulması.

İşte yeni uluslararası ekonomik düzen programının temel ilkeleri bunlardır. Bu programı hazırlayan gelişmekte olan ülkeler arasındaki ekonomik ve sosyal-politik farklılıklar dolayısıyla bu belge her bakımdan ardıcıl ve somut nitelik taşıyor. Programda yer alan ilkeler, uluslararası ekonomik ilişkilerin karakterini dünya kapitalist ekonomisinin çerçevesi içinde değiştirecek ölçüde radikal değildir. Kuşku götürmeyecek bir şey varsa, o da, bu ilkelerin gerçekleştirilmesiyle gelişmekte olan ülkelerin durumu iyileşebilir, bunlara uygulanan yeni-sömürgecilik sömürsünün «otomatik» niteliği ve ölçüleri kısıtlanabilir, özel sermayenin etkinliklerindeki ticari ve mali ilişkilerin çeşitli yönleri ortadan kaldırılarak hükümetçe ayarlanması sağlanabilir. İşte yeni uluslararası ekonomik düzen programının anti-empyrist ve demokratik niteliği bundan ileri gelmektedir, ve bilindiği gibi, bu konuda son yıllarda uluslararası alanda çetin bir savaşım yürütülmektedir.

Pekin'in militarist yolda yürümesine kim yardım ediyor?

Çin yöneticilerinin, emperyalist devletlerin yardımıyla, silâhî kuvvetlerini «temelden yenilemek» niyeti beslediklerini sık sık okuyor veya duyuyoruz. Bu gerçekten böyle ise, bu konuda bazı somut örnekler verebilir misiniz?

Alan Mclean, Kanada

Gerçekten de, sevgili okuyucular, burada sadece niyet değil, somut eylemler söz konusudur. Çin'in askersel potansiyelini pekiştirmek ve silâhli kuvvetlerini modernleştirmek yönündeki önlemler, Pekin ile başta ABD olmak üzere emperyalist devletler arasındaki ilişkiler çerçevesi içinde gitgide daha reel bir nitelik kazanmaktadır. Çin yöneticileri bu modernleşmeye büyük bir önem veriyorlar. Pekin'in askersel gücünün artırılması Batı'nın yardımıyla üç temel yönde gerçekleşmektedir.

Pekin yöneticileri aslında askersel olan araçlar için gizli bir biçim altında «çift kullanışlı» teknik ve teknoloji sağlama işine büyük bir önem vermektedirler. Bu alandaki ilk adımlar, Nixon yönetiminin 1972 yılında ÇHC'ne, uydular aracılığıyla sinyaller alan ve veren tesisler satmaya razı olmasıyla atıldı. Aynı dönemde «Rolls-Royce» adlı İngiliz firmasıyla Pekin yetkilileri arasında uçak motorları ve bunların üretimiyle ilgili lisans satışı için görüşmeler başladı ve ilk anlaşmaya 1975 sonlarında varıldı. Bu anlaşma sonucunda 100 milyon sterlin karşılığında, gerekli tüm donatımla birlikte «Spay» motorları gönderilmesi, motor yapımı lisansları, teknoloji ve motorların Çin'de denemesine olanak verecek donatım sağlanması ile ilgili sözleşmeler imzalandı. Varılan anlaşma gereğince «Rolls-Royce» firması İngiltere'de 200 Çin mühendisi yetiştirmeyi de yükümleniyordu. (1) İngiliz gazeteleri, satılan motorların bombardıman uçakları yapımında kullanılabileceğini açıklayarak varılan anlaşmanın temiz askersel nitelik taşıdığını yazdılar. (2)

Fransız firmaları, 70'li yılların ortalarında, Pekin'e kıtalararası roketlerde kullanılabilecek elektronik donatım sattılar. O dönemde basında çıkan yazılarda belirtildiğine göre, sözkonusu donatım Çinlilere 10 bin kilometreyi aşkın uzaklığa erişebilecek roketlerle ilgili denemeleri çabuklaştırma olanağını sağladı. (3) Aşağı yukarı aynı dönemde Çin Batı Avrupa ülkelerinden oldukça büyük sayıda helikopter satın aldı: 1973'te 13 adet «Super Frelon» markalı ağır helikopter 1976'da 20 adet «BO-105» (4) tipinden helikopter aldı. Gazeteler bu helikopterlerin tank-

(1) «Business China», 6 Şubat 1976.

(2) «Times», 17 Aralık 1975.

(3) «Canard en chaine», 3 Ağustos 1977.

(4) «Matin», 29 Ağustos 1978.

lara karşı roketlerle donatılması halinde askersel amaçlarla kullanılabilceğini açıkladılar. Çeşitli verilere göre 70'li yılların sonuna doğru Pekin'in satın aldığı helikopterlerin sayısı 100'ü bulmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri'nin eski savunma bakanlarından G. Brown'ın 1980 yılında Pekin'i ziyaretinden sonra Washington Çin'e «yardımcı askersel donatım» vermeyi kararlaştırdı. (5) Daha sonra, erken uyarı araçlarına özgü radyo istasyonları, kamyonlar, iletişim araçları ve başta «S-130» tipi uçaklar olmak üzere çeşitli nakliye uçakları konusunda da anlaşmaya varıldığı ortaya çıktı. Bunun yanısıra ABD Pekin'e yapay uydulardan enformasyon sağlamaya yarayan en yeni istasyonlar satmaya hazır olduğunu da açıkladı. Bu donatımların satın alınmasından sonra bir adım daha atılarak, Pekin'e bunları Amerikan firmalarından alma olanağını sağlayan işlemler de tamamlanmıştır.

Amerikan-Çin ticaret ilişkilerine yardım için kurulan Ulusal Konsey'in verilerine göre, 1979'un sadece dokuz ayı içinde Amerikan firmaları «çift kullanışlı» araçların üretimi için 249 milyon dolarlık lisans satmışlardır ki, bunların 168 milyon dolarlık bölümü uzay araçlarına, uçaklara ve bunların yedek parçalarına özgüdür. (6)

Reagan hükümeti bu alanda daha da ileri gitmiş, Washington Pekin'e satılacak askersel araçların listesini daha da genişletmiştir. Bunların arasında daha gelişmiş kompütörler, çeşitli elektronik aygıtlar, lazer ışınları tekniği vb. yer almaktadır. Bunun yanısıra Çin'e metal karışımlarının niteliğini iyileştirmeye, uçakları geliştirmek, daha dayanıklı zırhlı araçlar yapmak ve tanklarda kullanılacak dizel motorları (7) üretmek olanağını sağlayacak çeşitli teknolojiler gönderilmesi kararlaştırılmıştır.

Çin'in satın aldığı «çift kullanışlı» teknik araçlar arasında elektronik hesap makineleri önemli bir yer almaktadır. Bu alanda Çin pazarı, hemen tümüyle «Hitati» adlı Japon firmasının eline geçmiştir, ve bu şirket son zamanlarda Pekin'e ikisi büyük boyda, 17'si ise orta boyda olmak üzere 19 kompütör satmıştır. Pekin yöneticileri bundan bir süre önce «Hitati» firmasına askersel amaçlarla da kullanılabilir «M-180» tipi bir kompütör daha sipariş etmiştir. (8)

Bu alanda Amerikan tekelleri de daha etkin eylemlere geçmişlerdir. Nitekim 1981 yılının sonlarında «Barrow» korporasyonu Çin'e «B-7830» tipinden güçlü bir kompütör satacağını açıklamıştır. Batı gazeteleri Pekin'in bundan bir süre önce Uluslararası Para Fonu'ndan aldığı krediyle en modern kompütörlerden bir parti daha satın almayı kararlaştırdığını açıklamışlardır.

(5) «Jenmin-Jibao», 27 Ocak 1980.

(6) «Washington Post», 16 Ocak 1980.

(7) «Los Angeles Times», 11, 25 Ekim 1981.

(8) «Nihon keizai», 21 Eylül 1981.

Şurası bir gerçektir ki, Çin'li yöneticiler sadece «çift kullanışlı» teknik ve teknolojiyle yetinmiyorlar, doğrudan doğruya savaş araçları ve tekniği satın almaya da önem veriyorlar. Basında çıkan haberlere göre, 1972–1981 dönemi içinde Pekin bu konu ile ilgili 25 kez görüşmeler yapmış ve bunların dokuzu anlaşmalar imzalanmasıyla sonuçlanmıştır. Bunların arasında, 1978'de imzalananlar Batı Almanya'dan tanksavar roketler, Fransa'dan ise «Crotale» ve «Milan» roketleri; ⁽⁹⁾ 1980 anlaşmaları ise, «Marconi» adlı İngiliz firmasından sahra topları ateşini ayarlamaya yarayan aygıtlar satın alınmasıyla ilgilidir. ⁽¹⁰⁾ Bunun yanı sıra İngiliz firmalarının Çin'in avcı uçakları için yeni teknoloji ve donatılar sağlamaları da plânlanmıştır. Pekin yönetiminin temsilcileri «Marconi» şirketiyle, 5 yıl içinde 40 milyon sterlin tutarında askersel amaçlı elektronik donatılar satın alınması için bir sözleşme imzalamışlardır. Bu tür donatının, İngiliz firmasının sağlayacağı lisanslarla Çin'de üretilmesi ve bu amaçla Çin'li uzmanlar yetiştirilmesi de kararlaştırılmıştır. ⁽¹¹⁾ Haber verildiğine göre, «General Dynamics» şirketiyle güdümlü roketlere özgü elektronik donatım satın alınması için görüşmeler yapılmaktadır.

Emperyalist devletlerin Pekin'in askersel potansiyelini güçlendirme yolundaki yardımlarında en yeni aşama şudur: ABD yönetimi Çin'e çeşitli silâhlarla birlikte bu silâhların üretimi için gerekli teknolojiyi de satmayı kararlaştırmıştır. Pekin yöneticileri ABD Dışişleri Bakanı Haig'in 1981 yılında Pekin'i ziyaretinden önce Beyaz Saray tarafından yapılan bir açıklamaya göre, Amerika'dan Çin'e «gelişmekte olan dost ülke» statüsünü uygulaması isteğinde bulunmuştur. Bu istekten pratik sonuçlar çıkaran Haig, Çin'e modern askersel teknik sağlanabileceğini söylemiştir. Bu konudaki görüşmeler, 1981 yılı Ekim ayının sonlarında Washington'u ziyaret eden Çin Dışişleri Bakanı Huan Hua ile sürdürülmüş ve görüşmeler sırasında ABD, Pekin'i ilgilendiren 52 çeşit silâhtan 30 çeşidini Çin'e vermeye hazır olduğunu açıklamıştır. Bu silâhlarla ilgili listede roketler ve radarlar, tanksavar silâhlar ve zırhlı arabalar yer almaktadır. ⁽¹²⁾ Çin'in Amerikan silâhı alabilmek için milyarlar tutarında «bol» doları olmadığını (Batılı uzmanların hesaplarına göre, Çin'in silâhlı güçlerinin modernleştirilmesi için yaklaşık 300 milyar dolara gerek vardır) ⁽¹³⁾ bilen Washington Pekin'e kredi karşılığında askersel araçlar vermek ve ÇHC ile, Amerikan firmalarının lisansları temelinde, ortaklaşa silâh üretmek olanaklarını incelemektedir. ⁽¹⁴⁾

Çin pazarını ele geçirme konusunda İngiliz yönetici çevreleri de ABD'-

⁽⁹⁾ «Tribune», 10 Kasım 1978.

⁽¹⁰⁾ «Daily Telegraph», 14 Şubat 1980.

⁽¹¹⁾ «Daily Telegraph», 27 Nisan 1981.

⁽¹²⁾ «Los Angeles Times», 25 Ekim 1981.

⁽¹³⁾ «Financial Times», 23 Haziran 1981.

⁽¹⁴⁾ «U.S. News and World Report», 9 Kasım 1981.

den geri kalmamaya çalışıyorlar. İngiliz gazetelerinin verdiği haberlere göre, 1981 yılının ikinci yarısında askersel araçlar üreten bir grup İngiliz sanayicisi Pekin'i ziyaretleri sırasında Çin ordusunun tank ve zırhlı araçlarını modernleştirme işine yardımcı bulunmayı, bu arada «T-59» (15) tipinden Çin tankları için yeni bir kule projesi sağlamayı önermişlerdir. Aynı yılın Ekim ayında Çin'e bir İngiliz askersel heyeti de gitmiştir. Başında Büyük Britanya ordusu Genel Kurmay Başkanı E. Bramall'un bulunduğu bu heyet, Çin ordusu tank ve zırhlı araçlarının modernleştirilmesi konusundaki yardımla ilgili görüşmeleri sürdürmüş, bu arada Çin ordusu için gerekli askersel-teknik personelin yetiştirilmesi ve Pekin'e büyük bir parti silâh satılması konularını görüşmüştür. Hemen hemen aynı dönemde yapılan bir açıklamada, Çin deniz güçlerinin modernleştirilmesi amacıyla 600 milyon sterlin tutarında bir anlaşma imzalandığı belirtilmiştir. İngiliz firmalarından «Wasper Thornycroft» ve «British Aerospace Dynamics», «Lyuda» sınıfından 8 Çin destroyeri için uçaklara ve gemilere karşı kullanılacak roketler sağlayacak ve aynı zamanda Çin'in savaş gemilerindeki radarların ve iletişim araçlarındaki elektronik sistemlerin modernleşmesine yardım edecektir. (16) Ayrıca Pekin'e «Harrier» tipinden dikey kalkıp konabilen 100 tepkili uçakla, «Tornado» tipinden uçaklar satılması konusunda görüşmeler sürdürülmektedir.

Son 10 yıldan beri, Pekin hükümetinin gönderdiği askersel heyetler, diğer Batı Avrupa ülkelerindeki silâh pazarlarını da yakından izlemektedirler. Son zamanlarda Fransa'dan «Mirage-2000» ve «Mirage-3000» tipinden uçaklar, «Milan» ve «Haute» tipi tanksavar roketler ve «kara-hava» tipi «Crotale» tipi roketler satın alınması için görüşmeler yapılmaktadır.

«U.S. News and World Report» dergisi Çin silâhlı kuvvetleriyle ilgili şu bilgileri yayınladı: KARA KUVVETLERİ: 3,9 milyon kişi. Ana bölümünü her biri 45 bin kişiden oluşan 40 ordu oluşturuyor. Yerel kuvvetler kapsamına 85 piyade tümeni ve sınır birlikleri de dahil 130 ayrı alay giriyor. DENİZ KUVVETLERİ: 360 bin kişi. 32 büyük savaş gemisi, 800 uçak, 104 denizaltı ve bir balistik roketlerle donatılı denizaltı. HAVA KUVVETLERİ: 490 bin kişi. (Bunlardan 220 bini hizmet, bakım personeli). 5.300 savaş uçağı. PARAMİLİTER KUVVETLERİ: 12 milyon kişi. (Bunlardan 4,3 milyon silâhlı.)

(15) «Sunday Telegraph», 14 Ekim 1981.

(16) «Daily Telegraph», 18 Ekim 1981.

Pekin, kapitalist ülkelerle bilimsel-teknik ilişkilerini genişletmekte, özellikle, uzayla ilgili, stratejik ve nükleer araştırmaları izleyerek Çin'in askersel potansiyelini artırma amacını gütmektedir. Nitekim 70'li yılların ikinci yarısında Pekin yönetimi «MBB» adlı Batı Alman şirketiyle iki anlaşma imzalanmıştır ki, bunlardan birincisi televizyon bağları için ortak uydular yapımı ve üretimini, bu yapımla ilgili teknoloji satılmasını; ikincisi ise, uçak tekniği alanında işbirliğini öngörmektedir.

Çinli uzmanlar, Fransa'daki Uzay Araştırmaları Ulusal Merkezi ile bağlar kurduktan sonra, gazetelerin haberlerine göre, «Arian» tipinden roket taşıyıcılar yapımına karşı büyük ilgi duymuşlardır. Nükleer Araştırmalar Avrupa Örgütü, Çin'de proton akselatörü yapımına katılmaya hazır olduğunu açıklamıştır. 1980 yılı başlarında Uzay Araştırmaları Avrupa Endüstri Birliği ile bağlar kurulmuş ve bu birliğin temsilcileri Çin'e yapay uydulardan enformasyon sağlamaya yarayacak aygıtlar satılması yolunda görüşmelerde bulunmuştur.

Pekin, Ortak Pazar ile nükleer yakıt sorununun incelenmesi, bu yakıtın elde edilmesi için işbirliği kurulması yolunda ilk adımları da atmıştır. Ülkede kurulu maden değerlendirme işletmelerinin yeniden düzenlenmesi ve uranyum üretiminin artırılması alanında kendisine yardım edilmesini isteyen Çin, Ortak Pazar temsilcilerinin uranyum maden ocaklarını ve maden değerlendirme işletmelerini gezmelerine izin vermiştir ki, bütün bunlar gizli tutulmakta ve ordunun denetimi altında bulundurulmaktadır. (17)

Pekin, yüksek enerji fiziği sorunları ve uzay araştırmaları konularıyla ilgili olarak ABD ile ilişkiler kurmuştur. 1980 yılı başlarında Washington ile Pekin arasında nükleer reaktörler alanında işbirliği sağlanması konusunda görüşmeler başlamıştır. Amerika'nın Çin'e elektronik istihbarat alanında yardımda bulunması, Çin'deki askersel endüstrinin bu karmaşık teknik üzerinde bilgi edinmesine olanak sağlamıştır. (18) Sovyetler Birliği'nde roketlerle yapılan denemeleri izleme merkezlerini kuran Çinli uzmanlar Amerika Birleşik Devletleri'nde yetiştirilmiştir. (19)

Bütün bu olgular Amerikan emperyalizmiyle NATO'daki bağlaşıklarının Çin'e yaptıkları askersel yardıma tanıklık etmektedir. Bu yardım, hegemonya isteklerini ve saldırı niyetlerini gizlemeyen Pekin'deki yönetici çevrelerin çıkarlarına hizmet etmektedir. Bu işbirliği, bu partnörlük, dünya barışı ve uluslararası güvenlik için ciddi bir tehlikedir.

V. Lomikin
SSCB Bilimler Akademisi
Uzak-Doğu Enstitüsü görevlisi

(17) «Financial Times», 4 Aralık 1981.

(18) «Daily Express», 19 Haziran 1981.

(19) «Daily Express», 19 Haziran 1981.

Bildiri

Geçtiğimiz günlerde, gerici askersel diktatörlük çılgınca ve çok tehlikeli bir adım daha attı. Ülkemizin barış, özgürlük ve demokrasi güçlerine karşı yeni, doğrudan kaba bir saldırıya geçti. Bu son saldırı tehlikeli gelişmelerin önemli işaretlerinden biridir.

Cuntanın başı Evren, yerine Ersin'i bırakıp komşumuz sosyalist Bulgaristan'da «barış, demokrasi, dostluk» söylevleri verirken başlatıldı bu saldırı. Faşist biçimli yargılamaya karşı çıktığı için mahkeme salonundan çıkarılan, DİSK yöneticilerinin önde gelen avukatlarından biri, İstanbul Baro Başkanı ve Türkiye Barış Komitesi yöneticisi Orhan Apaydın, Türkiye Barış Komitesi Başkanı ve Dünya Barış Konseyi Prezidyum üyesi emekli büyükelçi Mahmut Dikerdem ve yine Türkiye Barış Komitesi yöneticisi Reha İsvan ve onlarla birlikte pek çok ilerici gözaltına alındı. Birçoğu ise aranıyor. Halkımızın, barış, özgürlük ve demokrasinin inancılı savunucuları olarak yakından tanıdığı bu ilerici aydınların gözaltına alınmaları aynı zamanda dünya barış ve demokrasi güçlerine yönelik kaba bir meydan okumadır.

Bu akıl almaz saldırı, 52 DİSK yöneticisinin idam istemi ile yargılanmalarına ve komünist, sosyalist, ilerici tüm yurtseverlerin ağır baskı ve işkencelere, koğuşturmalara uğratılmalarına karşı dev boyutlara varan dayanışmanın ardından gelmiştir. Cunta şaşkınlık ve öç alma duygularıyla saldırıyor. Gericilik işkenceler, ajan provakatörlerin çabaları üzerine kurduğu düzmece yargılamalarla sonuç alabileceğini, herkesi aldatabileceğini sandı. Ne ki davalar başlar başlamaz daha ilk adımda yargılanan işkenceciler ve cunta oldu. Şimdi ilerici avukatları, demokratları susturmak istiyorlar. Yabancı gözlemcilerin davaları izlemelerini yasakladılar. Basına yeniden ağır sansür koydular. Gizli kapılar ardında delilsiz, kanıt-sız faşist biçimli yargılamalarla ne pahasına olursa olsun sonuç almaya çabalyorlar.

Türkiye barış güçlerini hedef alan, tüm ilericilerin, halkımızın ağızına kilit vurmaya amaçlayan bu saldırı kuşkusuz yalnızca şaşkınlığa, öç alma duygularına dayanmıyor. Bu saldırı, ABD emperyalizminin hız verdiği barışı kundaklama çabalarından ve bu politika yönünde cuntanın attığı tehlikeli adımlardan bağımsız değildir. Bu yönde daha pervasızca ilerlemek isteyen en gerici, en işbirlikçi güçler önlerindeki her tür engeli kaldırmak

İstiyorlar. Bu da, barış için savaşımın yaşamsallığını ve demokrasi savaşımından ayrılmazlığını kanıtıyor.

Bu saldırı şunu da açıkça bir kez daha gösterdi. Cuntanın demokrasiye dönüş sözleri çirkin bir aldatmacadır. İlericiler böylesine gaddarca saldırıya uğrarken, faşist MHP'nin elebaşları tek tek serbest bırakılıyor, bu dava küllendiriliyor. Demokrasiye dönüş sözlerine halâ inananlar varsa onlar için bu, bir uyarı çanıdır.

Ne ki bu saldırı cuntanın zayıflığını da gösteriyor. Cunta yeni bir batağa saplanmış. Dünya Barış Konseyi'ne üyedir diye, Türkiye Barış Komitesi'ni «komünist bir örgüt» olarak göstermeye kalkışan Takkeci gibi cuntanın faşist kafalı savcılarını boşuna çaba harcıyorlar. DİSK yöneticilerini olduğu gibi bu ilerici, barışsever güçleri suçlayabilmek için de inandırıcı hiç bir kanıt ileri süremeyeceklerdir. Dayanışma daha da genişleyecektir.

Bu tehlikeli gidişe karşı halkımızın barışçı, özgür ve demokratik geleceği için yurt içinde ve dışında tüm ilerici güçler, güçlerini birleştirmelidirler. Eylem ve cephe birliği için daha etkili ve ileri adımlar atmalıdır. TKP, komünistler bu uğurda ellerinden gelen her çabayı harcıyorlar, harcıyacaklardır.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

27 Şubat 1982

Brejnev yoldaşın son silâhsızlanma önerileri üzerine TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın yaptığı açıklama

Tüm dünya halkları, tüm barışsever güçler Sovyetler Birliği devlet başkanı L. İ. Brejnev yoldaşın Sovyet Sendikaları Birliği'nin 17. Kongresinde açıkladığı barış yolundaki yeni girişimleri sevinçle, coşkuyla karşılıyor.

Türkiyemiz nükleer bir savaşta halkı, ulusal zenginlikleri ilk yokolacak ülkeler arasında yer alıyor. Bizim için de bu öneriler büyük, yaşamsal önem taşıyor. L. İ. Brejnev, bölgemizde de barışı ve yumuşamayı korumanın yolunu gösteriyor. Sovyetler Birliği bununla birlikte tek yanlı nükleer silâhları azaltma yolunda yeni bir adım atıyor. Bu, hem Sovyetler Birliği'nin özülle sözünün bir olduğunu bir kez daha kanıtıyor, hem de onun yenilmez gücünü sergiliyor.

Milli Güvenlik Konseyi başkanı Evren, 12 Eylül devirmesinden hemen sonra yaptığı bir konuşmada, Sovyetler Birliği'nin dünya ve bölge barışını korumada taşıdığı büyük sorumluluğu vurgulamıştı. Ne ki şimdi, Sovyetler'in bu derin sorumluluğunu gösteren, tüm NATO ülkelerine getirdiği bu yeni öneriler karşısında cunta yönetimi put gibi duruyor. Tersine bunlar, Türkiye'yi ABD'den en çok yardım alan, ona en çok bağlı üçüncü ülke durumuna getirmiş olmakla övünüyorlar. Bugün ABD yönetimi dünya barışının önündeki en büyük tehlikedir. Reagan'lar, ülkemizi Ortadoğu'da serüvenlere sürüklemek için bu yardımı artırıyor. Cuntacı generaller, bir yandan ABD yöneticilerinin ağızlarına saldırdığı «Polonya'da insan haklarının çiğnendiği» yalanlarını yükseltiyorlar, bir yandan da Türkiye Barış Komitesi'nin onlarca seçkin yöneticisini tutukluyorlar.

Evren, Bulgaristan gezisinde sık sık barıştan, silâhsızlanmadan yana konuşmalar yaptı. Eğer bu sözler içten olsaydı, cunta yönetimi ABD'nin, NATO'nun baskılarına başeğmez, Sovyetler Birliği'nin son önerilerine olumlu bir yanıt verirdi. Bu öneriler, örneğin Akdeniz'den ABD ve Sovyet donanmalarının karşılıklı çekilmesi gibi, ülkemizin geleceğini çok yakından ilgilendiren somut adımları da içeriyor.

Halkımız yıllardır ABD ve NATO üslerinin sökülmesini, ikili askersel anlaşmalarının kaldırılmasını, ABD savaş filolarının karasularımızı kirlletmesine son verilmesini istiyor. Bu uğurda sürekli savaşıyor. İşbirlikçi egemen çevreler, ABD'nin ülkemizi bir nükleer rampaya çevirmesine yardımcı oluyor. Bunu, Sovyetler'in ülkemizi tehdit ettiği yalanlarıyla gerekli gibi göstermeye çalışıyor. L. İ. Brejnev'in tüm nükleer silâhların yokedilmesine

kadar uzanan son önerileri karşısında, bu tür yalanları sürdüröner yüz-sözlüğün de ötesine geçiyorlar.

Sovyetler Birliğı'nin yapıcı barış önerilerine yanıt verilmesi, ulusal çıkarlarımız gereğidir. Bu, ölkemizin barış serüvenlerine sürüklenmesini, nükleer bir mezarlığa çevrilmesini önlemek için zorunludur. TKP tüm halkımızı, tüm ilerici güçleri, nükleer bir cehennemde yok olmak istemeyen, sağduyu sahibi tüm insanlarımızı Sovyetler Birliğı'nin önerilerini desteklemeye çağırıyor.

TÜSTAV

TKP MK Genel Sekreteri i. Bilen yoldaşla 16 Şubat 1982 günü «TKP'nin Sesi Radyosu»nda yapılan söyleşi

Soru: Bilen yoldaş, son günlerde cuntanın basına, sendikalara yeni yasaklamalar getirdi. Yeni yeni tutuklamalar oluyor. İşçiler üzerindeki baskıların, arama-taramaların yoğunlaştığı görülüyor. Böylesi bir dönemde ABD senatosu silahlı kuvvetler komisyonu başkanı Con Tovil Türkiye'ye geliyor. Madrid'te Türkmen'le görüşen Haig «Şimdilik Türkiye'ye gitmeyi düşünmüyorum. Çünkü aramızda hiç bir ayrılık noktası kalmadı» diyor. Bütün bunlar karşısında cuntanın iç ve dış politikasında, tutumunda daha açık bir gericileşmenin olduğu söylememiz doğru olur mu?

Bilen Y: Bu görüş doğrudur. Cuntanın iç ve dış politikasını birbirinden bütünüyle ayırmak olanaksızdır. Cunta NATO'nun içinde. Ötedenberi yayılmacı ABD emperyalizminin, Pentagon'un dümen sularını izliyor. Bugün Reagan yönetimi çılgınca bir politika uyguluyor. Onların politikasında artık hiçbir sağduyu, gerçekçi yan kalmamıştır. Reagan yönetimi, NATO'da ortaklarına, uydularına baskı yapıyor. Madrid görüşmelerini sabote ediyor. Sovyetler Birliği'nin ardıcıl isteği, nükleer silahların sınırlandırılmasına karşı direniyor. Avrupa'nın göbeğine ölüm roketlerini illa da oturtacağım diyor.

Bu politikaya karşı NATO içinde bile bir hoşnutsuzluk, bir direnme var. Ne ki, cuntanın dış bakanı Türkmen Haig'in ağızına bakıyor. Tam da denildiği gibi «Ağam dedi sür dereye. Sür dereye» gidiyor.

Dediğiniz gibi Haig çok memnun. Etekleri zil çalıyor. Con Tovil da tam bugün Ankara'ya geliyor. Tovil Haig ile anlaşmaya varılan konuların uygulanması için geliyor. Bu Tovil, Türk-Amerikan Ortak Savunma Grubu Başkanıdır. Geçen yıl da Türkiye'ye geldi. Arkasında SIA anlaşması yürürlüğe konmuştu. Şimdi sıra «Çevik Kuvvetler», Bölgedeki ABD askersel gücünü artırma, Ortak Savunma Grubu anlaşması, Orta Doğu'dan yeni saldırganlık bloklarına Türkiye'yi çekme sorunları var.

Soru: Bütün bunlar cuntanın iç politikasına nasıl yansıyor?

Bilen Y: Bu politika içerde cuntanın daha da sertleşmesi biçiminde yansıyor. Cunta ABD emperyalizmine daha çok kucaak açtıkça, içerde daha da sertleştikçe, yalıtılma, yalnızlaşma süreci de hızlanıyor. Yalnızlaştıkça daha hırçın ve saldırgan oluyor. Üstelik temel hiç bir sorunu çözemedi. Pahalılık gene artıyor. İşsizlik bir felaket durumunda. Cunta bütün bunların üstünü örtmek, halktan gizlemek için anti-komünizmi, anti-Sovyetizmi, şovenizmi körüklüyor. Son günlerde gerici, boyalı basın da Ermeni düşmanlığı yeniden alevlendiriliyor. Anti-komünizmle, şovenizm atbaşı gidiyor. Bu şovenizm kampanyası, Erzurum'daki askersel manevra-

ların yapıldığı bir sırada yükseliyor. İlk Ermeni kırımını 1915'tedir. Şimdi bu geçmiş anımsatılıyor. Enverlere, Talatlara özeniyorlar. Bu tür kampanya bugün Kürt halkına yöneliktir. Bu halk üzerinde baskı, kıyım, terör gidiyor. Şovenizm, savaşçılıktır, saldırganlıktır. Evren bu manevralarda «Bu kez Birinci Dünya Savaşında Sarıkamış'ta yaptığımız yanlışları yinelemeyeceğiz» dedi. Bu, halkımıza karşı baskı, zorbalıktır. Komşularımıza, sosyalist ülkelere, Sovyetler Birliği'ne karşı savaşçı pozlar takınmaktadır.

Bu gelişmeler, barış için, bölgemiz için, halkımız için kuşkusuz yeni tehlikeler getiriyor.

Soru: Gerçekten de siz 11 Ocak günü ABD Başkanı Reagan'a gönderdiğiniz mektupta bu tehlikeleri belirtiyorsunuz. Bu tehlikelerin gerçek kaynağı nedir?

Bilen Y: Bu kaynak, Reagan yönetiminin izlediği gerginlik ve çatışma politikasıdır. Reagan yönetimi bütçenin %40'ını silahlanmaya ayırdı. Bu bile tek başına Reagan'ların amaçlarını açıklamaya yetiyor. Cunta da bu yolu izliyor. İşte baş tehlikenin ana kaynağı budur.

ABD yönetiminin Polonya'nın iç işlerine karışmaya yeltenmesi, Türkiye'de cuntaya arka çıkması hep bu politikanın uzantılarıdır.

Soru: Cunta DISK davasını işçi sınıfına karşı açık savaşa çevirdi. Neki, DISK davası etrafında gittikçe genişleyen bir kampanya yükseliyor. Bu konudaki gelişmeleri akortabilir misiniz?

Bilen Y: Cunta daha erke gelir gelmez işbirlikçi tekeci burjuvazinin istekleri doğrultusunda saldırısını var gücüyle işçi sınıfına yöneltti. Bu kindar, gözü dönmüş saldırı hem ülkemizde hem bütün dünyada geniş tepkiler uyandırdı. Güçlü bir dayanışma ocağı tutuşturdu. Tüm dünyanın gözünü Türkiye'ye çevirdi. DISK davasını izlemeye milyonlarca işçinin temsilcisi ve büyük sendikalar geldiler. DISK yöneticileri ve binlerce işçinin yargılandığı bu dava Avrupa parlamentosunda yankılandı. Pek çok sosyalist ve kapitalist ülke basınında yer aldı. Tepki buldu. Son olarak Küba'da yapılan 10. Dünya Sendikalar Kongresinde DISK davası ele alındı. DISK Yürütme Kurulu üyesi Kemal Daysal'ın basın toplantısıyla bir kez daha duyuruldu. Görülüyor ki cuntanın bu saldırısı geri tepti. Dünya çapında güçlü bir dayanışma yarattı. Bu önemli bir kazanımdır.

İşçi sınıfımız, halkımız cuntaya boyun eğmemiştir, eğmedi. Eczacıbaşı, Transtür gibi en büyük holdinglere bağlı kimi fabrikalarda günlerce süren yemek boykotları oldu. Nasaş fabrikasındaki direnişi sıkıyönetim 300 işçiyi gözaltına olarak durdurabildi. Küçük üreticilerde, köylülerde tepkiler artıyor.

İşçi sınıfının, yığınların direnişi daha da yükselecektir. Baskı, terör bunu önleyemez. Tüm dünyada gelişen Türkiye halkı ile dayanışma

daha az önemli değildir. Dört kıtadan sıcak dayanışma sesleri yükseliyor. Sonra en başta Sovyetler Birliği, sosyalist ülkeler, tüm dünyadaki barış güçleri, ABD emperyalizmine karşı barışı koruma ve yumuşama için güçlü savaşımalarını sürdürüyorlar. Bu bizi de güçlendiriyor.

Soru: Tehlikelerin daha da arttığı, yeni olanakların da belirdiği günümüzde, TKP ne yapıyor, ne durumdadır?

Bilen Y: Partimiz son Plenumu'nda daha o günden yeni savaş koşullarına göre taktiğini, çalışmalarını ayarladı. TKP kendine yönelen sert saldırıya karşı kadrolarını ve savaş gücünü korudu, buna yanıt verdi. Bu güçle işçi sınıfını, yığınları toparlamak olanaklarını elde etti. Bu saldırılar sürüyor. Davalar sürüyor. Neki, parti örgütlerimiz, komünistler ağır koşullarda özveriyle savaşıyorlar. «TKP'yi dağıttık» diyen düşmanlar bu çalışmaların somut sonuçlarını görüyorlar. Son günlerde pek çok parti örgütümüz bildiriler çıkardılar. Marmara ve İç Anadolu Yöre Komitelerimiz bildiri dağıttılar. Bunlar gösteriyor ki, TKP savaş gücünü koruyor, savaşıyor.

Soru: Son günlerde TIP, TSİP, TKP'nin ortak açıklaması geniş yankı buluyor. Sosyalist basında, ilerici basında geniş yer ayrılıyor. Bu önemli gelişme üzerinde de durur musunuz?

Bilen Y: TKP ötedenberi işçi sınıfının birliğini sağlamak yolundan yürümüştür. Herşeyin başı budur. En geniş demokrasi güçlerinin eylem ve cephe birliği için çaba harcamıştır. Cuntanın yalıtılma sürecinin hızlandığı bugünkü koşullarda bu sorun daha da yakıcı ve günceldir. Üç parti de tarihi sorumluluklarının bilinciyle davrandılar. Aralarındaki kimi görüş ayrılıklarına karşın bu ortak adımı tam da zamanında attılar. Bu adım diğer demokrasi güçlerinin birliği için bir çekim odağı olmalıdır, olabilir. Eylem ve cephe birliği gerçekleşebilir.

Barış, demokrasi, özgürlük için, emperyalizmin iç, dış gericiliğin, cuntanın saldırılarını göğüslemenin tek yolu budur. İşçi sınıfımız, halkımız bizden bunu bekliyor. TKP bu savaşı Marksçı-Leninci çizgiden bir milim ayrılmaksızın sürdürecektir.

Bize güncel durumun ve görevlerin somut bir tablosunu çizdiniz. Açıklamalarınıza teşekkür ederiz.

Fransız Komünist Partisi XXIV. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ülkemizi işçi sınıfı ve emekçileri adına, kardeş Fransız Komünist Partisi'nin XXIV. Kongresi'ne en içten başarı dileklerini ve devrimci savaş selamlarını gönderir.

Yoldaşlar,

Fransız Komünist Partisi'nin XXIV. Kongresi, gerek dünyada, gerekse Fransa'da tarihsel bakımdan çok önemli bir dönemde toplanıyor.

Emperyalizm, başta ABD yönetimi ve NATO egemen çevreleri, yeryüzünde 1,5 milyar insanın sosyalizm kuruculuğuna yönelmesi ve ulusal ve sosyal kurtuluş savaşımının yükselmesi karşısında sosyalist ülkelerle çatışma politikasından, barış, demokrasi, ulusal kurtuluş ve toplumsal ilerleme güçlerine toptan saldırıdan umut bekliyorlar. Bu nedenle insanlığın geleceğini tehlikelere atma pahasına, bir termo-nükleer savaş pahasına silahlanma yarışını ırmandırıyor, soğuk savaş yöntemlerini canlandırıyor ve tüm ülkelerin iç işlerine kabaca karışmaya kalkışıyorlar. Batı Avrupa'ya yeni Amerikan roketlerinin yerleştirilmesi planları, El Salvador'da binlerce yurtseverin katledilmesi, Türkiye'nin emperyalist serüvenlere sürüklenmek istenmesi, işte bu iğrenç politikanın göstergeleridir.

Fransız Komünist Partisi'nin saptadığı gibi, bu politikayı gemlemek ve durdurmak, barıştan, ilerlemeden yana olan tüm güçlere, en başta da komünistlere düşen en ivedi görevdir. Sosyalist ülkeler, en başta Sovyetler Birliği, insanlığın 37 yıldır barış içinde yaşamasını sağlayan güçlerin başında geliyor. SBKP'nin XXVI. Kongresi barış önerileri, Brejnev yoldaşın açıkladığı bir dizi somut, yapıcı öneriler, barış için, ilerleme için savaşım veren tüm güçlerin en sağlam güvencesidir.

Fransız Komünist Partisi'nin XXIV. Kongresi, Fransız halkının değişiklikten yana olduğunu açıkça ortaya koyduğu, bu değişiklik sürecindeki ilk adımların atılmaya başlandığı bir dönemde toplanıyor. Ülkeyi bunalımdan çıkarmak ve Fransa'yı toplumsal, ekonomik, ve politik atılımlar sürecine sokmak yönünde savaşım veren Fransız Komünist Partisi, büyük sorumluluklarla karşı karşıya bulunuyor. En geniş barış ve demokrasi güçlerinin birliğini sağlamak için aralıksız çaba sarf ediyor. Fransız Komünist Partisi'nin XXIV. Kongresinin bu doğrultuda saptayacağı görevlerin gerçekleştirilmesinde, Sizlere büyük başarılar dileriz.

Yoldaşlar,

Türkiye'deki gerici askersel diktatörlük, 17 aydır erki elinde tutuyor. Bu

gerici askersel rejimin baskılarını, zorbalıklarını, kovuşturmalarını, işkencelerini ve işçi sınıfının politik-sendikal örgütlerine saldırılarını Sizler çok yakından biliyorsunuz. Ülkemiz komünistleri, barış ve demokrasi güçleri, Fransız Komünist Partisi'nin Türkiye işçi sınıfı ve halkıyla dayanışma hareketinin en ön saflarında yürümesinden büyük bir kıvanç duyuyorlar. Bu enternasyonalist dayanışma nedeniyle Sizlere, tüm Fransız komünistlerine, başta genel sekreter Georges Marchais yoldaşa, teşekkürlerimizi iletmek istiyoruz.

Burada özellikle altını çizmek istediğimiz nokta şudur: Türkiye'deki bu baskılar, zorbalıklar karşısında sinsice susan, bunları Yakın ve Orta-doğu'daki saldırgan politikası açısından yararlı bulan Reagan'ların, NATO elebaşlarının, sosyalist Polonya'da yasal yönetimin başvurduğu önlemleri fırsat yapıp, «demokrasi»den, «sendikal haklar»dan söz etmeye hakları yoktur. Bugün dünyada salt sendikacılık yaptıkları için yargılanan sendikacılar, Türkiye'dedir. Helsinki Sonuç Belgesi altına imza koymuş ülkeler arasında komünist partisinin yasak olduğu tek ülke, Türkiye'dir. Avrupa'da Mussolini döneminin faşist yasalarıyla komünistlerin koğuş-turuldukları ve yargılandıkları tek ülke, Türkiye'dir.

Türkiye Komünist Partisi, ortak savaşım ülküleri ve enternasyonalist dayanışma temeli üzerinde pekişip gelişen kardeşçe bağlarla bağlı bulunduğu Fransız Komünist Partisi'nin XXIV. Kongresi'ne büyük başarılar diler!

Yaşasın Fransız Komünist Partisi!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

3 Şubat 1982

Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Georges Marchais yoldaş'a

Değerli Georges Marchais yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına, Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreterliği'ne yeniden seçilmeniz nedeniyle sizi candan kutlarım.

Fransız Komünist Partisi'nin XXIV. Kongresi, komünist ve işçi partilerinin ortak davası olan barış, demokrasi ve sosyalizm savaşımının, bu savaşım-daki sıcak enternasyonalist dayanışmanın somut bir örneği oldu. Türkiye komünistleri, TKP'nin daha 1922'deki II. Kongresine katılan Jack Sadoul yoldaşların, partimizi gericiğin saldırılarına karşı savunan Kachen ve Thorez yoldaşların temelini attıkları partilerimiz arasındaki geleneksel ilişkilerin gelişip güçlenmesinden büyük bir kıvanç duyuyor. Sizin ve Fransız Komünist Partisi'nin ülkemiz komünistleriyle, barış ve demokrasi güçleriyle içten dayanışması, ortak savaşımımıza güç katıyor.

Değerli Georges Marchais yoldaş,

Size, bu sorumlu günlerde, bu sorumlu görevinizde, büyük başarılar, sağlık ve esenlik dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

8 Şubat 1982

Kanada Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri William Kashtan yoldaş'a

Değerli William Kashtan yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına ve kendi adıma, Kanada Komünist Partisi'nin XXV. Kongresi'nde yeniden Merkez Komitesi Genel Sekreterliğine seçilmeniz nedeniyle Sizi kutlar, en iyi dileklerimizi iletirim.

Kanada Komünist Partisi'nin XXV. Kongresi, uluslararası alanda komünistlerin önünde büyük görevlerin, en başta da barışın korunması ve nükleer bir savaşın önlenmesi görevinin bulunduğu bir ortamda toplandı. Kongreniz, uluslararası yaşamdaki en ivedi sorunları, büyük bir sorumlulukla ele aldı. Kanada Komünist Partisi, Kanada işçi sınıfının ve halkının savaşımında, en ön saflarda yürüyor.

Türkiye Komünist Partisi, Kanada Komünist Partisi'yle Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe bağlarla bağlıdır.

Değerli William Kashtan yoldaş,

Size, sorumlu görevinizde başarılar, sağlık ve esenlik dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

17 Şubat 1982

Bildiri

Yurttaşlar,

18 Ocak'ta Gölcük'te TKP davasına devam edilecek. Bu dava Ankara ve diğer yerlerde de başlatılıyor. Gericilik 60 yıldır TKP davasını bitiremedi. Aslında, yargılanan gericiliğin ta kendisidir. TKP, ülkenin bağımsızlığı, halkın mutluluğu için savaşıyor, savaşıacak.

Askersel diktatörlüğün başka mahkemelerinde DİSK'li yöneticiler, işçiler de yargılanıyor. TOB-DER davasını apor topar bitirdiler. Bütün bu davalarda hakim, savcı yerine oturanlar askersel diktatörlüğün cellâtlığını yapıyor. «Savaş hali» kararı ile işçi sınıfına savaş ilân ediyor, cezalar yağdırıyorlar, kelle istiyorlar. Telâşla, gözüdünmüşçesine saldırıyorlar. Mahkemede olanları basın, TRT yansıtmıyor. Savcıların kara çalmaları, hakimlerin fetvaları anlatılıyor. Mahkemede söylenen gerçekler gizleniyor. Gerçekleri halkın öğrenmesinden korkuyorlar.

Gölcük'te ilk duruşmalarda TKP'li diye yargılanan ilerici, yurtsever, demokratlar savunma hakkının kısıtlanmasına karşı haklarını savundular, direndiler, başlarını dik, onurlarını yüksekte tuttular. Hakimin savcının hukuk dışı tavrını ortaya serdiler. Bu davayı halkın gözünden gizleyemeyeceklerini gösterdiler.

İşte bundan korkuyorlar. Bu düzmece davayı oluşturmak için zorla, işkence altında alınan sözde ifadelerle hazırlarken işkencede, hapiste öldürdükleri, sakat bıraktıkları ilericilerin kanları ellerinden damlıyor. Bu ilerici, yurtsever demokrat insanlar bağımsızlık, barış, halkın mutluluğunu istiyor, emekçilerin haklı istemlerini destekliyorlar. Cuntanın suç dediği işte bunlardır. TKP davasında halktan yana olanlarla, halk düşmanlarının savaşı vardır.

Yurttaşlar,

TKP teröre bulaştı iddaları boş çıktı. Bugün zıندانlarda çürütölmek istenen, asılmaya çalışılanlar DİSK yöneticileri, işçiler, TOB-DER'li öğretmenler, TKP davasına çıkarılan ilerici, yurtseverler, demokratlardır. Terörün odağı MHP'nin yöneticileri katiller ise serbest bırakılıyor. Anayasa yapıyoruz diye 1961 Anayasasını yırtmaya hazırlanan gerici askersel diktatörlük ulusal demokratik anayasa isteyenlere saldırıyor.

İşçiler, emekçiler, yurtsever er ve subaylar,

- TKP Davası gerçeklerini yoyalım. Tutuklularla dayanışmayı güçlendirelim!
- Özgürlük, demokrasi, ulusal bağımsızlık için, barış, iş, ekmek, toprak için birleşelim!
- Ulusal demokratik bir Anayasa için omuz omuza!

*Türkiye Komünist Partisi
Marmara Yöre Komitesi*

Bildiri

Yurttaşlar,

Önümüzdeki günlerde askersel diktatörlüğün Ankara mahkemelerinde TKP davası başlıyor. Aynı biçimde Gölcük'te bir dava başlatıldı. Diğer yerlerde de hazırlıklar ilan ediliyor. Gericilik sokaklarda katlemediği, işkencede çökertmediği, terörle yıdıramadığı ilericileri düzmece ifadelerle yargılamaya, zindanlarda çürütmeye hazırlanıyor.

Terörü engelleme ve Atatürkçülük savıyla erke oturan cunta bir yandan terör odağı MHP yöneticilerini, kanlı faşist katilleri serbest bırakırken, MHP'nin cinayetlerini protesto eden TOB-DER gibi demokratik örgütleri kapatıyor, yöneticilerini ağır cezalara, üyelerini sürgüne, işsizliğe, açlığa mahkum ediyor. Katliamlara karşı sesini yükselten DISK yöneticilerini, işçileri «savaş hali» hükümleriyle yargılıyor. Türkeş'in bitiremediği görevi savcı Takkeci üsleniyor. İşçi önderlerinin başını istiyor. Cunta idam, katliamlarla ördüğü baskı ortamında IMF reçetelerini uygulayarak emekçilere açlık ve yoksulluk, emperyalizme ve tekellere ise sınırsız sömürü olanakları tanıyor. Ülkeyi ABD'nin ve NATO'nun maceracı politikasına alet ederek «Ortak Savunma Gurubu» adı altında yeni bir kölelik anlaşmasına imza koyuyor. Halkımıza ulusal bağımsızlığımıza karşı işlediği bu suçlarla sanık sandalyesinde gerçekte cuntanın kendisi oturuyor. İşte bu nedenlerdir ki gerici basın ve TRT'ye kara çalmada özgürlük tanınıyor, mahkemelerin serbest geçmesine, savunmaların, gerçeklerin halkımıza duyurulmasına engel olunuyor, sansür uygulanıyor.

Yurttaşlar,

TKP, Avrupa'daki tek yasaklı komünist partisidir. Bugün askersel diktatörlüğün yargılamaya kalktığı TKP'ni burjuvazi 60 yıldır yargılamaya yelteniyor. TKP 60 yıldır davalı değil, davacıdır. TKP ulusal kurtuluş savaşında halkın bağrından doğdu. 61 yıldır ülkenin bağımsızlığı, halkın gelişi için savaşıyor. Cunta bu gerçeği terörizm suçlaması ile örtmeye kalkıyor. TKP, terörün kaynağı emperyalizmin, gericiliğin amansız düşmanıdır, teröre karşıdır. Askeri savcı bile iddianamede TKP'nin teröre bulaşmadığını, giderlerini üye ödentileri ile karşıladığını, ulusal çapta, yığınların olduğu her yerde çalışan disiplinli bir parti olduğunu teslim etmek zorunda kalmıştır.

Öyleyse nedir suçlanan, yargılanmak istenen?

Gerici askersel diktatörlük TKP'ne emekçi halkın ulusal bağımsızlık, barış, iş, toprak, özgürlük savaşımına önderlik ettiği için saldırıyor. Ankara'da, Gölcük'te ve diğer yerlerde ilericiler, yurtseverler, demokratlar emekçi halkımız için mutlu bir yaşam, ulusal demokratik bir anaya istenilenler, yığınların haklı istemlerini destekleyenler yargılanıyor.

Gericiliğin tüm bu çabaları boşunadır. TKP yaşıyor, savaşıyor. Ne gerici basının «TKP çökertildi» çılgınları, ne işkenceler, düzmece davalar, nede el altından yayılan «TKP dağıldı, bölündü» söylentileriyle, fraksiyonculuğa güç verme çabalı bu gerçeği değiştiremez. Onu halkımızdan ve dünya komünist hareketinden koparamaz. TKP çelik disiplini, sarsılmaz birliği, açık ve duru politikasıyla yığınların savaşımı içindedir, yanibaşındadır.

İşçiler emekçiler, aydınlar, yurtsever er ve şubaylar,

– İlerici, demokrat, yurtsever tutuklularla dayanışma, politik tutukluların serbest bırakılması, demokratik örgütlerin açılması için sesimizi yükseltelim!

– TKP'nin Sesi'ne kulak ver! Cuntanın sansürünü kıralım, gerçekleri yayalım!

– Ulusal demokratik bir anayasa için omuz omuza verelim!

TKP İç Anadolu Yöre Komitesi

**«YENİ ÇAĞ» I
OKU
VE
OKUT!**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
xx: 1982 yılı. Günümüzün ana sorunu gitgide çetinleşiyor	105
<i>Jindrič Polednik</i> Sosyalist demokrasi kurumlarının etkinliği	110
<i>Naim Aşhab</i> Yakındoğu'da uzlaşma politikası çıkmaz sokakta	122
<i>Daniel Goldstik</i> Marksizmin felsefesine karşı burjuva önyargıları	136
<i>Josef Schleifstein, Heinz Yung</i> Genel gözetim sistemi	145
<i>Kemal Kervan</i> Neo-faşizm sanık sandalyasında	156
<i>Domingos Abrantes</i> Birlik ve devrime bağlılık	160
<i>Sergey Baruzdin</i> Yüce ideallere hizmet	172
xx: Gelişmekte olan ülkeler: Geri kalmışlık ve bunun giderilmesiyle ilgili sorunlar	178
<i>V. Lomikin</i> Pekin'in militarist yolda yürümesine kim yardım ediyor?	189

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	194
xx: Brejnev yoldaşın son silahsızlanma önerileri üzerine TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın yaptığı açıklama	196
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşla «TKP'nin Sesi Radyosu»nda yapılan söyleşi	198
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Fransız Komünist Partisi 24. Kongresine mesajı	201
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın FKP MK Genel Sekreteri Georges Marchais yoldaşa mesajı	203
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın KKP MK Genel Sekreteri William Kashtan yoldaşa mesajı	204
xx: TKP Marmara Yöre Komitesinin bildirisi	205
xx: TKP İç Anadolu Yöre Komitesinin bildirisi	206